tevhid

Receb 1444

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | ŞUBAT '23 | YIL: 12 | SAYI: 122 | FİYATI: 35₺ | ISSN: 2148-4635

SADIK

ERKEKLER VE KADINLAR - 2

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

TEVHİD
ANİMASYON STÜDYOSU
DOSTUM SUHEYL'İN
yeni bölümü
ÇOK YAKINDA
Tevhid Dersleri Youtube kanalımızda
QR kodu okutarak
kanalımıza
erişebilirsiniz.
TEVHİD DERSLERİ

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak yeni bir sayımızda sizlerle buluşma imkânı veren Rabbimize hamdediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, bir vahiy kavramı olan sıdk mefhumunu, Nebimizin sünnetindeki yeri üzerinden işlemeye devam ediyor. Allah Resûlü'nün (sav) sıdk kavramına yüklediği manaları ele alan Hocamız, sadık olmanın kula kazandırdığı nitelikleri ve bu ahlakı elde etmenin yollarını paylaşıyor. Her meselede olduğu gibi sözlü ve fiilî duanın önemine dikkat çekerek makalesini tamamlıyor.

Enes Yelgün, Yahudiler ile münafıkların tıynetlerinin ne kadar benzediğini vahiy penceresinde değerlendiriyor.

Talha Akman, "Kim Borç Verir?" başlıklı yazısıyla hiç kimseye ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan El-Ğaniy ve El-Azîz olan Allah'ın (cc) müminlerden borç istemesinin hikmetleri üzerine mülahazalarda bulunuyor.

Enes Doğan, Allah Resûlü'nün (sav) bir eğitimci olarak Sünnetini öğretmek için her fırsatı değerlendirdiğini, bu hususta naklettiği rivayetlerle ispat ediyor.

Emre Acar, dilimizi hayır üzere kullanmak ve susmanın erdemi hususunda bizlere nasihatte bulunuyor.

Ömer Akduman, şüpheli şeylerden uzak olmanın önemini etkileyici örneklerle izah ediyor.

Salim Kandemir, önceki sayımızda kalemin mücahidi olduğunu aktardığı vahiy kâtibi Şurahbîl ibni Hasene'ye, bu sayımızda da kılıcın mücahidi sıfatını nasıl aldığını anlatarak veda ediyor.

Kerem Çağlar, insanların her dönem ilgisini çeken rüya mevzusunu konu ediniyor ve vahyin bir parçası olan sadık rüya üzerinde duruyor.

Zeynep Bayancuk, Pamuk Çocuk isimli bir çocuk kitabından yola çıkarak belki yabancı olduğumuz, belki de görmezden geldiğimiz bir "hak"tan söz ediyor.

Dr. Gözde Tercuman, İnsanın Başlangıcı serisindeki yolculuğuna kaldığı yerden devam ediyor ve rahme yerleşen bebek ile annesi arasındaki bağı her yönden incelediği bu sayımızda Rabbimizin Er-Rahmân ve Er-Rahîm isimlerinin tecellilerine göz alıcı misaller veriyor.

Melek Şeref, gençleri anlamak ve onlarla doğru ilişkiyi kurabilmek için hangi adımların atılması gerektiğini karşılıklı sohbet ediyormuşuz edasıyla aktarıyor. Ebeveynlere samimi bir dille sesleniyor ve onları yazının sonunda anlamlı bir soruyla baş başa bırakıyor.

Konuk Yazarımız Azad Önal, İslami hareketlerde bulunması gereken vasıfları kaleme alıyor.

Bahri Tunçbilek; El-Muteâl, El-Musavvir ve El-Kadîr olan Rabbimizin kudretinin ihtişamını gösterme amacıyla gezegenler özelinde bir yazı dizisine başlıyor.

Osman Sadıkoğlu, Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde sırası gelen 221 ila 227. ayetleri tercüme ediyor.

Bu ayki kitap köşemizde Zeynep Bayancuk'un Hayatın İçinden isimli kitabı yer alıyor. İçerisinde birbirinden bağımsız üç çarpıcı hikâye içeren bu eserde hayata dair neredeyse her duyguya tanık olacaksınız.

122. sayımızın gayesine münhasır olarak tüm okurlarımıza faydalı olması duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 45523
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Şubat 2023 | Receb 1444
Yıl: 12 | Sayı: 122 | Fiyat: 35₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

DERGİ İÇERİSİNDE YER ALAN
YAZILARDAN, İLGİLİ YAZAR MESULDÜR.
KAYNAK GÖSTERİLEREK ALINTI YAPILABİLİR.

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK HOCA

SADIK ERKEKLER VE KADINLAR - 2

Yüce makamlara ulaşmak, hayırla yâdedilmek, sevilmek... insanın fıtri ihtiyaçlarındandır. Karnını doyurup başını sokacak dam bulan her insan, toplumda yer edinmek ve toplumdan saygı görmek ister. İnsanı (manevi olarak) aziz eden de zelil eden de bu beklentisidir. Yüce Allah, insanın içinde kaynayıp duran bu arzuya yön vermiş, onu nefsinin ve şeytanın elinde oyuncak olmaktan kurtarmıştır. Ona gerçek ve kalıcı saygınlığın yolunu göstermiş; listenin başına sıdk ahlakını yerleştirmiştir.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bir önceki yazımızda Kur'ân'ın sıdk kelimesine yüklediği anlamları işlemiştik. Buna göre Kur'ân sıdk kelimesini kavramlaştırmış, yirmi üç yıllık nüzul sürecinde ona net bir çerçeve çizmiştir. Bu ayki yazımızda ise sıdk kavramının detaylarını Allah Resûlü'nün (sav) sünnetinden takip edecek, sıdkın faydalarını ve onu kolaylaştıran etkenleri ele alacağız. Allah Resûlü'nün sünnetine baktığımızda sıdkı tanımlamaktan ziyade onun dünya ve ahiret kazançlarına, sıdkın kulluğumuzu hangi yönlerden güzelleştirdiğine ve ne yaptığımız takdirde sıdka ulaşacağımıza vurgu yaptığını göreceğiz.

Allah Resûlü'nün Sünnetinde Sıdk

• Sadakat Eğitimi Evde/Çocuklukta Başlar[1]

Abdullah ibni Âmir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Allah Resûlü (sav) evimizde otururken annem beni çağırıp, 'Gel, sana vereceğim şu şeyi al.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Ona ne vermek istiyorsun?' diye sordu.

Annem, 'Ona bir kuru hurma vereceğim.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) ona şöyle buyurdu: 'Eğer ona bir şey vermeseydin şüphesiz (bu), senin hakkında bir yalan olarak yazılacaktı.' "[2]

Çocuk, hayatının en önemli dönemini; şahsiyet ve kulluk temellerinin atıldığı ilk yedi yılını sürekli annesiyle ve ona bağımlı olarak geçirir. Sütüyle çocuğun bedenini beslerken davranışlarıyla onun karakter ve şahsiyetini inşa eder. Rivayeti bir daha, bu gözle okuyalım. Allah Resûlü'nün (sav) birçoğumuza basit gibi görünen bir olayda gösterdiği hassasiyeti daha iyi anlayacağız. Çünkü böyle bir davranış yalnızca anneye zarar vermeyecek, çocuğun gözünde yalanı basitleştirecek ve gündelik hayatının parçası hâline getirecektir. İleride göreceğimiz gibi, söylenen her yalan kişinin kalbini zehirleyecek, zehirlenen kalp de yeni ya-

1. bk. Es-Sıdk fî Terbiyeti'l İslâmiyye, Muhammed ibni Zuheyr, s. 149
2. Ebu Davud, 4991

lanların kaynağı olacaktır. Öyleyse ebeveynler olarak çocuklarımızla ilişkilerimizi bir daha gözden geçirmeli, gündelik pratiklerimizle çocuklara doğruluk mu, yoksa yalan mı aşıladığımıza bakmalıyız. Unutmamalıyız: Sözlü veya amelî yalanlarımız, amel defterimizi kirletmekle kalmaz; çocuğumuzun şahsiyet ve kulluk zeminini de kirletir. Biz istiğfarla amel defterimizi temizleyebiliriz. Oysa çocuğumuz, bir ömür, üstüne sıçrattığımız yalanla boğuşmak zorunda kalacaktır.[3]

• Niyetler Sıdk Üzere Eğitilmelidir

Allah Resûlü (sav) niyetlerin sadık olması için ashabını eğitmiş, farklı örnekler üzerinden sadık niyetin önemine dikkat çekmiştir.

Ebû Kebşe El-Enmârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dünyada dört sınıf insan vardır: Allah'ın kendisine mal, rızık ve ilim verdiği bir kul, ki o kul nimet içerisindedir; yolunu Rabbi vasıtasıyla bulur, Müslimlerle ve akrabalarıyla irtibatını kesmez. Verilen nimette Allah'ın hakkı ne ise onu da bilir ve gereğini yerine getirir. Bu kul, Allah katında en üstün derecededir.

Yine bir kul ki Allah ona ilim vermiş, ama mal vermemiştir. Bu kul **niyetinde sadıktır** ve şöyle der: 'Eğer malım olsaydı falanın yaptığı gibi yapardım.' İşte o kul da niyetine göre karşılık görür. Önceki kimseyle ecirde eşitlerdir.

Yine bir kul ki Allah kendisine rızık vermiş, fakat ilim vermemiştir. İlim ve bilgisizlik yüzünden malını dengesiz biçimde harcar; Rabbine karşı sorumluluk bilinci duymaz, akrabası ve Müslimlerle alakasını keser ve Allah'ın o maldaki hakkını da yerine getirmez. Bu kimse en kötü durumdadır.

Yine bir kul daha vardır ki Allah kendisine ne mal ne de ilim vermiştir. Bu kimse de şöyle der: 'Eğer malım olsaydı ben de falan kimse gibi o malı kötü yollarda harcardım.' O da **niyetine göre** karşılık görür, her ikisinin de günahı eşittir."[4]

Niyet, kalbin programlanmasıdır. Şöyle ki; her insanda umut, arzu, beklenti… gibi fıtri duygular vardır. Şayet insan güzel niyetle kalbini programlarsa o fıtri duygular istikamet kazanır, bir hedefe yönelir. Sadık niyetlerle programlanmamış bir kalp ise yatağı olmayan akarsu gibidir, yaka yıka ilerler. İnsan güzel şeylere niyet ederek fıtri duygularına hedef belirlemeli, her duygusunu bir salih amele iliştirmelidir. Madem insan fıtri olarak bir beklenti içindedir; öyleyse Rabbinin (cc) yardımını beklemeli, güzel günler düşlemeli, Mekke'de Medine'nin hayalini kurmalıdır. Madem insan umut eden bir varlıktır; salih bir kul olmayı, güzel ahlakı, cenneti ummalı, bunlara niyet etmelidir… Sonra insan, Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle "sâdiku'n niyye/sadık niyetli" olmalı, niyet ettiklerini samimiyet ve içtenlikle istemelidir.

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Her kim **sadık bir şekilde** şehit olmayı isterse kendisine verilir. Şehitlik isabet etmemiş dahi olsa."[5]

Sehl ibni Huneyf'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Her kim **sıdk üzere** Allah'tan şehitlik dilerse Allah onu şehitlerin menzilesine ulaştırır. Velev ki yatağında ölmüş olsun."[6]

Sadık niyet (yani samimi ve içten talep), Allah katında dua yerine geçer. İnsan, ameliyle ulaşamadığı kulluk ufkuna ve yüce derecelere sadık niyetiyle ulaşır. Bu, bazı insanlara tuhaf gelebilir! Nasıl olur da bir insan yalnızca niyet etmekle şehitlik mertebesine ulaşabilir ki? Cevap şöyledir: Güzel bir niyet oluşturmak, sonra o niyette sadık/samimi olmak, sonra o niyeti muhafaza etmek zordur, hem de çok zor… Niyetine, yani kalbine sahip çıkan insan büyük bir direnç gösterir. Nefsine, dünyanın oyalayıcılığına ve şeytanın vesveselerine direnir. İşte bu direnci gösterebilenler, niyetin bazen amele denk olmasının bazen de amelden üstün tutulmasının hikmetini anlayabilir.

• Dil, Sıdk Üzere Eğitilmelidir

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kulun imanı istikamet üzere olmaz, kalbi istikamet üzere olmadıkça. Kulun kalbi istikamet üzere olmaz, dili istikamet üzere olmadıkça. Bir kişi, komşusu onun şerrinden emin olmadıkça cennete giremez."[7]

Kulluğun istikameti kalbin istikametine/sıdkına, kalbin istikameti/sıdkı da dilin doğruluğuna bağlıdır. Dil ile kalp arasında zahir bâtın etkileşimi vardır. Dilde ortaya çıkan her hayır, kalpte olumlu bir iz bırakır. Kalpte oluşan olumlu iz, organlara salih amel olarak yansır.

Ebû Saîd El-Hudrî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Âdemoğlu sabahladığında bütün organlar dile yalvarır ve şöyle derler: 'Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Bizim durumumuz sana bağlıdır. Eğer sen doğru olursan biz de doğru oluruz, sen eğrilirsen biz de eğriliriz.' "[8]

Yüce Allah'ın biz kullarından insanlara güzel söz söyleyeceğimize dair söz alması,[9] en güzel olanı söyleyerek

3. İslam âlimleri; ağladıkları zaman/yaramazlık yaptıklarında çocuklara şaka yollu, avutma içerikli veya korkutma amacıyla söylenen yalanların masiyet olduğunu belirtmiştir. (bk. Avnu'l Ma'bûd, 4991 No.lu hadis şerhi)
4. Tirmizi, 2325; İbni Mace, 4228

5. Müslim, 1908
6. Müslim, 1909
7. Ahmed, 13048
8. Tirmizi, 2407; Ahmed, 11908
9. bk. 2/Bakara, 83

şeytanın kalplere sızdığı çatlakları onarmamızı istemesi,[10] sedîd/dosdoğru[11] ve adil söz söylememizi emretmesi[12] bundandır. Zira dilin kalbe yönelik iki işlevi vardır; her hareket ettiğinde ya kalbi imar eder veya harap eder. Dilini ıslah eden hakikatte kalbini, dolayısıyla bütün bir kulluğunu ıslah eder. Dil ıslahında en önemli ve öncelikli konu, dili sıdk üzere ıslah etmektir. Çünkü sıdk ve yalan müessir hasletlerdendir, dönüştürücü bir etkisi vardır.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz sıdk/doğruluk iyiliğe götürür. İyilik de cennete götürür. Kişi doğru söyleyip durdukça sonunda sıddık olur. Muhakkak yalan da günaha götürür. Günah da ateşe götürür. Kişi yalan söyleyip durdukça sonunda Allah'ın katında kezzâb/çok yalancı diye yazılır."[13]

Sıdkın Kazandırdıkları

• Sıdk, İnsanı Yüce Makamlara Ulaştırır

"Kitap'ta İdris'i de an! Şüphesiz ki o, özü sözü bir/sıddık olan bir nebiydi. Onu yüce bir makama yükseltmiştik."[14]

İdrîs (as) sıddık bir nebidir. Sıddıkiyet onu yüce makamlara yükseltmiştir. Bu, yalnızca enbiyaya has bir durum değildir. Örneğin Meryem Annemiz de sıddıka bir kadındır; Yüce Allah onun derecesini yüceltmiş, onu insanlık tarihinin merkezine oturtmuştur. Bugün dünyanın büyük bir bölümü, onun yaptığı doğumu milat kabul etmiştir:

"Onun annesi (Meryem) sıddıka/dosdoğru bir kadındı."[15]

"(Hatırlayın!) Hani melekler (Meryem'e) demişti ki: 'Meryem! Şüphesiz ki Allah seni seçti, temizledi ve âlemlerin kadınlarına üstün kıldı. Ey Meryem! (Bu nimete şükür olması için) Rabbine gönülden itaat et, secde et. Rükû edenlerle beraber (cemaat hâlinde) rükû et.' "[16]

Ahdine sadık olan Enes ibni Nadr da (ra) yüce bir makama eriştirilmiştir. Allah (cc) onun adını bir ayetin tefsirine iliştirmiş; sahabenin, dolayısıyla ümmetin ortak hafızasına kaydetmiştir. Kıyamete değin adı her anıldığında, mümin kalplerde ona dair sevgi ve gıpta peyda olur.

Enes ibni Mâlik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Amcam Enes ibni Nadr, Bedir Savaşı'nda bulunmamıştı. 'Ey Allah'ın Resûlü! Müşriklerle savaştığın ilk savaşta bulunamadım. Allah, müşriklerle bir savaşta karşılaşmamı nasip ederse yapacağım işleri elbette görecektir.' dedi.

10. bk. 17/İsrâ, 53. En güzel olanı söylemek; düşünerek, cümleleri özenle seçerek konuşmayı gerektirir.
11. bk. 33/Ahzâb, 70
12. bk. 6/En'âm, 152
13. Buhari, 6094; Müslim, 2607
14. 19/Meryem, 56-57
15. bk. 5/Mâide 75
16. 3/Âl-i İmrân, 42-43

(Enes) Uhud Savaşı'nda Müslimlerin dağıldığı sırada, 'Allah'ım! (Müslimleri kastederek), bunların yaptığından dolayı senden özür diliyorum. (Müşrikleri kastederek), öbürlerinin yaptığından da sana sığınıyorum.' dedi.

Sonra ilerledi. Yolda Sa'd ibni Muâz ile karşılaştı ve ona şöyle dedi: 'Ey Sa'd! Nadr'ın Rabbine andolsun ki, cennet (yakın)! Ben Uhud'un ötesinden cennetin kokusunu alıyorum.'

Sa'd ibni Muâz (Nebi'ye bu olayı anlatırken), 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben onun yaptığına cesaret edemedim.' demişti.

O gün amcamda seksen küsur kılıç, mızrak ve ok yarası bulduk. Öldürülmüş ve müşrikler onun burnunu, kulağını kesmişti. Onu yalnızca kız kardeşi, parmak uçlarından tanıyabildi. Biz öyle tahmin ediyoruz ki bu ayet, o ve onun gibiler hakkında indi:

'Müminlerden öyle yiğitler vardır ki; Allah'la yaptıkları sözleşmeye sadık kaldılar. Onlardan kimisi adağını yerine getirdi (şehit oldu), kimisi beklemektedir. Kesinlikle (sözlerini) değiştirmemişlerdir.'[17] "[18]

Yüce makamlara ulaşmak, hayırla yâdedilmek, sevilmek... insanın fıtri ihtiyaçlarındandır. Karnını doyurup başını sokacak dam bulan her insan, toplumda yer edinmek ve toplumdan saygı görmek ister. İnsanı (manevi olarak) aziz eden de zelil eden de bu beklentisidir. Yüce Allah, insanın içinde kaynayıp duran bu arzuya yön vermiş, onu nefsinin ve şeytanın elinde oyuncak olmaktan kurtarmıştır. Gerçek ve kalıcı saygınlığın yolunu göstermiş, listenin başına sıdk ahlakını yerleştirmiştir. Aksi hâlde insan saygınlığı parada, diplomada, statüde, estetikte, takipçi sayısında... arayacak, dünyasını ve ahiretini harap edecektir.

O hâlde sıdkı üç kısma ayırabiliriz: Allah'a (cc) karşı sıdk, öz nefse karşı sıdk ve insanlara karşı sıdk! Sıdkın üç kısmı arasında en zor olanları, kişinin Allah'a (cc) ve nefsine karşı sıdkıdır. Zira her ikisi de Rabbi ile kendisi arasındadır, özeldir, dolayısıyla zordur. İnsan nefsi için en zor olan, gözlerden ırakken, yani Rabbiyle ve nefsiyle başbaşayken dürüst olmaktır. İşte bu zorluğu başaranlar, Allah (cc) katında yüce bir makam elde ederler. O'nun indinde elde edilen o yüce makam, yeryüzüne de yüce makam olarak yansır.

Dedik ki; insanı Allah katında yücelten hasletlerin liste başı sıdktır. Bu önermeyi doğrulamak için sahabe hayatlarına bakabiliriz. Allah Resûlü'nden (sav) sonra bu ümmetin en faziletlisi Ebû Bekir'dir (ra). Onun en belirgin özelliği ve onu Ebû Bekir yapan nedir? Hiç şüphesiz sıddık olmasıdır... Bu dün de böyleydi bugün de böyledir. Kulluk yürüyüşünün en etkili azığı sıdktır.

17. 33/Ahzâb, 23
18. Buhari, 2805; Müslim, 1903

Bazı hasletlerin yüze yansıma özelliği vardır. Çokça secde etmek, bunlardan biridir: "Alametleri, yüzlerinde secdeden oluşan izdir." Yaygın inanışın aksine secde izi, alında oluşan siyah leke değildir. Bilakis o, çokça secde ederek kalbe düşen nurun yüze aksetmesi, o yüze bakanların Allah'ı hatırlamasıdır. Sıdk da bu hasletlerden biridir, yüze yansır ve görenlere Allah'ı, güzel ahlakı, samimiyeti... hatırlatır.

• Sıdk, İnsanı Mutmain Kılar

Ebu'l Havrâ Es-Sa'dî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hasan ibni Alî'ye (ra), 'Allah Resûlü'nden (sav) ezberlediğin bir şey var mı?' diye sordum.

Dedi ki: 'Allah Resûlü'nden şunu ezberledim: 'Seni şüphelendiren şeyleri bırak, şüphelendirmeyenlere yönel. Sıdk, kalbin mutmainliğidir. Yalan ise kuşkudan ibarettir.' ' "[19]

Sıdk, insanı mutmain kılar. Peki, nedir mutmainlik? Mutmainlik, bir kalp hâlidir. Kalbin yakine ulaşması ve bu yakinden ötürü huzura/dinginliğe ermesidir. Şöyle ki; Yüce Allah'ın kalp mutmainliğini zikrettiği ayetler, genelde kalplerin yatışması ve huzura ermesiyle ilgilidir. Vereceğimiz ayetler dikkatle incelendiğinde mutmainlik öncesinde bir tereddüt, kuşku veya delil talebi olduğu; Allah'ın (cc) yardımıyla kalplerin mutmainlik düzeyine eriştiği görülür:

"Kâfirler der ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Allah dilediğini saptırır, kendisine yönelenleri de hidayet eder. Onlar ki; iman edip, kalpleri Allah'ın zikriyle mutmain/huzur ve güven içinde olanlardır. Dikkat edin! Kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur.' "[20]

Kâfirlerin ayet/mucize talebi karşısında Yüce Allah iman edenlerin Kur'ân okuyarak, Allah'ı (cc) anarak veya namaz kılarak yaptıkları zikirlerle mutmain olacaklarını; kâfirlere arız olan kuşku, tereddüt ve ayet/mucize talebinden arınacaklarını haber vermiştir.

"(Hatırlayın!) Hani siz Rabbinizden yardım istemiştiniz. O da: 'Şüphesiz ki peş peşe inen bin melekle sizi destekleyeceğim.' diye duanıza icabet etmişti. Allah bunu ancak bir müjde ve kalplerinizin mutmain olması için yapmıştı. Yardım/zafer yalnızca Allah katındandır. Şüphesiz ki Allah, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir. Hani Allah'tan bir güven içinde olasınız diye sizi bir uyku hâli bürümüştü. Ve (Allah) sizi onunla temizlemek, sizden şeytanın pisliklerini gidermek, kalplerinizi (yakin ve kararlılık ile) pekiştirmek ve ayaklarınızı sabit kılmak amacıyla gökten sizin için yağmur indirmişti."[21]

19. Tirmizi, 2518
20. 13/Ra'd, 27-28
21. 8/Enfâl, 9-11

Allah (cc) Bedir Günü indirdiği yardımla müminlerin kalplerini mutmain kılmıştır. Zira onlar şeytanın vesveselerine maruz kalmış,[22] kalpleri daralmıştır.

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim: 'Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster.' demişti. (Allah) demişti ki: 'İnanmadın mı?' Demişti ki: 'Hayır! Elbette inanıyorum. Fakat kalbimin mutmain olmasını (istiyorum).' Demişti ki: 'Dört tane kuş al. Onları kendine alıştır. Sonra onlardan her bir parçayı bir dağın üzerine koy. Daha sonra onları çağır, sana koşarak gelirler. Bil ki Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir.' "[23]

Yüce Allah İbrâhîm'e (as) gösterdiği ayetle kalbini mutmain kılmış, imanında yakinini arttırmıştır.

Mutmainlikle ilgili bu kısa açıklamadan sonra diyebiliriz ki kalp itminanı İlahi bir lütuftur; insanı kuşku, tereddüt ve belirsizlik gibi afetlerden korur. Bu afetlerin her biri birer kalp hastalığı ve engelleyicidir. Kalp, kararlılığını/yakinini yitirince yalpalar, insanın imtihanı olan sarp yokuşa atılamaz.[24] Ola ki atıldı, istenilen kalitede (ihsan) amel yapamaz. Bunun içindir ki şeytan sürekli insanı kuşkuya ve tereddüde düşürmeye çalışır. Onun verdiği vesveselerin büyük kısmı kişiyi inancında, metodunda, yürüdüğü yolda, yol arkadaşlığında, ailesi ve arkadaşları hakkında... tereddüde düşürmek içindir. İşte sıdk ahlakı, şeytanın bu projesini boşa çıkarır. Kişiyi İlahi bir lütuf olan mutmainlik mertebesine ulaştırır.

• Sıdk, İlahi Müjdenin (Salih Rüya) Kapısını Açar

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Salih bir kişi tarafından görülen güzel rüya, nübüvvetin kırk altı cüzünden bir cüzdür."[25]

22. Abdullah ibni Abbâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:
"Müşrikler önce davranmış ve Müslimlere suyu kapma hususunda galip gelmişlerdi. Müslimler susamış, namazlarını cenabet ve abdestsiz olarak kılmışlardı. Abdest alabilecekleri sadece kum vardı. Şeytan onların kalplerine hüzün attı ve şöyle dedi: 'Sizler Allah Resûlü'nün aranızda olduğunu ve Allah'ın dostları olduğunuzu mu sanıyorsunuz? Cenabet ve abdestsiz olarak kılıyorsunuz namazlarınızı!' Allah gökten su indirdi ve vadi suyla taşıp üzerlerine aktı. Müslimler o sudan içtiler ve temizlendiler. Ayakları sabitleşti ve vesveseleri gitti." (Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 9/667, 30292 No.lu rivayet)
23. 2/Bakara, 260
24. bk. 90/Beled, 11-17
25. Buhari, 6983; Müslim, 2264

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Nübüvvetten geriye mübeşşirattan/sadık rüyadan başka bir şey kalmadı."[26]

Salih rüya Allah'tandır (cc), nübüvvetin cüzlerinden bir cüzdür. Yüce Allah, kullarını salih rüyalarla müjdeler. Aslında rüya; melekût âlemindeki hakikatlerin kalbe yansıması, sembollerle insana gösterilmesidir. Kalp aynasının cilası da doğruluktur. Kalbe, sıdktaki nasibi oranında İlahi müjde yansır.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Rüyası en doğru olanınız, en doğru sözlülerinizdir."[27]

Âlimler, "Sıdkı çok olanın kalbi nurlanır, idraki kuvvetlenir ve manalar onun kalbine, doğru şekilde nakşedilir."[28] demiştir. Uyanıklıkta sıdkını koruyanın hâli rüyasına sirayet eder, salih rüyalar görür.[29] Bu gerçekliği hepimiz tecrübe etmişizdir. Rabbimize yakın olduğumuz zamanlarda dingin ve iç ferahlatan rüyalar görürüz. Rabbimizden uzaklaştığımızda ise rüyalarımız karışık, anlamsız ve rahatsız edici olmaya başlar. Demek ki zahir ile bâtın arasında etkileşim olduğu gibi uyanıklık hâlimiz ile rüyalarımız arasında da bağ vardır.

• Sıdk, Sıkıntıları Giderir[30]

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden önceki ümmetlerden birinde üç kişi aniden bir yağmura tutuldular. Bu nedenle bir mağaraya sığındılar. Mağaranın ağzı üzerlerine kapandı. İçlerinden biri dedi ki: **'Allah'a yemin ederim ki sizi ancak sıdk kurtarabilir.** Her biriniz gerçekten sıdk ile yaptığına inandığı bir işi söyleyerek dua etsin.'

Onlardan biri dedi ki: 'Allah'ım, biliyorsun ki benim ücretle çalıştırdığım birisi vardı. O bana bir farak pirinç karşılığında bir iş yaptı. Fakat onu almayıp gitti. Ben de o pirinci alıp ektim. Sonunda öyle bir hâle geldi ki onun karşılığında bir miktar inek aldım. Daha sonra gelip benden ücretini istedi. Ben de ona, 'Şu inekleri al, önüne kat git.' dedim. Bana, 'Benim sendeki alacağım bir farak pirinçtir.' dedi. Ben de ona, 'Sen o inekleri al, onlar bu bir faraktan oldu.' dedim. O da inekleri önüne katıp gitti. Eğer bunu sana olan haşyetimden ötürü yaptıysam bizi bu hâlden kurtar.'

Kaya üzerlerinden bir parça açıldı.

Diğeri dedi ki: 'Allah'ım, biliyorsun ki benim oldukça yaşlı anne babam vardı. Her gece onlara koyunlarımın sütünü getiriyordum. Bir gece yanlarına gelmekte geciktim. Geldiğimde ikisi de uyumuştu. Çocuklarım ise açlıktan sızlanıp ağlıyorlardı. Fakat ben anne babama içirmeden önce onlara içirmiyordum. Anne babamı da uyandırmak hoşuma gitmedi. Bununla birlikte sütlerini içmeden onları bırakmaktan da zayıf düşecekleri korkusuyla kaçındım. Nihayet tan yeri ağarıncaya kadar onları beklemeye devam ettim. Eğer ben bu işi senin haşyetinden dolayı yapmışsam bizi bu sıkıntıdan kurtar.'

Kaya bir parça daha açıldı ve nihayet göğü görebildiler.

Diğer arkadaşları da dedi ki: 'Allah'ım, biliyorsun ki benim bir amca kızım vardı. İnsanlar arasında en sevdiğim kişiydi. Benden 100 dinar borç istedi. Kendisini bana teslim etmesi karşılığında vereceğimi söyledim. Kabul etti. Nihayet parayı ona verdim. O da kendisini teslim etmek için bana geldi. Ona yaklaşınca, 'Allah'tan kork ve hak ile olmadıkça mührümü bozma.' dedi. Ben de ayağa kalktım ve yüz dinarı da almadım. Ben bu işi senin haşyetinden dolayı yapmışsam bizi kurtar.'

Allah da onların üzerlerini açtı ve (oradan) çıktılar."[31] [32]

Sıdk ile yapılan ameller, kapanan mağaranın kapısını aralamış, zorda olanların sıkıntısını gidermiştir. Her birimizin hayatında mutlaka böyle ânlar vardır; kendimizi sıkışmış, çaresiz hissederiz. Çaresizlik mağarasının kapısını aralayacak olan sıdktır. Sıdk ile yapılan her amel, kul ile Allah (cc) arasında zımni bir sözleşmedir. Kişi o ameliyle Allah'a (cc) tevessül ettiğinde Allah (cc) ona rahmet edip sıkıntısını giderecektir.

Örnek olsun; Tebuk Gazvesi sonrasında Medine'de gergin bir hava vardır. Savaştan geri kalan münafıkları kınayan çok sert ayetler inmiş, Allah Resûlü (sav) sahabeden üç kişiye tavır alınmasını istemiştir. Üç sahabi daha ilk günden Allah Resûlü'ne (sav) doğruyu söylemiş, hiçbir mazeretleri olmadığını beyan etmiştir. Toplumsal tavır süresi uzadıkça sahabe iyice bunalmış, Kur'ân'ın ifadesiyle yeryüzü tüm genişliğine rağmen onlara dar gelmiştir.[33] Peki, onları bu çaresizlik ve sıkışmışlık hâlinden ne kurtarmıştır? O süreci yaşayan, aynı zamanda bize aktaran ravi Ka'b ibni Mâlik'e (ra) göre sıdk. Evet, yalnızca sıdktır üç sahabiyi kurtaran:

"Dedim ki: Ey Allah'ın Resûlü, şüphesiz ki **Allah beni ancak doğruluk sebebiyle kurtardı.** Ben de tevbemin gereği olarak yaşadığım müddetçe doğru sözden başkasını konuşmayacağım."[34]

26. Buhari, 6990
27. Müslim, 2263
28. bk. El-Mufhim, 6/10-11, 2175 No.lu hadis şerhi
29. Ayrıca bk. Fethu'l Bârî, 7017 No.lu hadis şerhi
30. bk. Es-Sıdku Meallah, Abdurezzâk ibni Abdulmuhsin El-Bedr, s. 10-11
31. Buhari, 3465
32. Okuduğumuz Nebevi kıssa, manayla rivayet edilmiştir. İlk nesillerin farklı lafızlarla rivayet ettiği metinler, ilk neslin sıdk anlayışına ışık tutar. Onlar olayı aktarırken sıdkı şu kelimelerle eş anlamlı olarak kullanmışlardır:
    - Salih amel (bk. Buhari, 5974)
    - Yalnızca Allah'ın rızası umularak yapılan amel (bk. Buhari, 5974)
    - Allah'a duyulan haşyet (saygının eşlik ettiği korku) ile yapılan amel (bk. Buhari, 3465)
    - En güvenilir amel (bk. Ahmed, 18417)
33. bk. 9/Tevbe, 118
34. Buhari, 4418; Müslim, 2769

Modern cahiliyeyi yaşayan biz Müslimler ise sıdk çabasında çok daha titiz olmak zorundadır. Zira modern cahiliye bir şirk düzenidir ve şirk ile yalan yapışık ikizler gibidir. Yüce Allah; şirk ve yalandan sakınmamızı aynı cümlede emretmiştir: "Pislik olan putlardan uzak durun! Yalan sözden de uzak durun."
İçinde yaşadığımız modern cahiliye de bir şirk düzenidir. Bütün kurum ve kuruluşlarıyla yalan ve ikiyüzlülük üretir.

• Sıdk, Berekettir[35]

Hakîm ibni Hizâm'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkça -veya ayrılıncaya dek- muhayyerdir. **Satım akdinde sadık olurlarsa,** (açıklamaları gereken şeyleri) açıklarlarsa yaptıkları **satım bereketli olur.** Şayet (açıklamaları gereken şeyleri) gizlerler ve yalan söylerlerse yaptıkları satımın bereketi gider."[36]

Ticarette doğruluk ve şeffaflık bereket; yalan ve gizlilik/kapalılık ise bereketsizlik nedenidir. Aslında bu, hayatın her alanında geçerli bir kaidedir. Sıdk, insanın yaptığı işe Allah'ın yardımını celbetmesi, yürüdüğü yolu Allah (cc) ile beraber yürümesidir. Çünkü Allah (cc) sadıklarla beraberdir ve onları sever.

Allah Resûlü'nün (sav) sözünü bir daha, şu gözle okuyalım: Sıdk; kârı arttırmaz, bereketi artırır. Kâr, cepteki paranın çok olmasıdır. Bereket ise o alışverişin kalbe huzur, taraflara güven vermesidir. Çokça kâr ettiği hâlde rızık endişesinden kurtulmayan nice insan varken bereket ehlinin rızka ve yarına dair bir endişesi olmaz.

• Sıdk, İnsanın Yüzüne Yansır[37]

Bir önceki maddeyle ilintili olarak diyebiliriz ki sıdkın bir bereketi de insanın yüzüne yansıması, bakanlara güven vermesidir.

Abdullah ibni Selâm'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Medîne'ye geldiklerinde insanlar ona doğru koşuştular. 'Allah Resûlü (sav) geldi.' denildi. Ben de O'nu görmek için halkın arasına katıldım.

Allah Resûlü'nün yüzünü gördüğüm zaman 'O'nun yüzünün, yalancı birinin yüzü olmadığını bildim.'

Ve O (sav), insanlara şöyle diyordu: 'Ey insanlar, kendi aranızda selamı yayın, insanlara yemek yedirin, insanlar geceleri uyurken siz namaz kılın, selametle cennete girin!' "[38]

Bazı hasletlerin yüze yansıma özelliği vardır. Çokça secde etmek, bunlardan biridir:

"Alametleri, yüzlerinde secdeden oluşan izdir."[39]

Yaygın inanışın aksine secde izi, alında oluşan siyah leke değildir. Bilakis o, çokça secde ederek kalbe düşen nurun yüze aksetmesi, o yüze bakanların Allah'ı (cc) hatırlamasıdır. Sıdk da bu hasletlerden biridir, yüze yansır ve görenlere Allah'ı, güzel ahlakı, samimiyeti... hatırlatır. Normaldir; zira sıdk, Allah'ı (cc) çokça hatırlamakla mümkündür. Allah'ı (cc) çokça hatırlayanların insanlara Allah'ı hatırlatması, mükâfatın amelin cinsinden olmasındandır. Ayrıca sıdk; düşünce, söz ve eylemde bütünlük ve uyumla mümkündür. Sıdk, insanı mutmainlik ve dinginliğe ulaştıran bir haslettir. Sıdk sahiplerinin mutmainliği/dinginliği yüzlerine yansır, başkalarına etki eder.

• Sıdk, Ebedî Kurtuluşun Vesilelerindendir

"Allah diyecek ki: 'Bugün, doğrulara doğruluklarının fayda vereceği gündür. Onlara altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan, onlar da (Allah'tan) razı olmuşlardır. Bu, büyük bir kurtuluştur/kazançtır.' "[40]

Sıdk için yalnızca bu ayet indirilmiş olsaydı bile başka hiçbir söze hacet kalmazdı. O gün insana fayda verecek tek haslet, sadakattir. İman, amel ve ahlak mücadelesinde sadık olanlar; o imanı ve ameli var eden sadakatten faydalanacaklardır. Sadakat ehli, Yüce Allah'ın konuklarıdır, cennette ağırlanacaklardır. Sadık olma çabası nedeniyle Allah (cc) onlardan razı olacak, onlar da Rabblerinden razı olacaklardır...

"İman edenler, Rabbleri katında değerli bir konumda (kadem-i sıdk) olmakla müjdelenir."[41]

"Şüphesiz ki muttakiler, cennetlerde ve nehirlerdelerdir. İktidar/Kudret sahibi bir Melik'in yanında, sıdk/doğruluk makamındalardır."[42]

Yüce Allah o gün müminlere bahşedeceği konumu kadem-i sıdk ve mak'ad-ı sıdk diye isimlendirmiştir. Araplar bir şeyi övmek istediklerinde onu sıdk kelime-

35. bk. Es-Sıdku El-Fadîletu'l Câmia, Suleymân ibni Muhammed Es-Sağîr, s. 44-45
36. Buhari, 2079; Müslim, 1532
37. bk. Es-Sıdku Menca, Saîd Abdulazîm, s. 101
38. Tirmizi, 2485; İbni Mace, 1334
39. bk. 41/Fetih, 29
40. 5/Mâide, 119
41. bk. 10/Yûnus, 2
42. 54/Kamer, 54-55

sine izafe eder, sıdk ile o ismi tamlama yaparlar.[43] Zira sıdk; Arapların yanındaki en kâmil ahlaktır, en değerli ve kâmil şeyleri sıdk ile birlikte anarlar.

Sıdk Ahlakını Elde Etme Yolları

Allah katındaki değeri ve kulluğumuza kattığı güzellik nedeniyle her Müslim sıdk çabası içinde olmalıdır. Modern cahiliyeyi yaşayan biz Müslimler ise sıdk çabasında çok daha titiz olmak zorundadır. Zira modern cahiliye bir şirk düzenidir ve şirk ile yalan yapışık ikizler gibidir. Yüce Allah; şirk ve yalandan sakınmamızı aynı cümlede emretmiştir: "Pislik olan putlardan uzak durun! Yalan sözden de uzak durun."[44]

İçinde yaşadığımız modern cahiliye de bir şirk düzenidir. Bütün kurum ve kuruluşlarıyla yalan ve ikiyüzlülük üretir. Örneğin birçoğumuzun yıllarını geçirdiği okullar! Muhafazakâr ailelerin değerleri ile okulda aşılanan değerler taban tabana zıttır. Çocuklar bu zıtlığı iki ayrı karakter geliştirerek aşmaya çalışmakta, sıdkın zıddı olan ikiyüzlülük çok küçük yaşlardan itibaren zihinlere işlenmektedir. Uzun süren eğitim hayatının bilince aşıladığı en tehlikeli bilgi; çalışan ile iyi kopya çekenin aynı sonuca farklı yollardan ulaşabildiğidir. Ayrıca bu cahiliyede yalan, bir profesyonellik belirtisidir. En iyi pazarlamacı, en iyi reklamcı, en iyi siyasetçi... en iyi yalan söyleyebilen kimsedir. Yalan, kanunlarla korunmakta; İslami veya insani bir düzende tahayyül dahi edilemeyecek "mevcut" reklamcılık anlayışı meşru kabul edilmektedir. Cahiliye toplumlarında yalanın beyazı, pembesi ve karası vardır. İsteyen istediği yalanı söyleyebilmekte, sonra da yalanına renk uydurarak normalleştirmektedir. "İmaj, her şeydir." ilkesini slogan edinen; olmadığınız gibi görünmenin yollarını kitap ve seminerlerle belleten; bütün hayatınızı yalan üzere kurgulamanızı sağlayan imaj ve PR şirketlerine yol veren bir düzendir modern cahiliye... Milyonlarca insanı yönetmeye talip olan siyasetçilerin, seçim sürecinde istediği yalanı söyleme özgürlüğü vardır. Kısacası cahiliye itlerin salındığı, taşların bağlandığı necis bir düzendir. Hâliyle bugünün Müslim'i okuldan, evden, ekranlardan... yalan ve ikiyüzlülük kuşatması altındadır. Belli bir yaşa gelene dek, sıdkın zıddı olan yalan ve ikiyüzlülük hayatın normali olarak öğretilmektedir. Hâliyle bugünün Müslim'i önce kalbine ve ruhuna karışan yalan ve ikiyüzlülük virüsünden arınmalı, sonra kendini sıdk üzere inşa etmelidir.

Bu girişten sonra sıdk ahlakını elde etme yollarına geçelim:

• Sıdk Çabası İçinde Olmak

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz sıdk birrdir/iyiliktir. Birr de kişiyi cennete götürür. Kişi **sıdkı araya araya** nihayet Allah'ın katında sıddıklardan yazılır. Yalan ise fücurdur. Fücur da kişiyi cehenneme götürür. Kişi **yalanı araya araya** nihayet Allah'ın katında yalancılardan yazılır."[45]

Hadiste geçen sıdkı/doğruluğu taharri etmek (aramak); doğruluğa itina göstermek ve onu gaye edinmektir.[46] Bu da insanı sıdk ahlakına götüren yollardan birinin sıdk çabası olduğunu gösterir. Zira çaba ve hedef, kalbin amellerindendir. Kalp amelleri de insanın düşünce, söz ve eylemlerinin belirleyicisidir. İnsanın Allah katındaki değeri ise kalbinde saklı olan niyet, çaba ve hedeflerle bağlantılıdır. Hiç şüphesiz içinde sıdk derdi taşıyan bir kalp, Allah indinde değerlidir ve Yüce Allah değer verdiği kullarının yardımcısıdır.

• Kalbi Vahiyle İnşa Etmek

"Allah'a karşı yalan söyleyenden ve **doğruluk kendisine geldiği hâlde** onu yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Kâfirler için cehennemde kalacak yer mi yok? **Doğru olanı getiren** ve onu doğrulayan ise, bunlar muttakilerin ta kendileridir."[47]

Yüce Allah vahyi sıdk/doğruluk diye isimlendirmiştir. Evet, vahiy sıdkın kaynaklarından biri, sıdkın bizzat kendisidir. Vahiyle inşa olan bir kalp ve zihin, dolayısıyla sıdkla inşa olmuş demektir. Kalp sıdka doyana kadar Kur'ân okunmalı, ayetleri üzerinde tedebbür edilmeli, bir "ruh" olan Kur'ân'ın ruhumuza karışması sağlanmalıdır. Kur'ân'ın ruhumuza karışması; günlük hayatta ayetlerin bize yol göstermesi, atacağımız adımlarda Kur'ân ayetlerinin bizi yönlendirmesi demektir. Kim Kur'ân ile ne kadar hemhâl olursa Kur'ân'ın ona rehberliği de o oranda olacaktır.

• Sadıklarla Birlikte Olmak

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve sadıklarla beraber olun!"[48]

Yüce Allah takvayı emrettiği gibi sadıklarla birlikte olmayı da emretmiştir. Takva ile sadıklarla birlikteliğin aynı cümlede emredilmiş olması, önemli bir incelik ihtiva eder. Şöyle ki; istikamet üzere kulluk için takva yeterli değildir. Kalpteki takvanın aktifleşmesi, kalbin dışına yansıması ve sürekliliği için sadıklarla birlikte olma zorunluluğu vardır. Zira ortam ve çevre, insandaki takva ve fücur yönünü besleyen, dal budak salmasını sağlayan en önemli etkendir. Şöyle düşünebiliriz: Okuduğumuz ayetler Tebuk Gazvesi'nden geri kalan üç sahabi hakkında inmiştir. Üç sahabi de Bedir ashabındandır ve Yüce Allah'ın tezkiye ettiği takva ehlindendir. Ancak sadıklar topluluğundan uzak kaldıklarında kalplerindeki takva yeterli olmamış, Allah Resûlü (sav) ile cihada çıkmaktan geri kalmışlardır.

43. bk. Zâdu'l Mesîr, 3/8, Yûnus Suresi, 2. ayetin tefsiri
44. bk. 22/Hac, 30
45. Müslim, 2607
46. bk. El-Minhâc, 2607 No.lu hadis şerhi
47. 39/Zumer, 32-33
48. 9/Tevbe, 119

Çevre önemlidir! Çünkü hâl, sâridir. Yani insanların olumlu ve olumsuz hâlleri yakınlarına sirayet eder, geçişkendir. Allah Resûlü (sav) arkadaşın/çevrenin insan üzerindeki etkisine şu benzetmeyle dikkat çeker:

Ebû Mûsâ El-Eş'ârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İyi arkadaş ile kötü arkadaşın misali, misk taşıyan ile demirci körüğü üfleyen kimsenin misaline benzer. Misk taşıyan bir kimse ya sana bir miktar ikram eder ya sen ondan satın alırsın yahut ondan sana hoş bir koku gelir. Körük üfleyen kimse ise ya (saçtığı kıvılcımlarla) elbiselerini yakar ya da (ondan) kötü bir koku alırsın."[49]

Çevre önemlidir! Çünkü insan izleyerek, taklit ederek öğrenir. Sadık insanların yöresinde olmak, insandaki bu fıtri eğilimin kulluğa dönüşmesini sağlar. Çoğumuz taklit ederek öğrendiğimizin farkında dahi değilizdir. Bunu hayatı öğrenen bir çocuk gibi düşünebiliriz. Çocuk izleyerek ve taklit ederek öğrendiğinin farkında değildir, ancak tüm temel davranışlarını bu yolla öğrendiği de bir gerçektir. Öyleyse herkes, yanında yöresinde olduğu insanlara dikkat etmeli, nasıl bir topluluk içinde yer aldığına bakmalıdır.

• Şüpheleri Terk Etmek

Ebu'l Havrâ Es-Sa'dî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hasan ibni Alî'ye (ra), 'Allah Resûlü'nden (sav) ezberlediğin bir şey var mı?' diye sordum.

Dedi ki: 'Allah Resûlü'nden şunu ezberledim: 'Seni şüphelendiren şeyleri bırak, şüphelendirmeyenlere yönel. Sıdk, kalbin mutmainliğidir. Yalan ise kuşkudan ibarettir.' ' "[50]

Allah Resûlü (sav) şüpheleri terk etmek ile sıdk arasında dolaylı bir ilişki kurmuştur. Önce şüpheli şeyleri terk etmeyi emretmiş, sonra "Sıdk, mutmainliktir." diyerek şüpheyi terkin gerekçesini/illetini beyan etmiştir.[51] Öyleyse şüpheleri terk etmek ile sıdk arasında ilişki vardır. Bu ilişkinin mahiyetine dair kesin bir bilgiye sahip olmasak da aralarında manevi bir ilişki olduğunu anlayabiliyoruz. Hikmet ve inceliklerin tespiti açısından -bir yorum olarak- şunu söyleyebiliriz: Mümini rahatsız edip onu şüphelendiren güdü; aslında Allah'ın (cc), onun kalbine yerleştirdiği vaizinin sesi,[52] her müminin içindeki manevi uyarıcıdır. Mümin bu sese kulak verip şüpheleri terk ettiğinde hakikatte Rabbinin yönlendirmesine kulak vermiştir. Hiç şüphesiz manevi yönlendirmeler Allah'tandır (cc) ve Allah'tan olan; kulu yalnızca sıdka, adalete ve rahmete eriştirecektir.

• Dua Etmek

Buraya kadar okuduklarımız sıdk ahlakını elde etmek için gerekli olan fiilî dua örnekleriydi. Bununla birlikte Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) bizlere sıdk için yapılacak kavlî duaları da öğretmiştir.

Böylece yazımızı, okuduğumuz dualarla bitirmiş olalım:

"De ki: 'Rabbim! Gireceğim yere doğrulukla girmemi, çıkacağım yerden doğrulukla çıkmamı sağla. Kendi katından bana (İslam'ı zafere taşıyacak) yardımcı bir kuvvet ihsan eyle.' "[53]

"Allah'ım, senden işlerim konusunda sebat istiyorum. Senden rüşd/olgunluk gerektiren konularda irade/azim istiyorum. Nimetine şükretmek istiyorum. Beni, sana güzel bir şekilde ibadet etmeye muvaffak kılmanı istiyorum. Senden, **sadık bir dil,** temiz bir kalp istiyorum. Senin bildiğin şerlerden sana sığınırım. Senin bildiğin hayırları senden isterim. Senin bildiğin her günahımdan sana istiğfar ederim. Şüphesiz ki sen, gaybı en iyi bilensin!"[54]

Selam ve dua ile...

49. Buhari, 5534; Müslim, 2628
50. Tirmizi, 2518
51. Emir ve nehiyden sonra gelen "inne" cümlesi, öncesinin gerekçesidir.
52. bk. Ahmed, 17634

53. 17/İsrâ, 80;

رَبِّ اَدْخِلْني مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا

54. Ahmed, 17114; Tirmizi, 3407

اللَّهُمَّ إِنِّي اَسْاَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرُّشْدِ، وَاَسْاَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَاَسْاَلُكَ حُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَاَسْاَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا، وَاَسْاَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا، وَاَسْاَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ، إِنَّكَ نْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

SİYER NOTLARI

Enes YELGÜN

EHL-İ KİTAP İLE MÜNAFIKLARIN İSLAM'A DÜŞMANLIKLARI

Ayetlerde Yahudiler ile münafıklar kardeş olarak adlandırılıyor. Farklı dinlere mensup olmakla beraber şirk kardeşliği zaten mevcuttur. Ancak aynı zamanda hile, desise, arkadan iş çevirme, hainlik gibi ahlaklarda birbirlerine benzemeleri konusunda da kardeşlerdir.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Ben-i Nadir Yahudileri son dönemde Müslimlerin başına gelen musibetleri fırsat bilip Mekkelilerin de kışkırtma ve tehditleriyle Allah Resûlü'ne (sav) suikast girişiminde bulundular. Ancak Rabbimiz (cc) Nebi'sini muhafaza etti ve hemen akabinde Ben-i Nadir kuşatması başladı:

"İbni Hişâm şöyle der: 'Resûlullah (sav) Medine'de vekil olarak İbni Ummu Mektûm'u bıraktı. Yanındakilerle Ben-i Nadir'e varıncaya kadar yürüdü. Bu, Rebîu'l Evvel ayındaydı. Onları altı gece kuşattı.'

İbni İshâk şöyle der: 'Aralarında Abdullah ibni Ubeyy ibni Selûl, Vedîa, Mâlik ibni Ebî Gavgal, Suveyd ve Rais'in de bulunduğu Ben-i Avf ibni Hazrec'den bir grup, Ben-i Nadir'e, 'Yerinizde kalın, biz sizi teslim etmeyeceğiz. Sizinle savaşılırsa biz de sizinle birlikte savaşırız. Siz yerinizden çıkartılırsanız biz de sizinle birlikte çıkarız.' şeklinde haber gönderdi. Nadiroğulları onlardan bu yardımı bekledi, fakat onlar bunu yapmadılar. Allah, kalplerine korku saldı.' "[1]

Kıssanın bu bölümünde Allah'ın (cc), Kitab'ında neden münafıklara çok fazla dikkat çektiğinin somut örneğini görmekteyiz. Onlar iman ettiklerini iddia ettikleri dinin Peygamber'ini öldürmek isteyen bir topluluğa, Allah Resûlü (sav) ile mücadele etmeleri için teşvikte bulunuyorlar. Tabii bunu gizli gizli yapıyorlar, ancak vahiy onların gerçek yüzlerini açığa çıkartıyor:

"Münafıklık eden kimseleri görmedin mi? Ehl-i Kitap'tan kâfir olan kardeşlerine derler ki: 'Şayet (yurtlarınızdan) çıkarılırsanız, biz de sizinle beraber çıkarız. Sizin aleyhinize (olacak bir hükümde) hiç kimseye ebediyen itaat etmeyiz. Şayet sizinle savaşılırsa kesinlikle size yardım ederiz.' Allah, onların yalancılar olduğuna şahitlik eder. Andolsun ki (yurtlarından) çıkarılacak olsalar, onlarla beraber çıkmazlar. Onlarla savaşılırsa, yardım etmezler. Şayet yardım edecek olsalar arkalarına dönüp kaçarlar. Sonra kendilerine yardım da olunmaz."[2]

1. bk. Siret-i İbn-i Hişam, 3/269-270
2. 59/Haşr, 11-12

Ayetlerde Yahudiler ile münafıklar kardeş olarak adlandırılıyor. Farklı dinlere mensup olmakla beraber şirk kardeşliği zaten mevcuttur. Ancak aynı zamanda hile, desise, arkadan iş çevirme, hainlik gibi ahlaklarda birbirlerine benzemeleri konusunda da kardeşlerdir.

Ayetler yine bir hakikatin altını çiziyor ve Yahudilere sesleniyor: Nifak ehli yalancıdır. Sizden önceki arkadaşlarınıza verdikleri hangi sözü tuttular ki size yardımları olsun! Güç neredeyse bunların ibreleri oraya döner, ki sonuç da böyle oldu. Allah Resûlü'nün (sav) orduları, kaleleri içinde onları aciz bir hâle getirince nifak ehli ortadan kayboldu.

"Şeytanın durumu gibi... Hani insana: 'Kâfir ol!' dedi. (İnsan) kâfir olunca da: 'Şüphesiz ki ben, senden berîyim. Çünkü ben, âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkuyorum.' dedi. (Münafıklar da dostları olan Ehl-i Kitab'ı böyle kandırdılar. 'Yurtlarınızdan çıkarılırsanız biz de çıkarız, savaşırsanız yardım ederiz.' dediler. Savaş başlayınca da onlardan uzaklaştılar.) O ikisinin akıbeti, hiç şüphesiz, ateşin içinde ebedî kalmalarıdır. Bu, zalimlerin cezasıdır."[3]

İslami mücadeleye engel olmak isteyen şirk ve nifak taifeleri sürekli olarak birbirlerini kışkırtırlar. Hiçbiri tek başına meydana çıkmaya cesaret edemez. Müslimlerin zayıfladıklarını fark ettikleri ânda gizlendikleri yerden birer ikişer başlarını çıkarmaya başlarlar. Ancak onlarla tam manasıyla mücadele edildiğinde tekrardan zelil bir şekilde eski yerlerine dönerler.

Bu toplulukların ruh hâlini anlatması açısından şu ayetler de oldukça dikkat çekicidir:

"Ehl-i Kitap'tan kâfir olanları ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Siz, onların çıkacağını düşünmemiştiniz. Onlar da kalelerinin kendilerini Allah'a karşı koruyacağını sanmıştı. Allah onlara, hiç beklemedikleri yerden geldi ve kalplerine şiddetli bir korku saldı. Evlerini kendi elleriyle ve müminlerin eliyle harap ediyorlardı. İbret alın ey basiret sahipleri!"[4]

Ayette Rabbimiz (cc) ordularının sınırsız olduğunu bize göstermektedir. Zahiren onlar kaleler içerisinde güvendelerdi, lakin yeryüzündeki hangi kale/korunak Allah'ın (cc), kalplerine yerleştirdiği korkuyu atmalarını sağlayabilir ki?

Tabii ayet-i kerimenin müminlere bakan yönü de vardır: Bizler Rabbimizin (cc) kudretini kendi aklımızla sınırlandırmaya çalışıyoruz. Kâinatta her ân gerçekleşen milyonlarca hadise, Rabbimizin kudretine işaret ediyorken imanımızı kemal seviyeye çıkartamadığımızdan aynı hataları tekrarlıyoruz. "Bu kadar büyük güçlere sahip olan kâfir ve münafıkların sonu nasıl gelir ki?" sorusuna yanlış yerlerde cevap aramaya çalışıyoruz. İşte Rabbimiz (cc) Ben-i Nadir üzerinden bizlere cevap veriyor.

3. 59/Haşr, 16-17
4. 59/Haşr, 2

Ayette dikkat çeken diğer bir nokta ise Rabbimizin kendisini bizzat müminlerin safında göstermesidir. Aslında onların savaştıkları da Allah, onları kalelerinden çıkartan da Allah'tır (cc). Bu bilince ulaşmak ne kadar zor olursa olsun, her mümin için hedef olmalıdır. Çünkü bunun vereceği huzur/güven başka hiçbir şekilde elde edilemez:

"Kalplerinde size dair var olan korku, Allah korkusundan daha çetindir. Bu, onların anlamayan bir topluluk olmalarındandır. Korunaklı şehirler ve duvar gerisi (siperler) olmaksızın, sizinle topluca (göğüs göğüse) savaşmazlar. Kendi aralarındaki savaşları çetindir. Sen, onları bir(lik beraberlik içinde) sanırsın. Oysa kalpleri paramparçadır. Bu, onların akletmeyen bir topluluk olmasındandır."[5]

Yahudiler ve münafıkların ruh hâllerini başka ayetlerde de görmeye devam ediyoruz.

Peygamber'in (sav) hak peygamber olduğunu bilip, kâinatın bir idarecisinin olduğuna inandıklarını iddia etmelerine rağmen yerin ve göğün sahibinden değil, kendileri gibi insanlardan korkuyorlar. Allah'ı hakkıyla takdir edemiyorlar. İnsanlardan gelecek zararın Allah'ın (cc) azabından daha hafif olduğunu biliyorlar. Lakin buna rağmen yakın ve hafif azabı, uzak -tabii bu onların zannı- ve ağır azaba tercih ediyorlar.

Bu toplulukların diğer bir özelliği de içleri ile dışlarının farklı olmasıdır. Bu sadece imani meselelerle ilgili değildir. Hayatlarının her alanında böylelerdir. Dışarıdan bakan onları bir görür. Kendi başlarına bırakıldıklarında ihtilaf etmedikleri en ufak konu bile olmaz. Onları bir araya getiren temel bağ, İslam'a olan düşmanlıklarıdır.

Aynı şekilde bu toplulukların savaşı korkakça ve sinsicedir. Yüz yüze gelemezler, ancak uzaktan ve gizlice düşmanlık edebilirler. Karşı karşıya gelindiğinde ise lal/dilsiz olup kalırlar.

Allah'ı (cc) hakkıyla takdir edememek, aynı zamanda müminlerin de sorunudur. Rabbimizin isim ve sıfatlarını öğrenmek bu sebeple bir hobi değil, O'nu (cc) hakkıyla takdir etmek için olmazsa olmaz bir ilimdir.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

5. 59/Haşr, 13-14

Talha AKMAN

KİM BORÇ VERİR?

Kalp böyledir. Zaman olur, Rahmân'ın zikrine karşı susar ve kurur. Bu susuzluğu tuzlu su misali haram ve boş işlerle gidermek, kalbin ölmesi demektir. Yüce Allah'ın, kullarının kalbini bu şekilde daraltması onlar için bir ceza değil; bilakis, bir uyarı ve hatırlatmadır. Kul bu uyarıya karşı duyarsız kaldıkça Yüce Allah bu sefer ceza olarak kalbini daha da daraltır ve kalbi katılaşır.

مَنْ ذَا الَّذ۪ي يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُٓ اَضْعَافًا كَث۪يرَةًۜ وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُۖ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Allah'a güzel bir borç verip de (Allah'ın) ona kat kat fazlasını vereceği o (bahtiyar) kimdir? Allah, (rızkı) daraltır ve genişletir. O'na döndürüleceksiniz."[1]

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

İbni Mes'ûd'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bu ayet-i kerime nazil olduğu zaman Ebu'd Dahdâh (ra) Resûlullah'a (sav) gelip şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun, Allah (cc) bizden borç mu istiyor?'

Resûlullah (sav), 'Evet, ey Ebu'd Dahdâh, bununla sizi cennetine koymak istiyor.' dedi.

Ebu'd Dahdâh, 'Ey Allah'ın Resûlü, bana elini uzat.' dedi.

Resûlullah'ın (sav) elini tuttu ve 'Ey Allah'ın Resûlü, benim iki bahçem var. İkisini de Allah'a borç veriyorum!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Birini Allah için ver, diğeri de ailenin geçimini sağlasın.' dedi.

Ebu'd Dahdâh, 'Sen şahit ol, ey Allah'ın Resûlü, ben ikisinin hayrını da Allah'tan istiyorum.' dedi.

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'O hâlde Allah sana cennetinde bunun karşılığını verecektir.'

Ebu'd Dahdâh yola koyuldu ve bahçesine gitti. Bahçesinde Ummu'd Dahdâh ve çocuğu hurma ağacının altında oturuyordu. Ebu'd Dahdâh bahçenin kapısından 'Ey Ummu'd Dahdâh!' diye seslendi.

Hanımı, 'Buyur!' dedi.

Ebu'd Dahdâh, 'Bahçeden çık. Ben bu bahçeyi Rabbime borç olarak verdim!' dedi.

Ummu'd Dahdâh şöyle dedi: 'Ne kârlı bir alışveriş! Ne kârlı bir alışveriş! Allah ticaretini ve satın aldığın şeyi bereketli kılsın!'

1. 2/Bakara, 245

Sonra çocuğuna döndü ve yediği hurmayı ağzından çıkardı.[2]

Câbir ibni Abdullah şöyle demiştir: 'Resûlullah (sav) Ebu'd Dahdâh'ın (ra) cenaze namazını kılmıştı. Sonra Resûlullah'a (sav) eyeri olmayan bir at getirildi. Adamın biri ata eyer bağladı ve Resûlullah (sav) ata bindi. Resûlullah (sav) önden gidiyordu, biz de arkasından onu takip ediyorduk.

İçimizden biri şöyle dedi: 'Resûlullah (sav) şöyle diyordu: 'Ebu'd Dahdâh için cennette ne kadar çok hurmalık vardır...' ' "[3]

Allah'a verilen güzel bir borç

Allah (cc), kullarının, Rabbleri yolunda verdikleri sadakaları/infakları "borç" olarak isimlendirmiştir. Allah'ın (cc) böyle bir isimlendirme yapması manidardır. Zira borç, karşılığı olan bir şeydir. Karşılıksız bir şekilde verilene borç denmez. Verilen borcun geri ödenmesi için bir zaman vardır. Allah (cc), kullarının infak ve sadakalarının karşılığını, yani geri ödemesini Kıyamet Günü'nde yapacaktır. Ve bir şey borç olarak alınmışsa kesinlikle bir karşılığı olacaktır. Allah (cc), kullarının infaklarını karşılıksız bırakmayacak, bir borç almış gibi karşılığını mutlaka verecektir.

Borç isteyen kişi ihtiyaç sahibidir. Fakat zengin bir kişi ihtiyacı olmadığı hâlde birilerinden borç istiyorsa, onun gayesi karşısındakine iyilik yapmaktır. Ya o kişiden borç alıp malını daha faydalı ve kârlı bir hâle getirmek istiyordur ya da o kişiye çok büyük bir iyilikte bulunacaktır. Ancak karşılıksız olmasın diye bunu borç adıyla yapmaktadır. En yüce misaller Allah (cc) içindir. Allah (cc), kullarından borç isterken zaten kendisine ait olanı talep etmektedir. Hâl böyleyken Allah'ın (cc), kullarına vereceği karşılık ve onların verdikleri "borçların" yani sadaka ve infakların nasıl kârlı bir şekilde ödeneceğini insan tahayyül etmekten aciz kalmaktadır.

Müfessirlerden "güzel borç"tan kastın ne olduğuyla ilgili lafzen farklı tefsirler zikredilse de mana olarak aynı anlamda olan tefsirler aktarılmıştır: Helal maldan yapılan infak, sadece Allah (cc) için yapılan infak, minnet ve başa kakma olmadan yapılan infak, malın en hayırlı ve güzel olanından yapılan infak...

Bu ayet-i kerimede dikkatimizi çeken bir diğer husus şudur: İnsanlar Allah'ın (cc) emir ve çağrılarına karşı farklı tepkiler verirler. Bu ayet-i kerime nazil olduğu zaman Yahudiler, "Muhammed'in Rabbi fakirmiş, bize ihtiyacı varmış!" dediler. Bu sözlerinin üzerine şu ayet-i kerime nazil oldu:

"Andolsun ki Allah, 'Allah fakir, biz ise zenginiz.' diyen kimselerin sözünü işitti. Onların söylediklerini ve haksız yere nebileri öldürmelerini yazacağız ve: 'Yakıcı ateşin azabını tadın.' diyeceğiz."[4]

Bir diğer kısım, Allah'ın (cc) ayetlerini işittiği zaman cimrileşen ve Allah (cc) yolunda hiçbir şey infak etmeyip, hiç kimseye yardımcı olmayanlardır. Bunlar Allah'ın (cc) emirleri ve taatleri konusunda tembellik gösterirler. Münafıklar gibi...

"Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir. Kötülüğü emreder, iyilikten alıkoyar ve ellerini sıkar (cimrilik ederler). Allah'ı unuttular, Allah da (onları yardımsız ve nefisleriyle baş başa bırakarak) unuttu. Şüphesiz ki münafıklar, fasıkların ta kendileridir."[5]

Son kısım ise Allah'ın (cc) emir ve çağrılarını direkt olarak kendilerine alarak üzerlerine düşeni yapanlardır: Ebu'd Dahdâh (ra) gibi...

Allah'ın, verilen borca kat kat karşılık vermesi

Borç hukukunda malum olduğu üzere kişi ne kadar borç almışsa o kadarını ödemelidir. Ancak Rabbimiz (cc) öyle cömert ki, ihtiyacı olmadığı hâlde aldığı borçların karşılığını kat kat ödemektedir.

Osman En-Nehdi'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebû Hureyre'nin (ra), 'Allah (cc) mümin kulunun bir iyiliği karşılığını binlerce kat olarak yazar.' dediğini işittim. O sene hac yapmak için yola çıktım, ancak tek derdim Ebû Hureyre ile karşılaşıp bu hadisi sormaktı. Onunla karşılaştım ve ona bu hadisi sordum.

O da bana dedi ki: 'Ben böyle demedim, sana anlatan tam ezberlememiş. Ben şöyle dedim: 'Allah (cc) mümin kulunun yaptığı bir iyiliğin karşılığını binlerce kat fazlasıyla verir.' Sen Allah'ın Kitabı'nda bunu bulamıyor musun? Allah (cc) şöyle buyuruyor: 'Allah'a güzel bir borç verip de (Allah'ın) ona kat kat fazlasını vereceği o (bahtiyar) kimdir?' Allah'ın katında benim söylediğimden daha da fazlası vardır. Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki ben Resûlullah'ı (sav) şöyle derken işittim: 'Allah (cc) bir iyiliğin karşılığını binlerce kat iyilik olarak verir.' ' "[6]

İbni Abbâs ve Suddî, ayet-i kerimede geçen اَضْعَافًا كَث۪يرَةًۜ lafzını "karşılığı sayılamayacak kadar fazla olan" olarak tefsir etmişlerdir.

Allah, (rızkı) daraltır ve genişletir

Rabbimizin güzel isimlerinden ikisi El-Kâbıd ve El-Bâsıt'tır. Rabbimizin dilediğini dilediği kadar daraltması ve genişletmesi demektir. Ayetin bu kısmıyla öncesini ele aldığımızda şu dersi çıkarıyoruz:

Bu ayeti okuyan veya duyan bir kulun, Ebu'd Dahdâh gibi harekete geçmeyip kendi üzerine düşeni yap(a)ma-

2. İsnadında ihtilaf vardır. İbni Cerîr, İbni Ebî Hâtim ve İbni Kesîr zayıf bir senedle zikretmişlerdir. Ancak Ebû Ya'la ve Taberânî sika bir senedle rivayet etmiştir. Hadis, diğer yollarıyla sahihtir.
3. Müslim, 965
4. 3/Âl-i İmrân, 181
5. 9/Tevbe, 67
6. Ahmed, 7945; Tefsîru İbni Ebi Hâtim, 2434

ması, Allah'ın (cc) onun elini daraltmasındandır. Allah (cc), "Ben size her şeyi fazla fazla, hiçbir karşılık beklemeden veriyorum. Cimri olmayın, benim size verdiğim mülkü infak edin. Benim size rızkınızı genişlettiğim gibi siz de elinizi açın. Açın ki ben size daha da fazla vereyim ve arttırayım." der. Ancak kul bunun karşısında cimrileşip elini sıkı tuttuğu zaman, "Ceza, amelin cinsindendir." kaidesi gereğince Allah (cc) o kulunun rızkını daraltacağı gibi elini de infak yapma konusunda daraltacaktır. Kul ne yaparsa karşılığını o cinsten görecektir. Bununla birlikte kişinin cimriliğinin ve elini sıkı tutmasının, rızkının fazlalığı veya azlığına hiçbir etkisi olmayacaktır. Çünkü;

"Rabbin, rızkı dilediğine genişletip daraltır. Kuşkusuz O, kullarına karşı (her şeyden haberdar olan) Habîr, (her şeyi gören) Basîr'dir."[7]

Rabbimiz rızkı kullarına hikmetiyle takdir eder ve aynı zamanda kullarından haberdardır. Kullarının neye, ne kadar ihtiyacı olduğunu ve hangisinin onlar için hayırlı olduğunu bilir. Dolayısıyla, rızkı genişleyen mümin, Rabbine hamdetmeli ve Allah'ın (cc) ona rızık vererek iyilikte bulunduğu gibi, o da insanlara iyilikte bulunmalıdır. Rızkı daralan mümin ise "Rabbim bana bu kadar takdir etmiş, O'na hamdolsun! O El-Hakîm olandır, hikmetiyle bunu yapmıştır. O El-Latîf olandır, benim neye ihtiyacımın olduğunu bilir ve Er-Rahmân olandır, kullarına karşı merhametlidir. Rabbim benim için bundan razı olmuşsa ben de Rabbimin benim hakkımda razı olduğundan razıyım!" diyerek Allah'ın (cc) kaderine rıza göstermelidir.

Rabbimizin daraltması ve genişletmesi sadece rızık konusunda geçerli olan bir husus değildir. Allah'ın (cc), gönülleri ve kalpleri daraltması da O'nun El-Kâbıd ve El-Bâsıt isminin tecellilerindendir. Allah (cc), kulunun kalbini daraltır, daraltır ki yanlışlarının farkına varsın ve kendine gelsin; tevbeyle, zikirle Rabbine yönelsin. Rabbini tanıyan kul bunun bir ikaz ve hatırlatma olduğunu bilir ve hemen Rabbine yönelir. Çünkü kalbini daraltanın, Rabbi olduğunu ve O'nun hiçbir şeyi boş yere yapmayacağını bilir. Ancak bundan gafil olmuş kul, kendisine bir uyarı ve hatırlatma olarak gelen bu darlığı gidermek için haramlara ve boş işlere yönelir. Bu da tıpkı susayanın tuzlu su içmesi gibidir... İçtikçe susuzluğu artacağı gibi kısa bir zaman sonra da ölecektir. Kalp de böyledir. Zaman olur, Rahmân'ın zikrine karşı susar ve kurur. Bu susuzluğu tuzlu su misali haram ve boş işlerle gidermek, kalbin ölmesi demektir. Allah'ın (cc) kullarının kalbini bu şekilde daraltması onlar için bir ceza değil; bilakis, bir uyarı ve hatırlatmadır. Kul bu uyarıya karşı duyarsız kaldıkça Allah (cc) bu sefer ceza olarak kalbini daha da daraltır ve kalbi katılaşır.

Rabbimizin daraltıp genişletmesine dair verebileceğimiz bir diğer örnek ise insanlara verilen ilim, akıl, beden gücü ve güzelliğidir. Rabbimiz hikmetiyle bazı

7. 17/İsrâ, 30

kullarına ilim verir, ilmi onlara genişletir. Bazı kullarına da ilim vermez, beden gücü verir, kuvvetlerini genişletir. Ancak bunlar, sahiplerine sadece bir imtihandır! Allah'ın (cc) kendilerine verdiği her beden gücü veya güzelliği bu kulları için hayır dilediği anlamına gelmez. Veya ilim verdiği her kulunu sevdiği ve onun derecelerini yükselttiği anlamına da gelmez. Bunlar birer imtihandır ve kulun sahip olduğu bu nimetlerle Rabbine yönelmesi gerekir. Bunu yapan imtihanı kazanmıştır. Tıpkı Suleymân (as) gibi:

"(Süleyman, karıncanın) sözü nedeniyle tebessüm ederek güldü. Dedi ki: 'Rabbim! Bana ve anne babama verdiğin nimetlerden ötürü sana şükretmemi ilham et/beni şükre sevk edip yönlendir. Razı olacağın salih ameller yapmaya muvaffak kıl. Ve beni rahmetinle salih kulların arasına dâhil et.' "[8]

Kim de Allah'ın (cc) verdiği bu nimetleri/genişlikleri unutup masiyetlerine aracı kılmışsa, şeytana tabi olmuş ve imtihanı kaybetmiştir:

"Hatırlayın! Hani (Allah) sizleri Nuh Kavmi'nden sonra halifeler kılmış ve (boy pos, güç ve kuvvet vererek) yaratılışta genişlik ihsan etmişti. Allah'ın nimetlerini hatırlayın ki kurtuluşa eresiniz."[9]

Kur'ân-ı Kerim'de, geçmiş kavimlerin ve onlara gönderilen peygamberlerin kıssalarını okuduğumuzda Allah'ın (cc) onlara dünyevi olarak pek çok genişlik sağladığını, ancak sonuç olarak masiyetleri ve zorbalıkları nedeniyle helak olduklarını görüyoruz:

"Her yüksek yere bir bina inşa edip eğleniyor musunuz? Ebedî kalmak umuduyla yapılar inşa edip duruyor musunuz? Ele geçirdiğiniz (insanları) zorbalıkla mı yakalıyorsunuz? Allah'tan korkup sakının ve bana itaat edin. Size, bildiğiniz (güzelliklerle) destek veren (Allah'tan) korkup sakının. Size hayvanlar ve çocuklarla destek verdi. Bahçeler ve su kaynaklarıyla."[10]

Kendisine verilen beden kuvveti ve güzelliğiyle Allah'a (cc) itaat eden insan sayısı çok azdır. Kur'ân'da buna örnek olarak Yûsuf'u (as) ve Tâlût'u görüyoruz. Demek ki önemli olan, kişinin bedeninin ne kadar güzel veya kuvvetli; ne kadar zeki yahut ilimli olması değildir. Önemli olan, kulun bunları Rabbinden bilmesi ve Rabbinin razı olduğu alanlarda kullanmasıdır. Resûlullah'ın (sav) sahabesinde de durum böyledir. Sahabe içerisinde adını bildiğimiz en fazla yirmi ya da otuz sahabi vardır. Resûlullah'ın (sav) sahabesi bu kadar değildi elbette. Ancak kendisine verilen genişlikleri/imkânları Rabbinin yolunda hizmetkâr kılabilenler her zaman az olmuştur.

8. 27/Neml, 19
9. 7/A'râf, 69
10. 26/Şuarâ 128-134

Önemli bir not

Günümüz cahiliyesinin âdeta kitle imha silahı olarak kullandığı "sosyal medya"nın insanlar üzerinde çok ciddi zararları var ve ne yazık ki bu toplumun içinde olan biz Müslimler de bu zararlardan etkilenebiliyoruz.

İnsanlar artık hayatlarını sosyal medyaya göre tanzim ediyorlar. Tabiri caizse "instagramlanabilir" ve "tweetlenebilir" hayatlar kuruyorlar kendilerine. Hâl böyle olunca kendilerinde olmayanı var gibi gösterip olmayanları da ayıplayıp aşağılıyorlar. Kullandıkları programların filtreleriyle önce bir güzellik algısı üretip bu filtreye uymayanları dışlıyorlar. Ya da yedikleri yemekleri, içtikleri içecekleri, giydikleri elbiseleri ve kullandıkları eşyaları insanların gözlerinde "olması gereken bu" olarak gösteriyorlar. Kişi bunları gördükten sonra kendi hayatını sorguluyor ve bunları göremeyince kendini eksik, fakir, zayıf ve yetersiz buluyor, onlar gibi olmaya çalışıp kendisini göstermeye, olmadığı gibi görünmeye çabalıyor! Toplum, "Kendini ne kadar gösterebilirsen o kadar güzelsin/zenginsin!" dercesine röntgencilik ve teşhircilik yarışına giriyor...

Müslim bir kulun şunu bilmesi gerekir: Sahip olduğu vücut, Rabbinin El-Hâlık isminin; eli yüzü, El-Musavvir isminin; sahip olduğu güzellik, El-Cemîl isminin; sahip olduğu beden gücü, dünyalık imkân genişliği ve keskin zekâ da El-Kâbıd ve El-Bâsıt isminin tecellisidir. Rabbinin kendisine verdiklerinden razı olup şükretmesi gerekir. Sahip olduklarını hiçbir filtreye tabi tutmamalı, cahiliye toplumunun değer yargılarıyla yargılamamalıdır. İnsanı güzelleştirecek olan yalnızca iman, salih amel ve Rabbimizin hükümlerine/takdir ettiklerine rıza göstererek teslim olmaktır:

"O'na döndürüleceksiniz."[11]

Allah'a (cc) güzel bir borç verip mallarınızdan infak verseniz de vermeseniz de...

Sahip olduğunuz genişliklerin şükrünü eda etseniz de etmeseniz de...

İçinde bulunduğunuz darlığa sabretseniz de sabretmeseniz de...

11. bk. 2/Bakara, 245

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN

ALLAH RESÛLÜ'NÜN, SÜNNETİ ÖĞRETME ÇALIŞMALARI

Sahabe, Allah Resûlü'nü her ân görebilecek geniş bir zamana sahip değildi. Birçoğu maişetini sağlamak için bağ bahçesiyle yahut ticaretle ilgileniyordu. Bazen de Allah Resûlü'nün meşguliyetleri olurdu. Bu durumlarda sahabiler nöbetleşerek veya birbirine sorarak öğrenmeye çalışırlardı.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Allah Resûlü'nün eğitim çalışmalarını incelemeye kaldığımız yerden devam ediyoruz.

O, Sünnetini Öğretmek İçin Her Fırsatı Değerlendirmiştir [1]

Allah Resûlü (sav) eğitim faaliyetlerini sadece mescid gibi sabit mekânlara hasretmemiş, bunun dışında, uygun olan başka mekânları da eğitim için kullanmıştır. Hadis kitaplarını incelediğimizde Allah Resûlü'nden aktarılan rivayetlerden eğitimin farklı mekânlarda cereyan ettiğini rahatlıkla fark edebiliriz: Mescidin eşiği, kendi evi, sahabenin evi, Medine sokakları, ziyaretleşmeler, kurulu sofra, yolculuk, konaklama yeri, cihad meydanları, çarşı pazar, mezarlık...

Yine Allah Resûlü (sav) eğitim faaliyetlerini sabit bir zamana da hasretmemiştir. Hadis kitapları incelendiğinde onun (sav), gündüzünden gecesine, gecesinden gündüzüne tüm vaktini ashabını eğitmek, onlara bir şeyler öğretmek için kullandığını, uygun olan her fırsatı değerlendirdiğini görmekteyiz.

Ebû Vâil'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Mes'ûd insanlara her perşembe günü vaaz verirdi.

Bir adam ona, 'Keşke bize her gün vaaz versen.' dedi.

İbni Mes'ûd, 'Sizi usandırma korkusundan dolayı bunu yapmıyorum. Nebi'nin (sav) bizi usandırmamak maksadıyla vaaz vermek için uygun zamanlarımızı kolladığı gibi, ben de sizin istekli olduğunuz zamanları kolluyorum.' dedi." [2]

Yine Allah Resûlü (sav) eğitim faaliyetlerini her hâlinde devam ettirmiştir. Hadis kitapları; uzanırken, otururken, ayaktayken, yürürken, bineğindeyken, sağlıklı veya hastayken... her fırsatta ashabını eğittiğini gösteren rivayetlerle doludur.

Misal verelim:

Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'ne (sav) birtakım savaş esirleri getirilmişti.

1. bk. Başöğretmen Muhammed (sav), Prof. Dr. Fadl İlahi, s. 13-17-34-159; El-Esâlibu'n Nebeviyye fi't Ta'lîm, Ali ibni Nâyif Eş-Şuhûd, s. 351
2. Buhari, 70; Müslim, 2821

Esirlerden bir kadın bir şey arıyordu. Esirler arasında çocuğunu bulduğu zaman onu hemen tutup bağrına bastı ve emzirmeye başladı.

Allah Resûlü (sav) bize dedi ki: 'Ne dersiniz, bu kadın çocuğunu ateşe atar mı?'

Dedik ki: 'Hayır, Allah'a yemin olsun ki elinden geldiğince atmamaya çalışır.'

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Allah, kullarına karşı bu kadının evladına merhametinden çok daha fazla merhametlidir.' buyurdu."[3]

Cerîr ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) ile birlikte oturuyorduk. Mehtaplı bir gecede Ay'a baktı ve 'Bakınız! Siz şu Ay'ı rahat bir şekilde gördüğünüz gibi, Rabbinizi de göreceksiniz. Eğer Güneş doğmadan ve batmadan önce namazdan alıkonmamak elinizden gelirse bunu yapınız.' buyurdu ve 'Onların söylediklerine sabret. Güneş doğmadan önce ve batmadan önce Rabbini hamd ile tesbih et.'[4] ayetini okudu."[5]

Câbir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav), yayla köylerinin birinden Medine'ye girerken bir pazara uğradı. Etrafında insanlar vardı. Kulağı yarılmış bir oğlak ölüsüne rastladı. Ona uzanıp kulağından tuttu ve 'Hanginiz bir dirhem karşılığında bunun kendisinin olmasını ister?' buyurdu.

Oradakiler, 'Bedava dahi olsa bizim olmasını istemeyiz. Biz onu ne yapalım ki?' dediler.

Bunun üzerine Resûlullah, 'Allah'a yemin olsun ki Allah'ın nazarında şu dünya, bunun sizin nazarınızdaki değerinden daha değersizdir.' buyurdu."[6]

O, Ashabı Arasından Muallim Görevlendirmiştir

Allah Resûlü (sav) eğitim faaliyetlerini tek başına yürütmemiştir. Ashabından bazılarını, insanlara dinlerini öğretmeleri için görevlendirmiştir. Bunu iki başlık altında inceleyebiliriz:

a. Medine'de Muallim Görevlendirmesi

Medine'de İslam'a girenlerin sayısı fazlaydı ve her geçen gün artıyordu. Her bir Müslim'in özel ilgiye ve eğitime ihtiyacı vardı. Bu, yalnızca bir kişinin yürütebilmesi pek mümkün olmayan, insan takatinin kaldıramayacağı bir sorumluluktur. Bundan dolayı Allah Resûlü (sav), ashabından bazılarını görevlendirmiş veya yönlendirmeler yapmıştır. Ubâde ibni Sâmit, Abdullah ibni Saîd ibni El-Âs, Muâz ibni Cebel, Ubey ibni Ka'b, Zeyd ibni Sâbit; Ashab-ı Suffe'den Abdullah ibni Mes'ûd, Sâlim (r.anhum) gibi sahabiler buna örnek olarak verilebilir. Şimdi, konu hakkında bazı rivayetlere göz atalım:

Abdullah ibni Amr'dan (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Kur'ân'ı dört kişiden öğrenin: Abdullah ibni Mes'ûd, Ebû Huzeyfe'nin azatlı kölesi Sâlim, Muâz ibni Cebel ve Ubey ibni Ka'b'tan."[7]

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimin içerisinden ümmetime karşı en merhametlisi Ebû Bekir, Allah'ın emri konusunda en şiddetli olanı Ömer, hayâ bakımından en doğrusu Osmân, haram ve helal bilgisi bakımından en bilgili olanı Muâz ibni Cebel, ferâizi (miras hükümlerini) en iyi bileni Zeyd ibni Sâbit, en büyük kıraat âlimi Ubey ibni Ka'b'dır. Her ümmetin bir emini vardır; bu ümmetin emini Ebû Ubeyde ibni Cerrâh'tır."[8]

Ubâde ibni Sâmit'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ashab-ı suffa'dan bazı insanlara yazı yazmasını ve Kur'ân'ı öğrettim. İçlerinden birisi de bana bir yay hediye etti. (Kendi kendime), 'Bu bir mal değildir. Onunla, Allah yolunda ok atarım. Resûlullah'a gidip sorayım.' dedim.

Varıp, 'Ey Allah'ın Resûlü, kendilerine yazı ve Kur'ân öğrettiklerimden birisi bana bir yay hediye etti. O, mal değil, Allah yolunda ondan ok atarım.' dedim.

'Eğer boynuna ateşten bir halka takılmasını istiyorsan, kabul et.' buyurdu."[9]

İmam Ahmed'in (rh) lafzında ise şöyle geçer:

"Allah Resûlü (sav) (Müslimlerin işlerinden dolayı) meşgul olurdu. Ona, hicret etmiş bir adam geldiğinde ona Kur'ân öğretmesi için bizden birine gönderirdi. Allah Resûlü (sav) bana bir adam gönderdi. O benimle birlikte evimde kalırdı. Aile halkıma yedirdiğim akşam yemeğinden ona da ikram eder, kendisini ağırlardım. Ona Kur'ân öğretirdim..."[10]

Ubey ibni Ka'b'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir kimseye Kur'ân öğrettim. O da bana bir yay hediye etti. Ben de bunu Resûlullah'a zikrettim.

O, 'Eğer bu yayı alırsan ateşten bir yay almış olursun.' buyurunca, ben de onu geri verdim."[11]

Taif kuşatmasında Allah Resûlü'nün (sav), "Herhangi bir köle, eğer kaleden çıkıp yanımıza gelirse o hürdür." vaadi üzerine kaçan yirmi üç kadar köle hakkında Vâkidî şöyle der:

"Resûlullah (sav) bütün bu köleleri azat etmiştir. Resûlullah (sav) her bir köleyi, geçimini sağlamak ve onu bindirmek üzere Müslimlerden bir adama emanet etti. Ebû Bekre, Amr ibni Saîd ibni El-Âs'a; El-Ezrak, Hâlid ibni

3. Buhari, 5999; Müslim, 2754
4. 50/Kâf, 39
5. Buhari, 554; Müslim, 633
6. Müslim, 2957
7. Buhari, 3806; Müslim, 2464
8. Tirmizi, 3790; İbni Mace, 154
9. Ebu Davud, 3416; İbni Mace, 2157
10. Ahmed, 22766
11. İbni Mace, 2158

Saîd'e; Verdân, Ebân ibni Saîd'e; Yuhannes En-Nabbâl, Osmân ibni Affân'a; Yesâr ibni Mâlik, Sa'd ibni Ubâde'ye ve İbrâhîm ibni Câbir, Useyd ibni Hudayr'a emanet edilmişti. Resûlullah (sav) onlara Kur'ân okutmalarını ve Sünneti öğretmelerini emretti."[12]

Şihâb ibni Abbâd, Abdulkays heyetinden bazılarının şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"...Sabah olunca Peygamber (sav), 'Kardeşlerinizin ilgisini ve sizi misafir edişlerini nasıl buldunuz?' diye sordu.

Dediler ki: 'Kardeşlerimiz çok iyi insanlar. Döşeklerimizi yumuşak tuttular, yemeklerimizi hoş yaptılar, gece ve sabahleyin bize Yüce Rabbimizin Kitabı'nı ve Peygamberimizin Sünnetini öğrettiler.'

Bu sözler Allah Resûlü'nün (sav) hoşuna gitti ve buna çok sevindi. Sonra bize yönelip bize öğreticilik yapacak kimseleri birer birer takdim etti. Biz de öğreneceklerimizi öğrendik. Kimimize tahiyyat duası, kimimize Ummu'l Kitâb (Fâtiha), bir iki sure veya Sünnetler öğretildi..."[13]

Sahabe, Allah Resûlü'nü (sav) her ân görebilecek geniş bir zamana sahip değildi. Birçoğu maişetini sağlamak için bağ bahçesiyle yahut ticaretle ilgileniyordu.[14] Bazen de Allah Resûlü'nün (sav) meşguliyetleri olurdu. Bu durumlarda sahabiler nöbetleşerek veya birbirine sorarak öğrenmeye çalışırlardı. Sürekli mescidde kalan Suffe Ashabı ya da Allah Resûlü'nün (sav) yanından ayrılmayanlar başkalarına öğretmek hususunda öncülük ederlerdi. Ayrıca Allah Resûlü (sav) duyanın duymayana ulaştırmasını emretmişti.[15] Sahabe bu emir mucibince hareket etmiş, bildiklerini başkalarına öğretmiştir. Böylece özel olarak tayin edilmiş bir muallim olmasalar da bildiklerinin öğretmenliğini yapmışlardır.[16]

b. Medine Dışına Muallim Göndermesi

İslam, Arap Yarımadası'nda her geçen gün yayılıyordu. Medine'nin uzağında birçok kabile/şehir ve birçok Müslim vardı. Buralarda yaşayan bazı Müslimler Medine'ye gelerek bir süre kalır, hızlandırılmış bir eğitim sürecine dâhil olur, böylece temel dinî bilgileri edinirlerdi. Onlar Allah Resûlü'nün (sav), "Bunu ezberleyin ve geride bıraktıklarınıza haber verin."[17] emrine uyar, döndüklerinde öğrendiklerini başkalarına ulaştırır, öğretirlerdi. Bu açıdan düşündüğümüzde Allah Resûlü'ne (sav) gelen heyetlerin veya fertlerin "bildiklerinin öğretmeni" olarak beldelerine döndüklerini söyleyebiliriz. Bununla birlikte kendi beldelerinde bir eğitimciye ihtiyaç duyuyorlardı. Allah Resûlü (sav) kimi zaman kendi öngörüsüyle kimi zaman da gelen talep üzerine muallimler görevlendirmiş ve bu beldelere göndermiştir. Böylece Kur'ân ve Sünnet başka diyarlara da taşınmıştır. Bu muallimlerden bazılarına işaret edelim:

Berâ ibni'l Âzib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi'nin (sav) ashabından bize ilk gelenler, Mus'ab ibni Umeyr ile İbni Ummu Mektûm'du. Her ikisi de bize Kur'ân öğretiyordu. Sonra Ammâr, Bilâl ve Sa'd (r.anhum). Daha sonra yirmi kişiyle birlikte Ömer ibni Hattâb geldi. Nihayet Nebi (sav) geldi. Medine halkının onun gelişine sevindikleri kadar başka bir şeye sevindiklerini görmedim. Hatta kız ve erkek çocukları, 'İşte bu, Allah'ın elçisi! (Şükürler olsun) geldi.' diyorlardı. Nebi (sav) gelmeden önce A'lâ Suresi ile bu sureye benzer sureleri öğrenmiştim."[18]

Adel ve Kâre kabilelerinin muallim talebi üzerine Allah Resûlü (sav) onlara on kişi göndermiştir. Ancak bu on muallim sahabi İslam tarihinde Recî' Hadisesi olarak anılan bir ihanete uğramıştır.[19]

Yine, Allah Resûlü (sav) Necid halkının "Bize Kur'ân'ı ve Sünneti öğretecek kişiler göndersen." talebi üzerine Suffe Ashabı'ndan yetmiş muallim göndermiştir. Bu sahabiler de ihanete uğramış, Bi'ri Maune olarak bilinen hadise yaşanmıştır.[20]

Enes ibni Mâlik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yemen valisi Allah Resûlü'ne (sav) gelip, 'Bizimle beraber, bize Sünneti ve İslam'ı öğretebilecek birini gönder.' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) Ebû Ubeyde ibni Cerrâh'ın elini tuttu ve 'Bu ümmetin emini işte budur.' buyurdu. (Onu gönderdi.)"[21]

Câbir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav), Ci'râne umresinden döndükten sonra, Ebû Bekir'i (ra) hac emîri olarak göndermişti.[22] Ben de onunla birlikteydim. Arc denilen yere gelince sabah namazı için mola verdi. Tam tekbir alıp namaza başlarken arkasından bir deve sesi duyunca namaza başlamayı geciktirdi ve 'Bu ses Resûlullah'ın (sav) devesinin sesidir. Belki de Allah'ın Resûlü (sav) hacca gelmiştir. Eğer gelen kendisi ise namazı birlikte kılarız.' dedi.

Baktığımızda devenin üzerindeki kişinin Alî (ra) olduğunu gördük.

Bunun üzerine Ebû Bekir, kendisine, 'Emîr mi, yoksa haberci olarak mı geldin?' diye sorunca, Alî, 'Haberci olarak geldim. Peygamber (sav), beni hac esnasında halka Berâe Suresi'ni okumam için gönderdi.' karşılığını verdi.

12. Hz. Peygamber'in Savaşları (Kitâbu'l Meğâzî), 3/166
13. Ahmed, 15559
14. bk. Buhari, 7354; Müslim, 2492
15. bk. Buhari, 67; Müslim, 1679
16. "Sahabenin Sünneti Öğrenme/Muhafaza Etme Çabası" başlığını gelecek yazılarımızda ele almaya çalışacağız, inşallah.
17. Buhari, 53
18. Buhari, 4941; Ahmed, 18512
19. bk. Sîretu ibni Hişâm, 3/240
20. bk. Müslim, 677
21. Müslim, 2419, 2420; Ahmed, 14050
22. İbni Abbâs'tan gelen rivayette şöyle geçer: "Resûlullah (sav) Ebû Bekir'i hac emîri olarak göndermiş ve kendisine hac süresince yapacağı işleri de bildirmişti…" (bk. Tirmizi, 3091)

Mekke'ye geldiğimizde, Terviye Günü'nden bir gün önce, Ebû Bekir kalkıp insanlara bir konuşma yaparak onlara haccın usul ve adabını anlattı. Konuşmasını bitirince, Alî ayağa kalkıp Berâe Suresi'ni insanlara okudu. Bitirince oradan birlikte ayrıldık. Arefe Günü Ebû Bekir tekrar kalkıp insanlara bir konuşma daha yaptı ve yine hacda yapılacak görevlerden bahsetti. Hutbesini bitirince, Alî kalkıp yine Berâe Suresi'nin tamamını insanlara okudu. Bayram günü olunca yapılması gerekenleri yaptık. Ebû Bekir de yapması gerekenleri yapınca insanlara bir konuşma daha yaptı. İfâda tavafından, kurbandan ve diğer yapılması gerekenlerden bahsetti. Konuşması bitince, Alî tekrar kalkarak Berâe Suresi'ni sonuna kadar okudu. Mina'dan döneceğimiz ilk gün Ebû Bekir kalkıp, insanlara yeniden bir konuşma yaparak Mina'yı nasıl terk edeceklerini, nasıl şeytan taşlayacaklarını ve diğer yapmaları gereken şeyleri öğretti. Konuşmasını bitirince Alî tekrar kalkarak Berâe Suresi'ni insanlara sonuna kadar okudu."[23]

İbni Abbâs der ki:

"Allah Resûlü (sav), Alî'yi (ra) Yemen'e göndererek, 'Onlara İslami hükümleri öğret ve aralarında hükmet.' buyurdu.

Alî (ra), 'Kadılık konusunda herhangi bir bilgim yok.' deyince, Resûlullah (sav) göğsüne vurdu ve 'Allah'ım! Kadılık konusunda ona yol göster.' diye dua etti."[24]

İbni Abbâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) Muâz ibni Cebel'i Yemen'e gönderirken ona şöyle buyurdu:

'Sen Ehl-i Kitap olan bir topluluğa gidiyorsun. Yanlarına varınca onları, 'Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in, O'nun Resûlü olduğuna' şahitlikte bulunmaya davet et. Bu konuda sana itaat ederlerse onlara, Allah'ın günde beş vakit namaz kılmayı farz kıldığını haber ver. Bu konuda da sana itaat ederlerse onlara, Allah'ın zenginlerden alınıp fakirlere verilmek üzere zekâtı farz kıldığını haber ver. Eğer bu konuda da sana itaat ederlerse mallarının en değerli olanlarını almaktan sakın. Mazlumun duasından da kork. Çünkü mazlum ile Allah arasında hiçbir perde yoktur.' "[25]

Urve'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) Huneyn'e çıkacağı zaman Mekke'de yerine Muâz ibni Cebel'i bıraktı ve insanlara Kur'ân'ı okutup dinî konuları öğretmesini söyledi. Resûlullah (sav) Huneyn'den de Medine'ye gitti ve Muâz ibni Cebel'i Mekkelilerin başında bıraktı."[26]

İbni Hişâm şöyle der:

"(Sakif Kabilesi) Müslim oldukları ve Resûlullah (sav) onlar için anlaşmayı yazdığı zaman, onlara Osmân ibni Ebi'l Âs'ı emîr kıldı. O onların yaşça en gençleriydi. Onun emîr kılınmasının sebebi, İslam bilgisini edinmeye ve Kur'ân'ı öğrenmeye onların en düşkünü olmasıydı."[27]

Hâlid ibni Velîd (ra) H 9. yılda Hâris ibni Ka'boğullarına gönderilir. Onlar Müslim olunca da durumu rapor eder, mektubunun bir kısmında şöyle yazar:

"...Ey Allah'ın Resûlü (senin üzerine Allah salât etsin)! Sen beni, Ben-i Hâris ibni Ka'b'a göndermiş ve şöyle emretmiştin: 'Onlara gittiğin zaman üç gün onlarla savaşma ve onları İslam'a davet et. Eğer Müslim olurlarsa onların içlerinde kal ve zekâtlarını al. Onlara İslam'ın esaslarını, Allah'ın Kitabı'nı ve Peygamber'inin Sünnetini öğret. Eğer Müslim olmazlarsa onlarla savaş.'

Ben onlara geldim ve onları İslam'a üç gün davet ettim. Allah Resûlü'nün bana emrettiği gibi. Onlara atlılar gönderdim, onlara şöyle tebliğ ettiler: 'Ey Ben-i Hâris! Müslim olun ki selamet bulasınız.' Onlar da Müslim oldular ve savaşmadılar. Ben şimdi onların arasında ikamet ediyorum ve onlara Allah'ın emrettiği şeyleri emrediyor, nehyettiği şeylerden sakındırıyorum. İslam'ın esaslarını ve Peygamber'in (sav) Sünnetini öğretiyorum..."[28]

Allah Resûlü (sav) cevaben Ben-i Hâris'ten elçilerle birlikte gelmesini yazar ve onlara muallim gönderir:

"Onların (Ben-i Hâris Kabilesi'nin) elçiler heyeti geri döndükten sonra, Resûlullah (sav) onlara Amr ibni Hazm'ı gönderdi ki onlara dinî bilgileri öğretsin, onlara Sünneti ve İslam'ın esaslarını öğretsin ve onlardan sadakalarını alsın."[29]

İbni Sa'd (rh) şöyle der:

"Resûlullah (sav) onlara (Ben-i Temîm Kabilesi'nin ileri gelenlerine) Kur'ân okudu; mallarının zekâtlarını toplamak, onlara İslam ilkelerini ve Kur'ân'ı öğretmek için onlarla beraber Abbâd ibni Bişr'i gönderdi. Orada on (gün) kaldı, hiçbir hakkı kaybetmedi sonra onlardan memnun olarak Resûlullah'ın (sav) yanına döndü."[30]

"Umân ehli Müslim oldu. Bunun üzerine Resûlullah (sav) İslam'ı öğretmek ve mallarının zekâtını toplamak için El-Alâ ibni El-Hadramî'yi onlara gönderdi."[31]

* * *

Bir sonraki sayımızın sayfa aralarında buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

23. Nesai 2993, Dârimi 1956. Ayrıca bk. Tirmizi, 3091
24. Ebu Davud, 3582; İbni Mace, 2310
25. Buhari, 1496; Müslim, 19
26. Hâkim, 5181
27. Sîret-i İbn Hişâm, 4/248
28. age. 4/330-331
29. age. 4/333
30. Tabakât, 2/164
31. age. 1/336

NASİHAT

Emre ACAR

YA HAYIR KONUŞMALI YA DA SUSMALIYIZ

Ne var ki birçoğumuz her meseleye kulak kabartıyor, sosyal medyada neredeyse her paylaşım hakkında yorum ve izah yapıyoruz. Üç beş arkadaş bir araya geldiğimizde veya herhangi bir esnaf kardeşimizi ziyaret ettiğimizde hakkı tavsiye etmek yerine, tandır başındaki kadınlar misali, yine hakkında bilgimiz olmayan ve bizi ilgilendirmeyen meseleleri konuşuyor, etraftan duyduklarımızı aktarıyoruz. Peki, yalancı pozisyonuna düştüğümüz ve imanımızı kirlettiğimiz için hiç mi Allah'tan korkmuyoruz?

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Çağımızın en büyük problemlerinden biri, dili doğru kullanmamaktır. Dili; düşünerek, hesabını yaparak, bilinçli ve rıza-i İlahiye uygun kullanmak şer'i bir emirdir. Bununla beraber müminin en önemli özelliği, boş ve faydasız sözlerden dilini korumasıdır:

"Şüphesiz ki müminler, kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki; namazlarında huşu içerisindelerdir. Onlar, boş şeylerden yüz çevirir, ilgi duymazlar."[1]

"Onlar, yalana şahitlik etmezler. Boş/yararsız/batıl bir şey gördüklerinde, değerli/onurlu insanların tavrını sergileyerek yüz çevirip giderler."[2]

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan, komşusuna eziyet etmesin. Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan, misafirine ikram etsin. Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan ya hayır söylesin ya da sussun."[3]

Üzülerek belirtmek gerekir ki bu şer'i emre karşı insanların birçoğu sınıfta kalmakta, dilini gaflet içerisinde kullanmaya devam etmektedir. Aslında dili doğru kullanmamak, -yukarıdaki naslarda da belirtildiği üzere- imanın eksilmesinin bir işaretidir. Allah'a inanan ve Ahiret Günü'nün hesabını bilen bir kimse dilini kontrol altına alma çabasına girecektir. Çünkü insanın dünyasını da ahiretini de kurtarması dilini doğru kullanmasına bağlıdır.

"Bir kul, Allah'ın hoşnut olduğu sözlerden birini önem vermeden söyler de Allah o kimseyi bu söz sebebiyle birçok derecelere yükseltir. Bir kul da Allah'ı öfkelendirecek sözlerden birini hiç önem vermeden söyler de kendisi o söz sebebiyle cehennemin içine düşer."[4]

"Âdemoğlu sabaha çıkınca, organları dile, saygıyla şöyle derler: 'Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Eğer sen düzgün olursan biz de düzgün oluruz. Eğer sen eğri olursan biz de eğri oluruz.' "[5]

"Kim bana dilini ve tenasül organını (kötülükten korumaya) garanti verirse, ben de onun cennete gireceğini garanti ederim."[6]

1. 23/Mu'minûn, 1-3
2. 25/Furkân, 72
3. Buhari, 6018
4. Buhari, 6478
5. Tirmizi, 2407
6. Buhari, 6474

Evet Kardeşim,

Hadisler üzerinde tefekkür ettiğimizde açıkça görülmektedir ki insanoğlunun kurtuluşu diline bağlıdır. Kalp, merkezimiz olmasına rağmen o bile, düzgün olması konusunda dile ricada bulunmaktadır. Ancak dilin kontrolü ve muhafazası zordur. Çünkü birçoğumuz dilimizi muhasebe etme ihtiyacı duymayız. O kadar ki bazen konuşmalarımızdan hesaba çekileceğimizi, konuştuklarımızla günaha bulaşacağımızı unuturuz. İşte bu gafletin sonucunda, birçoğumuz dilimiz nedeniyle günaha girmekteyiz.

"Resûlullah (sav), bir seferinde eliyle dilini tutarak Muâz ibni Cebel'e, 'Buna iyi sahip çık, onu sıkı tut!' dedi.

Muâz, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bizler konuşmalarımızdan dolayı hesaba çekilecek miyiz?' diye sorunca Resûlullah (sav), 'Anan sana hasret kalsın ey Muâz! İnsanları yüzüstü cehenneme sürükleyen dillerinin yaptıklarından başka bir şey midir?' buyurdu."[7]

Madem dilimizden dolayı hesaba çekileceğiz, o hâlde konuşmadan önce söyleyeceklerimizi hesap etmemiz gerekmez mi? Ki pişman olacağımız konuşmalardan kendimizi uzak tutmuş olalım. Ne yazık ki genelde insanoğlu önce konuşur, sonra muhasebesini yapar. Neticesinde ise pişman olur.

"Bir adam Resûlullah'a gelerek, 'Bana özlü bir nasihatte bulun ey Allah'ın Resûlü!' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah, 'Yarın özür dilemek zorunda kalacağın/pişman olacağın bir sözü konuşma.' buyurdu."[8]

Değerli Kardeşim,

Konuşmalarımız, üzerine salih amel bina edilecek türden olmalıdır. Bunun için de hayrı, faydalı ilmi ve salih ameli bilmemiz gerekiyor. Bilmiyorsak bildiğimiz kadarıyla muhabbet edip geri kalanda ise sükût etmeliyiz. Aksi hâlde Kuran'a ve Sünnete aykırı konuşma yaparız.

Bilelim ki susmak da hayrın bir parçasıdır. Hele ki arka planını bilmediği meselelerde sükût etmek kişiyi kurtaracaktır. Her meselede fikrim olmak zorunda değildir. Her meseleye dair açıklama yapmak zorunluluğum yoktur. Her meseleyi bilmek zorunda da değilim. Beni ilgilendiren meseleleri konuşur, geri kalanı boş ve faydasız kabul edip terk ederim.

"Bilgin olmayan şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp (gördüğünden, duyduğundan, niyetlenip azmettiğinden) bunların hepsinden sorumludur."[9]

Her konuşulanı dinlemememiz gerektiği gibi her duyduğumuzu da aktarmamalıyız. Merakımızı doğru ve hayırlı şeylere yöneltmeliyiz. Bu, imanımızın güzelleşmesi için gereklidir.

7. Tirmizi, 2616; Ahmed, 22016
8. İbni Mace, 4171
9. 17/İsrâ, 36

"Kişinin kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi, İslam'ının güzelliğindendir."[10]

Ne var ki birçoğumuz her meseleye kulak kabartıyor, sosyal medyada neredeyse her paylaşım hakkında yorum ve izah yapıyoruz. Üç beş arkadaş bir araya geldiğimizde veya herhangi bir esnaf kardeşimizi ziyaret ettiğimizde hakkı tavsiye etmek yerine, tandır başındaki kadınlar misali, yine hakkında bilgimiz olmayan ve bizi ilgilendirmeyen meseleleri konuşuyor, etraftan duyduklarımızı aktarıyoruz. Peki, yalancı pozisyonuna düştüğümüz ve imanımızı kirlettiğimiz için hiç mi Allah'tan korkmuyoruz?

"Kişiye yalan olarak (bir rivayette günah olarak) her duyduğunu aktarması yeter."[11]

Kıymetli Kardeşim,

Dilimizle düşebileceğimiz başka bir yanlış da insanları güldürmek için yalan konuşmaktır. Özellikle çağımızın en büyük problemidir bu. Ortamı canlandırmak, başkalarını neşelendirmek, sosyal medyada daha fazla beğeni almak için âdeta yalan yarışına girilmektedir. Müslim, şaka da olsa asla yalan söylemez. Yalan konuşan insanlarla da işi olmaz.

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve sadıklarla beraber olun!"[12]

"Doğruluk iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi doğru söyler, sonunda Allah katında doğru olur. Yalan sapıklığa, sapıklık da cehenneme götürür. Kişi yalan söyler, sonunda Allah katında yalancı yazılır."[13]

Bazen yalan konuşmak zan yaparak gerçekleşir. Arka planını, hikmetini bilmediği, kendi kulağıyla duymadığı ve gözüyle görmediği meseleler hakkında zan yapıp konuşmak da bir çeşit yalandır. Müslim zandan kaçınmalıdır. Çünkü zan çoğu zaman yalandır.

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[14]

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının! Çünkü zannın bir kısmı (dahi) günahtır. Tecessüs etmeyin/birbirinizin özelini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın/arkasından konuşmayın. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemeyi ister mi? (Nasıl da) tiksindiniz! Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Tevvâb, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[15]

Rabbim bizleri hakkı konuşan, konuştuğuyla amel eden salih insanlardan eylesin. Rabbim bizleri faydasız/boş konuşmaktan ve bunları ahlak edinmiş insanlardan uzak tutsun. Allahumme âmin.

10. Tirmizi, 2317
11. Müslim, Mukaddime, 5
12. 9/Tevbe, 119
13. Buhari, 6094
14. 6/En'âm, 116
15. 49/Hucurât, 12

Ömer AKDUMAN

KULLUKTA SAKINMA HÂLİ; VERA

İslam, şüpheli durumlardan sakınan müminin zihin dünyasını ve kalbini huzura gark eder. Geçmişe yönelik "keşke"lerin esiri olmaktan kurtarır.

Allah Resûlü'nün (sav) torunu ve reyhanesi Ebû Muhammed Hasan ibni Alî ibni Ebî Tâlib şöyle dedi:

"Allah Resûlü'nden (sav) şunu ezberledim: 'Seni şüpheye düşüren şeyi bırak, şüpheye düşürmeyen şeye yönel.' "[1]

Bu hadis amel fıkhına ilişkin önemli kaidelerdendir. Nelerden yüz çevirip nelere iltifat etmemiz gerektiğini basit ve açık bir ifadeyle izah eder: "Seni şüpheye düşüren şeyi bırak, şüpheye düşürmeyen şeye yönel."[2] Bu hadisi güzel kavramak ile rızıklanan mümin, amel fıkhında önemli bir formülü elde etmiştir. Bu formüle sahip mümin, zihni sürekli acabalarla dolu olan ve bir türlü karara varamayan ikircikli bir insan portresinin tam karşısında gönlü ve kalbi mutmain, yaptığı amellere ilişkin acabası az olan bir portre olarak yer alır.

Amel fıkhında önemli bir boşluğu dolduran bu hadisi kitabına alan İmam Nevevî (rh), bir kez daha, telif ettiği Kırk Hadis eseriyle ne kadar isabet ettiğini kanıtlamıştır. Zikrettiği her hadis dinin kaidelerinden bir kaide, imanın sıhhatine veya kemaline vasıl olmak için kestirme bir yol gibidir. Uzatmadan, muhatabı tafsilat içerisinde boğmadan mesaj ulaşır. Bu yönüyle, Kırk Hadis'in incelenmesinin ve anlaşılmasının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha hatırlatmak gerekir.

Hadisin bahsettiği temel mesele ahlak ve süluk kitaplarımızda "vera" olarak kavramlaşan kulluk kaidesidir. Her kulluk kaidesi gibi vera da bir boşluğu doldurup kulluğun kemale ulaşmasına katkı sağlar. Ubudiyette zirveyi bulan Allah Resûlü'nün (sav) bu önemli tavsiyesi üzerinde durmak elzemdir, kulak ardı edilmemelidir.

O hâlde şunu soralım: Hadis şerhlerinde bu hadisle özdeşleşen vera kavramı nedir ve hadis bağlamında mümine ne anlatır?

Vera, **ahiret hayatında zarar verecek söylem ve eylemlerden kaçınmaktır.** Diyebilirsiniz ki aslında takva da bu değil midir? Evet. Takvanın bu manayı ihtiva ettiği tartışılmayacak kadar açık bir meseledir. Fakat vera ve takva arasında bazı nüanslar vardır:

1. Takva Allah'ı (cc) razı etmek için hazırlık yapmak, amel

1. Tirmizi, 2518; Ahmed, 1723
2. Tirmizi, 2518; Ahmed, 1723

ortaya koymaktır. Verada da amaç aynıdır, Allah rızasıdır. Ancak ortaya bir amel koymak yerine mevcut şüpheli hâli defetmek, şüpheliden uzak durmak vardır.

2. Takvada yerine getirilecek emir veya sakınılacak yasak kesindir. Verada ise kesinlik yoktur. Şüphe vardır. Şüpheli eylem veya söylem vardır.

3. Takva, kendisinden korkulan şeyden sakınmak ve hoşlanılmayan şeylerle araya engeller koymaktır. Vera ise, sonucundan emin olunmayan durumlardan benliği uzaklaştırmaktır.[3]

Veranın Faydası

1. Ahirette zarar vermesi muhtemel davranışlardan sakınmak diye izah ettiğimiz vera bir kulluk menzilesidir. Kulun, Allah korkusu, Allah'a saygı, ihtiram ve sevgi anlamında samimi olduğunu ispat eder. Haramları terk etmek veya emirleri yerine getirmek merhalesinin bir üst menzilesine varmıştır kul. Açık haramlar veya emirler dışında şüpheliler hususunda da tetiktedir ve hassastır. Daha evvel geçen Nu'mân ibni Beşîr hadisinde de ifade edildiği gibi bu şekilde dinini ve ırzını koruma altına almıştır.

2. İslam, kulların gönül huzuru ve mutmainlik içerisinde olmalarını arzu eder. Sürekli endişeli, kaygılı, vesveseli, kararsız, tercihte bulunamayan bir insan olmasını istemez. Yine İslam, kulların basit meselelerde keşkeleri bol olan, önemli meselelerde ise "Öyle mi yapsaydım acaba, yoksa şöyle mi olsaydı?" diye sürekli içsel bir cedel ve kavga yaşayan fertler olmasını istemez. Hayatını ikilemde kalmaya endekslemiş insanların başkalarından evvel kendilerine faydası olmayacaktır. Bu hakikatle yoğrulmuş olan İslam, şüpheli durumlardan sakınan müminin zihin dünyasını ve kalbini huzura gark eder. Geçmişe yönelik "keşke"lerin esiri olmaktan kurtarır.

3. Burada belirtmemiz gerekir ki şer'i ahkâma yönelik bilgisizliğimizden kaynaklı olarak bazı durumlar karşısında nasıl tavır almamız gerektiğini bilemeyiz. O ân için ilim ehli olan insanların yönlendirmelerinden faydalanmak da mümkün olmayabilir. Bu durumlar için önümüzü aydınlatan bir kandildir bu kaide; şüphelendireni bırak, şüphelendirmeyeni al.

Göz Kamaştıran Bir Örnekler

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir adam başka bir adamdan arazisini satın aldı. Satın alan adam arazinin içinde altın bulunan bir testi buldu. Araziyi satın alan kişi eski sahibine, 'Şu altınını benden al. Çünkü ben senden araziyi satın aldım, altını satın almadım.' dedi. Arazinin eski sahibi ona, 'Ben sana araziyi içindekileriyle beraber sattım.' dedi. Bir adamın hakemliğine başvurdular. Hakemliğine başvurdukları şahıs, 'Çocuklarınız var mı?' diye sordu. Onlardan biri, 'Benim bir oğlum var.' diğeri de 'Benim de kızım var.' dedi. Hakem, 'Oğlanı kızla evlendirin. Bu altından onlara harcamalarda bulunun ve tasadduk da edin.' dedi."[4]

Günümüzdeki gibi ahlaki yozlaşmanın dibi gördüğü, ticaretin bencillik pazarı olmaya namzet olduğu bir dönemde bu örneği anlamak kolay olmasa gerektir. Onlarca yıllık ticaret hayatı içerisinde aktif olan kaç kardeşimiz hadiste bahsedilen dürüst ve adil tavra rast geldi, isar ahlakını ilke edinmiş tüccarlarla karşılaştı? Ya da kaçımız böyle insanlardan olmayı başardı? Zor ve cevapsız sorular...

Her türlü fuhşiyat ve münkeratın yaygınlık kazandığı böylesi bir dönemde hassasiyet sahibi insanlardan olmak bir yana, onları anlamak dahi bir meseledir. "Arsayı aldıysa altını da almıştır, neden eski sahibinin peşinden koşuyor ki?" de denilebilir. Haramlardan tam manasıyla uzaklaşamamış insanın şüpheliler konusunda ileri derecede hassasiyet göstereceğini beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Vera ehli selefin, gözleri yaşartan örnekleri bunlar için sıradan, anlamsız ve hatta bazen gereksizdir. Bu kadarına neden ihtiyaç var gözüyle bakarlar.

Vera ve Vesvese

Vera, Allah'a (cc) kullukta yüce bir makam ve önemli bir menziledir. Ancak vera olarak zannedilen düşünce veya davranış her zaman vera olmayabilir. Düşmanımız şeytanın her fırsattan bir kriz çıkarma yönündeki çabaları burada da kendini belli ediyor, şahitlik ettiğimiz bazı olaylar şüphelilerden sakınmak ile vesveseye uymak arasındaki çizginin bazı insanlar için silikleşmeye başladığını gösteriyor. Kimisinin, vera makamında salih bir mümin olmak umuduyla ortaya koyduğu gayretler, hakikatte kendisini şeytanın oyuncağına çevirmiştir. Örnek verelim:

• Namazda yaptığı her hata nedeniyle selam verip namaza yeniden başlayan ve bunu da namazı şüpheden kurtarmak amacıyla yapan kimselerle karşılaşabiliyoruz. Oysa Allah Resûlü (sav), namazda yaptığı hatalar nedeniyle namazı bırakıp yeniden başlamazdı. Eksik bıraktığını tamamlar veya sehiv secdesi yapardı.

• Abdestim bozuldu diye şeytanın oluşturduğu vesveseleri gerçek sanarak namazı bırakıp yeniden abdest alanlarla karşılaşmak da zor değildir. Oysa Peygamberimizin (sav) bu konudaki tavsiyesi de açıktır:

"Biriniz karnında bir şey hisseder ve kendisinden bir şey çıktı mı çıkmadı mı emin olmazsa ses işitinceye veya koku duyuncaya kadar mescidden çıkmasın."[5]

---

3. bk. Mevsûatu'n Nadrati'n Naîm, 1/236

4. Buhari, 3472; Müslim, 1721
5. Müslim, 362

HİKMET PARILTILARI

"Günahkârın kalbi, sanki bir kuşun kanatları arasındadır. Rüzgâr, kapısını hafif hareket ettirecek olsa 'Beni arıyorlar, işte geldiler.' der. Bir ayak sesi işitse, kendisini öldürmeye gelen biri zanneder. Her şeyden endişe duyar, korkuya kapılır. Her kötülüğün kendisine geldiğini sanır. Oysa sadece Allah'tan korkan, her şeyden güvende olur. Allah'tan korkmayan ise, her şeyden korkar; hiçbir şeye güven duymaz."[1]

1. Nefis Terbiyesi, İbn-i Kayyim el-Cevziyye, Polen Yayınları, s. 161

KALEMİN VE KILICIN MÜCAHİDİ: ŞURAHBÎL İBNİ HASENE

Salim KANDEMİR

شرحبيل بن حسنة Ebû Abdullah Şurahbîl ibni Hasene ibni Abdillah ibni Mutâ' ibni Amr El-Kindî

Evvelki yazımızda Şurahbîl ibni Hasene'nin (ra) hayatını anlatmaya başlamış, kâtipliğinden ve hicretinden bahsetmiştik. Bu yazımızd ise hicretten sonra da hayatının geri kalanını mücadele yolunda nasıl geçirdiğini, büyük savaşlarda nasıl büyük bir komutanlık yaptığını anlatmaya çalışacağız.

Dört Büyük Komutandan Biri

Şurahbîl (ra) kâtipliğinin yanı sıra komutanlığıyla da dikkat çekmektedir. Önceleri, uzun bir müddet Habeşistan'da olduğu için Allah Resûlü'nden (sav) ayrı kalmış ve Bedir gibi bazı büyük savaşlara katılamamıştır. Ancak her ne kadar Allah Resûlü'nden (sav) uzak olsa da onun için elinden gelen hizmeti sunmaktan geri kalmamıştır. Örneğin, Allah Resûlü (sav) Habeşistan'da olan Ummu Habibe (r.anha) ile evlenmek istediğinde Necaşi, Ummu Habibe'yi ve yanında birçok kıymetli hediyeyi Şurahbîl ile birlikte Allah Resûlü'ne (sav) göndermiştir.[1] Yani Allah Resûlü'nün (sav) ehli gibi büyük bir emaneti hakkıyla yerine ulaştırarak yine yardımını sunmuştur.

Sonraları ise Medine'ye hicret etmesiyle birlikte Allah Resûlü'nden (sav) hiç ayrılmamış ve kendisiyle birçok gazveye katılmıştır.[2] Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra da Ebû Bekir Dönemi'nde ismini çok fazla duyarız.

İşte Şurahbîl için daha önce kalemiyle cihad ettiği gibi, şimdi de kılıcıyla cihad etme vaktidir. Bu yüzden Ebû Bekir (ra), Yemame'ye gönderdiği o büyük ordunun dörtte birinin yönetimini kendisine vermiştir. İbni Kesîr'in (rh) dediği gibi o, dört büyük komutandan biridir.[3]

Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra Arapların birçoğu ya yalancı peygambere uyarak ya da zekât vermekten imtina ederek eski dinlerine geri dönmüşlerdi. Ebû Bekir (ra) dinden dönen bu insanların üzerine ashabın bahadırlarını yollamıştı. İkrime'ye (ra), hemen ardından da Şurahbîl'e (ra), Museylime'nin üzerine gitmelerini emretmişti. Sonra

Allah Resûlü'nden, müminin ölene kadar rahat görmeyeceğini öğrendik. İşte bugün İslam, sahabe döneminde olduğu gibi coğrafyalar aşmıyorsa bir sebebi de budur; Müslimlerin konfor arayışını terk edip Şurahbîl gibi ömrünü davaya feda ederek mücadele etmemesidir. Üzülerek belirtmeliyim ki kalplerde bulunan vehn hastalığı hiç olmadığı kadar yaygın. Ne yazık ki dünya sevgisi ve uzun emel, önümüzde aşılması zor bir duvar misali öylece duruyor.

1. bk. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 8/98; El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesîr, Daru İhyau't Turas, 4/164
2. bk. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 4/128
3. bk. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesîr, Daru İhyau't Turas, 7/107

Günümüzde davet yayıldıkça dünya ve içindekileri elinin tersiyle itmiş seçkin bir topluluğa duyulan ihtiyaç daha da artıyor. Dava; Şurahbîl gibi kalemini, mikrofonunu, anahtarını, cihazını… kılıç bilip kınına koymayacak yiğitleri arıyor. Peki, biz neredeyiz?

onların arkasından büyük bir orduyla Hâlid ibni Velîd'i (ra) gönderdi. Ne var ki İkrime ve Şurahbîl acele edip Hâlid'i beklemeden savaşa giriştiler. Museylime'nin kırk bin kişilik ordusuna güç yetiremeyince geri çekilip Hâlid'i beklemeye başladılar.

Hâlid geldiğinde öncü kuvvetlerin başına Şurahbîl'i getirdi. Şurahbîl ve beraberindekiler gece yola çıkıp bir düşman birliğiyle karşılaşarak onları esir aldılar. Hâlid ordusuyla Yemame'ye kadar yürüdü. İki ordu karşılaşınca büyük bir savaş başladı. Sahabe düşmanla çetin bir savaşa girişti. Onlarla ölümüne vuruştu. Sâbit ibni Kays, Sâlim mevla Ebû Huzeyfe, Zeyd ibni Hattâb, Ebû Huzeyfe gibi birçok önde gelen sahabi burada şehit oldular. Cenneti, kılıçların gölgesi altında buldular.[4] Şurahbîl de (ra) burada bir zafere erişmiş olarak yoluna devam etti.[5]

Yine Ebû Bekir'in (ra), Yemame Savaşı'nın ardından Şam'daki Rumların üzerine yolladığı komutanlardan biri de Şurahbîl'di. Ebû Bekir (ra) orduyu dörde bölmüş ve her birinin başına Amr ibni As, Yezîd ibni Ebû Sufyân, Ebû Ubeyde ibni Cerrâh ve Şurahbîl ibni Hasene'yi komutan olarak atamıştı. Rumlar Herakles'in sözünü dinlemeyip anlaşmaya yanaşmadılar. Müslimlerin her bir ordusunun karşısına binlerce askerden oluşan birer ordu çıkardılar. Müslimler karşıdaki kalabalığı görünce durumu Ebû Bekir'e yazdılar. Ebû Bekir (ra) onlara şöyle cevap verdi:

"Toplanın ve tek bir ordu hâline gelin. Müşrik askerlerin üzerine atılın. Şüphesiz ki sizler Allah'ın dininin yardımcılarısınız. Ve Allah, dinine yardım edenlere yardım eder. Kendisini inkâr edenleri ise yardımsız bırakır. Sizin gibi bir ordu sayı azlığından ötürü mağlup olmaz. Ancak günahlar yüzünden mağlup olur. Bu yüzden günahtan sakının. Her biriniz arkadaşıyla bağlarını güçlendirsin."[6]

Ebû Bekir (ra) bu kıymetli sözleri yazmasının ardından Irak'ta bulunan Hâlid ibni Velîd'i (ra) Şam'a yollayıp orduların başına geçmesini emretti. Tüm ordular toplandı. Müslimler yaklaşık 280000 (iki yüz seksen bin) kişilik düşman ordusunun karşısına kırk bin kişilik orduyla çıktılar. Yermük'te ordular karşı karşıya geldi. Allah (cc), müminlere yardım etti ve Rumlar hezimete uğradı. Böylece İslam, coğrafyalar aşmaya devam etti.

Tabii Şurahbîl (ra) hâlâ atından inmemişti. Ordusuyla birlikte Hâlid ibni Velîd'in (ra) komutası altında Şam'a doğru yürüdü. Bu sırada Allah Resûlü'nün (sav) halifesi Ebû Bekir (ra) vefat etti. Yerine Müminlerin Emîri Ömer ibni Hattâb (ra) geçti. Ömer, Hâlid ibni Velîd'in yerine de Ebû Ubeyde ibni Cerrâh'ı (ra) atadı. Ebû Ubeyde, Ömer'in emriyle Şam'a doğru hareket etti. Şam'a varıp şehri kuşatma altına aldılar. Şurahbîl piyadelerin başına geçmişti ve ayrıca şehrin kapılarını tutuyordu.

Şamlılar İslam ordusunun karşısında duramayacaklarını anlayınca barış yoluna gitmek zorunda kaldılar. Ebû Ubeyde şehrin yarısını Müslimlere vermeleri karşılığında sulh anlaşmasını imzaladı. Şam'a bağlı diğer yerleri de sulh yoluyla ele geçirdi. Ebû Ubeyd El-Kâsım ibni Sellâm'ın dediği gibi "Bu zaferde Şurahbîl'in büyük bir rolü oldu."[7]

İşte böylece Şurahbîl; Yemame, Yermük, Fihl, Ecnadeyn gibi birçok savaşa katılarak Ürdün, Filistin, Kudüs, Şam gibi yerlerin fethine mazhar oldu. Ayrıca buralarda yöneticilik yaptı. Hani "Hayat, iman ve cihaddır." ya işte Şurahbîl'in hayatı tam da böyleydi.

Kolay değil... Mekke'de o kadar eziyet çekti ve öz yurdunu terk etmek zorunda kaldı. Sonra Habeşistan'a gitti ve orada mahsur bir hayat yaşadı. Yıllar sonra Medine'ye geldi ve Nebi'ye kavuştu. Daha hasret gideremeden ailesini arkasında bırakıp at sırtına bindi ve ölene dek mücadele etti... Müminin hayatı böyledir işte. Ölene dek rahat yüzü görmez, mücadelesi bitmez:

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Mümin erkek ve kadın, hiçbir günahı kalmayıp Allah ile karşılaşıncaya kadar kendiyle, çocuğuyla ve malıyla imtihan edilmeye devam eder."[8]

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a kavuşuncaya kadar mümine rahat yoktur."[9]

Allah Resûlü'nden (sav), müminin ölene kadar rahat görmeyeceğini öğrendik. İşte bugün İslam, sahabe döneminde olduğu gibi coğrafyalar aşmıyorsa bir sebebi de; Müslimlerin konfor arayışını terk edip Şurahbîl (ra) gibi ömrünü davaya feda ederek mücadele etmemesidir. Üzülerek belirtmeliyim ki kalplerde bulunan vehn hastalığı hiç olmadığı kadar yaygın. Ne yazık ki dünya sevgisi ve uzun emel, önümüzde aşılması zor bir duvar misali öylece duruyor.

4. bk. Buhari, 2818; Müslim, 1742
5. bk. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesîr, Daru İhyau't Turas, 6/347-356
6. age. 7/8
7. age. 7/29-30
8. Tirmizi, 2399; Ahmed, 7859
9. Ez-Zuhd, İmam Ahmed, 846

Günümüzde davet yayıldıkça dünya ve içindekileri elinin tersiyle itecek seçkin bir topluluğa duyulan ihtiyaç daha da artıyor. Dava; Şurahbîl (ra) gibi kalemini, mikrofonunu, anahtarını, cihazını... kılıç bilip kınına koymayacak yiğitleri arıyor. Peki, biz neredeyiz?

Ahiret Rıhlesi Başlarken

Hicretin 18. yılına gelindiğinde İslam orduları birçok bölgeyi kendi topraklarına dâhil ederek fetihlerle Şam'a kadar ulaşmıştı. Bölge düzenlemeleri devam ederken Amvas taunu ortaya çıkmış ve birçok değerli sahabinin vefatına sebep olmuştu.[10] Öyle ki orduların başkomutanları Ebû Ubeyde ibni Cerrâh, Muâz ibni Cebel, Yezîd ibni Ebû Sufyân gibi öncü sahabiler (r.anhum) bu bulaşıcı hastalıkla hayata gözlerini yummuşlardı.

Şurahbîl de (ra) bu hastalıktan payına düşeni almış ve artık dünyada kendisine biçilen ömrü doldurmuştu. Kendisinden kaçınılmayan ecel sırası gelince onun kapısını da çalmıştı.

Ebû Ubeyde (ra) hastalığa yakalanınca insanlara şöyle seslendi:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki bu hastalık Rabbinizin rahmeti, Nebi'nizin duası ve sizden önceki salihlerin ölüm sebebidir."

Sonra yerine Muâz ibni Cebel'i (ra) bıraktı. Muâz da aynı cümlelerle insanlara seslendi:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki bu hastalık Rabbinizin rahmeti, Nebi'nizin duası ve sizden önceki salihlerin ölüm sebebidir."[11]

Sonra o da hastalığa yakalanıp vefat etti. Yerine Amr ibni As'ı (ra) bıraktı. Amr da insanlara şöyle seslendi:

"Ey insanlar! Doğrusu bu hastalık, bir kimsenin içine düşerse ateş gibi alevlenir. Siz dağlara çıkarak kendinizi bu hastalıktan korumaya bakın."

Başka bir rivayette Amr ibni As bu hastalığa pis ifadesini kullanıp insanlara dağılmalarını söyleyince, Şurahbîl söylediklerini sünnete aykırı kabul ederek, Amr'a sert bir tepki verdi:

Abdurrahman ibni Ğanem'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Şam'da taun vakası yaşanınca Amr ibni As insanlara şöyle seslendi: 'Şüphesiz ki bu taun pis (bir hastalıktır). Bu yüzden şu dağlara ve şu vadilere çıkarak bu hastalıktan uzaklaşın.'

Bu durum Şurahbîl ibni Hasene'ye ulaşınca öfkelendi. Elbisesini yerde sürüyerek ve ayakkabılarını eline alarak geldi ve 'Allah Resûlü (sav) ile (uzun bir müddet)

10. Bu hastalıktan yirmi beş otuz bin kişinin öldüğü rivayet edilmiştir. bk. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesîr, Daru İhyau't Turas, 7/106
11. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesîr, Daru İhyau't Turas, 7/91; Ahmed, 17756

Kolay değil... Mekke'de o kadar eziyet çekti ve öz yurdunu terk etmek zorunda kaldı. Sonra Habeşistan'a gitti ve orada mahsur bir hayat yaşadı. Yıllar sonra Medine'ye geldi ve Nebi'ye kavuştu. Daha hasret gideremeden ailesini arkasında bırakıp at sırtına bindi ve ölene dek mücadele etti... Müminin hayatı böyledir işte. Ölene dek rahat yüzü görmez, mücadelesi bitmez.

arkadaşlık yaptım. Amr ise o günlerde eşekten daha sapıktı. (Bilakis bu hastalık) Rabbinizin rahmeti, Nebi'nizin daveti, sizden önceki salihlerin ölüm sebebidir.' dedi."[12]

"...(Şurahbîl dedi ki) 'Bir araya gelin ve ondan ayrılmayın.' Şurahbîl'in bu söyledikleri Amr ibni As'a ulaşınca, 'Doğru söyledi.' dedi."[13]

Bu sözlerin ardından Şurahbîl de hastalanmış, Ebû Ubeyde ve Muâz ibni Cebel'le aynı gün vefat etmişti. Zehebî (rh) onlar için şu güzel ifadeleri kullanır:

"Bu sene de taundan; ümmetin emini Ebû Ubeyde, âlimlerin efendisi Muaz ibni Cebel ve **Zuhreoğullarının müttefiki mücahidlerin emîri Şurahbîl ibni Hasene vefat etmiştir**..."[14]

Bir çadırın içerisinde altmış beş yaşlarında hayata gözlerini yumdu. Yaşamının yarısını hicretle, yarısını cihadla geçirdi. Her ne kadar cihad meydanında olmasa da cihad yolundaki küçük şehadeti[15] tadarak bu dünyadan göçüp gitti.

Selam olsun Şurahbîl'e. Allah (cc) kendisinden razı olsun...

12. Ahmed, 17753
13. Ahmed, 17754; Allah (cc) en doğrusunu bilir, Şurahbîl'in (ra) bu çıkışı sünnete bağlılığındandır. Çünkü Allah Resûlü (sav) hastalığı temizlik olarak ifade etmiş (bk. Buhari, 3616) ve ayrıca taun çıktığında insanların bulundukları yerden çıkmamalarını söylemiştir (bk. Buhari, 5728). Amr ibni As (ra) ise insanların başka insanların arasına karışmalarını değil, dağlarda bireysel kalarak hastalığın geçmesini beklemelerini söylemiştir. Ki dediği gibi olmuş ve birçok kimse bu şekilde hastalıktan kurtulmuştur.
14. Siyeru A'lâmin Nubelâ, Zehebi, Müessesetü'r-Risale, 1/330
15. Ebû Hureyre'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

" 'Kimi şehit sayarsınız?' diye sordu. Oradakiler, 'Allah yolunda öldürülen şehittir, ey Allah'ın Resûlü!' dediler. Allah Resûlü (sav), 'O zaman benim ümmetimin şehitleri azdır.' dedi. Sahabiler, 'Kimler şehittir o zaman, ey Allah'ın Resûlü?' dediler. Allah Resûlü (sav), 'Allah yolunda öldürülen şehittir, Allah yolunda ölen şehittir, taundan ölen şehittir, karın ağrısından ölen şehittir.' dedi.

İbnu Miksem dedi ki: 'Babam bu hadise şahitlik ederek, 'Suda boğularak ölen şehittir.' dedi.' " (Müslim, 1915; Buhari, 5733)

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR

NÜBÜVVETİN %2,17'Sİ: SADIK RÜYA[1]

Rüyalar bir yönüyle de insan için bir aynadır. Eğer rüyalar insanın bir iç sesleniş ise, o zaman kişinin kalp temizliğinin, niyetinin iyi olmasının rüyalara onu aydınlatma imkânı vereceği açıktır. Bundan dolayı rüya meselesi birçok İslam âliminin, filozofun ve modern psikoloji bilgininin ilgi alanına girmiştir. Nebevi naslara dayanan ulema dışındaki diğer kesimlerin her biri rüyaları kendi meşrebince tanımlamış, farklı ve zorlama sınıflandırmalara tabi tutmuştur ki çoğu da zanna dayalıdır.

Kişinin günlük yaşantısını belli oranda etkileyebilen canlı, çarpıcı, görsel ve işitsel varsanılarla uyku sırasında ortaya çıkan farklı bir boyutta ruhlar âlemindeki yaşantıya rüya diyoruz. Rüyalar olağan ve gerçeğe yakın olabileceği gibi, bu âlemde sınırsız hayal gücüyle yüklü gerçeküstü düşlere de rastlanır.

Görülen rüyayla kişi; esasen özgürlük, sınırsız hayal gücü ve örneksizliğin birbirini tetikleyerek ürettiği bambaşka bir âleme, farklı bir alana girmiş olur. Rüya sırasında insan zihni, maksat ve niyetten bağımsız olarak içinde yaşadığı toplumun yahut yakın çevresinin beklenti veya hassasiyetlerini kâle almadan, karşılaştığı ve maruz kaldığı her şeyi yansıtır.

Rüya, insanla birlikte var olan bir olgudur. İnsan fizyonomisi üzerinde yapılan araştırmalar rüyanın yeme içme gibi bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. İnsanlık tarihinin ilk döneminden itibaren rüyaya büyük önem verilmiş, tanım ve tabirine dair ciddi bir müktesebat oluşmuştur. Rüyaların nasıl görüldüğü, kökeni ve önemine ilişkin kavramlar yüzyıllar içerisinde çeşitlenerek zenginleşmiştir. Uykuya hazırlık sürecinde uyanık geçen kısım ile uyku sırasındaki rüyaların ayırt edilmesi, araştırma ve aynı zamanda tartışma konusu olmuştur.

Rüyanın Mahiyeti

Müfessirler, Yûsuf Suresi'ni bir yönüyle rüya tabiri usulünün esaslarını ortaya koyan bir sure olarak isimlendirmektedir. Suresiden anlaşıldığına göre rüyalar kısım kısımdır. Çünkü Yûsuf Suresi'nde "anlamlı rüya" ve "anlamsız rüya" olmak üzere iki çeşit rüyadan söz edilmiştir:

"Demişlerdi ki: 'Bir demet hayal/karmakarışık düşler işte! Hem biz rüya tabirinden de anlamıyoruz.' "[2]

Sözlük anlamı rüyayla aynı olan "hulm" (çoğulu ahlâm) ise daha çok korkunç düşler için kullanılır.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Rüya üç çeşittir: (Birincisi) Allah'tan bir müjde olan salih rüyadır. (İkincisi) şeytandan kaynaklanan üzücü rüyadır.

1. "Kıyamet saati yaklaştığı zaman Müslim'in neredeyse yalan çıkan hiçbir rüyası olmayacaktır. Rüyası en doğru çıkanlar, sözü en doğru olanlardır. **Müslim'in rüyası, peygamberliğin kırk altı cüzünden bir cüzdür.** Rüyalar da üç çeşittir. Biri Allah'tan bir müjdedir. Diğeri insanın günlük yaşantısında zihnini meşgul eden şeylerden kaynaklanan rüyadır. Bir diğeri de şeytanın üzüntü verdiği rüyadır..." (Müslim, 2263)
2. 12/Yûsuf, 44

(Üçüncüsü ise) kişinin yaşadıklarından bazılarının rüyasına yansımasıdır."[3]

Bir başka hadis-i şerifte Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: "Rüya Allah'tan, hulm ise şeytandandır."[4]

Rahmâni olan rüyaya "sadık rüya"; şeytani olanına "hulm" denilir. Ehâdis, menâm ve mübeşşirât kelimelerinin de "rüya" anlamında kullanımları vardır. "Adğâs" (ot demetleri) kelimesinin bir âyette ahlâma izafe edilmesiyle ortaya çıkan "adğâs-u ahlâm"[5] tabiri "yaşı kurusuna karışmış ot demetleri gibi yenisi eskisine karışmış uyku hâlleri, hiçbir anlamı olmayan karmakarışık düşler" anlamına gelmektedir.

Özellikle de günümüzde insanların gördükleri rüyaya daha çok sarılmasının ve rüyalardan kendi istikballeriyle ilgili işaretler ve çıkarımlar aramaya yönelmesinin başlıca sebebi; sahih bir inançtan ve güçlü bir maneviyattan mahrum kalmış veya bundan mahrum bırakılmış olmalarıdır.

Rüya, özellikle Batı'da bilimsel çalışmalara konu edilmiş ve çoğunlukla olgusal bakışla izahlar ortaya konulmuştur. Rüya üzerine Batı'da geliştirilen psikolojik kuramlar, rüyada görülen şeyleri genellikle insanın bilinçaltının açığa çıkması şeklinde yorumlamış, rüyanın ruhlar âlemiyle irtibatı konusu ise göz ardı edilmiştir. Günümüz modern insanının ruhundaki tefessüh ve ahlaki çöküş rüyaların insanlara sağlayacağı aydınlık ufku söndürmektedir.

Rüyalar bir yönüyle de insan için bir aynadır. Eğer rüyalar insanın bir iç seslenişi ise, o zaman kişinin kalp temizliğinin, niyetinin iyi olmasının rüyalara onu aydınlatma imkânı vereceği açıktır. Bundan dolayı rüya meselesi birçok İslam âliminin, filozofun ve modern psikoloji bilgininin ilgi alanına girmiştir. Nebevi naslara dayanan ulema dışındaki diğer kesimlerin her biri rüyaları kendi meşrebince tanımlamış, farklı ve zorlama sınıflandırmalara tabi tutmuştur ki çoğu da zanna dayalıdır.

Rüya, Hulm ve Adğâs

"Allah, (insanlar) öleceği zaman ruhlarını alır. (Bedeni) ölmeyenin (ruhunu da) uykusunda alır. Kendisi hakkında ölüm hükmü verilmiş olanın (ruhunu) tutar. Diğer (uyuyanı) ise belirlenmiş bir zamana kadar salar. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır."[6]

İnsanlar uykuya daldığı vakit, ruhlar Allah'ın (cc) kabzasındadır. Rüya da ruhla ilgili bir durumdur. Allah (cc) bize ruha dair çok az şey öğretmiştir:

"Sana ruhtan soruyorlar. De ki: 'Ruh, Rabbimin emrindendir. Size ilim olarak ancak çok az bir şey verilmiştir.' "[7]

Hâl böyleyken rüyaya, yani ruhun ahvaline dair meseleler kesinlikle zanna dayandırılamaz. Bu durumda vahiy kaynaklı bilgilerle yetinmek mecburiyetindeyiz. Allah Resûlü (sav) rüyayı üç kısma ayırmıştır:

3. Buhari, 7017; Müslim, 2263
4. Buharî, 6695; Müslim, 2261
5. bk. 12/Yûsuf, 44
6. 39/Zumer, 42
7. 17/İsrâ, 85

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet saati yaklaştığı zaman Müslim'in neredeyse yalan çıkan hiçbir rüyası olmayacaktır. Rüyası en doğru çıkanlar, sözü en doğru olanlardır. Müslim'in rüyası, **peygamberliğin kırk altı cüzünden bir cüzdür.** Rüyalar da üç çeşittir. Biri Allah'tan bir müjdedir. Diğeri insanın günlük yaşantısında zihnini meşgul eden şeylerden kaynaklanan rüyadır. Bir diğeri de şeytanın üzüntü verdiği rüyadır."[8]

İnsan uyandığında yüreğinin daraldığını, hüzne gark olduğunu, canının sıkıldığını görüyorsa bu, şeytandan olan hulmdür. Eğer gün içerisinde düşündüğü, konuştuğu veya yaşadığı şeye dair bir rüya gördüyse bu bilinçaltı/hadisu'n nefs olan karmakarışık hayallerdir/düşlerdir (adğas). Bu tür rüyalar tabir edilmez ve herhangi bir anlamı da yoktur.

Bu ikisinin dışında kalan rüyalar; nübüvvetten bir parça olan, Allah'ın (cc) müjde olsun diye gösterdiği rüyalardır. Bunlara sadık rüya diyoruz. Bilinçaltı rüyaları hükümsüzdür. Allah'tan (cc) gelen sadık rüyalar ile şeytandan olan korkutucu veya üzücü rüyaların ise şer'i adabı vardır.

Rüya Anlatma Adabı

Sadık rüya, bu işe ehil olan doğru sözlü ve sadık insanlara anlatılmalıdır. Ya'kûb'un (as) oğlu Yûsuf'a yaptığı uyarıyı Allah Resûlü (sav) biraz daha açarak rüyanın bilgili ve samimi kimselere anlatılmasını emretmiştir.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Rüyayı bilgili bir kimseye yahut samimi ve nasihat edici birisine anlatın."[9]

Sadık rüya; samimi, bizi seven, dost insanlara anlatılmalıdır ki hasede, buğza, hoşnut olmayan durumlara sebebiyet vermesin. Rüya, bilgili ve ehil kimselere anlatılmalıdır ki nübüvvetin kırk altıda biri olan, dolayısıyla vahyin kısımlarından olan rüya yanlış tabir edilmesin. Sadık rüyalar ehil olmayan insanlara anlatıldığında bazı zararlar söz konusu olur.

Yukarıda da belirtildiği gibi sadık rüya vahyin kısımlarındandır. Ehil ve samimi olmayan birisine anlatıldığında Allah'ın (cc) müjde olarak gösterdiği vahiy bilgisinin tahrif edilmesi söz konusu olur. Bu hususla ilgili şöyle bir örnek verebiliriz: İmam Mâlik'e (rh) sorulur: "Rüyayı, bilgisi olmayan bir kimse tabir edebilir mi?" İmam, şöyle cevap verir: "Nübüvvetle oyun olur mu?"[10]

Bazen, "Müşrik ve kâfir kimseler de sadık rüya görebilir mi?" şeklinde bir soruyla karşılaşıyoruz. Bunun cevabını bize Kur'ân-ı Kerim haber vermektedir.[11][12]

8. Müslim, 2263
9. Tirmizi, 2280
10. Fethu'l Bârî, 6983 No.lu hadis ve şerhi
11. "Onunla beraber zindana iki genç daha girdi. Bunlardan biri: 'Rüyamda şarap sıktığımı gördüm.' dedi. Diğeriyse: 'Ben de başımın üstünde ekmek taşıdığımı ve kuşların ondan yediğini gördüm. Bize bu rüyanın yorumunu haber ver. Çünkü biz, seni iyilik yapanlardan biri olarak görüyoruz.' dedi." (12/Yûsuf, 36)
12. "Kral demişti ki: 'Rüyamda yedi zayıf ineğin yedi besili ineği yediğini görüyorum. Yine yedi yemyeşil başak ve diğerlerinin kuru olduğu başaklar görüyorum. Ey seçkin dostlarım! Şayet rüya tabirinden anlıyorsanız bu rüyamı yorumlayın.' " (12/Yûsuf, 43)

Yûsuf Suresi'ndeki ayetlerde aktarılan rüyaları kâfirler görmüş olmasına rağmen sadık rüya kategorisinde değerlendirilmiştir. Zira her iki rüya da Yûsuf 'un (as) tabir ettiği şekilde vuku bulmuştur. Bu örneklerden anlıyoruz ki bir müşrik veya kâfir de sadık rüya görebilir.

Nübüvvet Yolculuğunda Rüya

Allah Resûlü'nün (sav) "nübüvvetin kırk altı parçasından bir parça" olarak vasıflandırdığı sadık rüya şüphesiz ki hakiki manada nübüvvetin bizatihi kendisi anlamına gelmemektedir. Bunun izahını şöyle yapmak mümkündür: Kıyamete yakın âhir zamanda ilmin çoğu kaldırılacak ve mealim/İslami ilimler öğretimi yapan müesseseler kargaşa ve fitneler sebebiyle yıkılıp izi silinecek, dağılarak yok olacaktır. İnsanlar, âdeta peygamber beklenen Fetret Devri insanları gibi bir uyarıcı mürşid ve rehbere muhtaç hâle geleceklerdir. Nitekim geçmiş ümmetleri de peygamberler uyarıp inzâr etmiş ve müjdelemişlerdi.

Bir taraftan Allah Resûlü'nün (sav) hatemu'l enbiya olması, bir yandan da çağımızın Fetret Devri'ne benzemesi, insanlara yasaklanmış olan yeni bir nübüvvet eksikliğini bir başka şeyle telafi etmeyi gerekli kılmaktadır. Bu da esas itibarıyla İlahi vaadlerle müjdeleyip Rabbani vaidlerle korkutmaktan ibaret olup nübüvvetin bir cüzü kılınan sadık rüyadır.

Allah Resûlü'nün (sav) "peygamberliğin kırk altı parçasından bir parça" (nübüvvetin % 2,17'si) olarak vasıflandırdığı sadık rüya, Yûsuf 'un nübüvvet yolculuğunun da başlangıcı olmuştur. Allah (cc), elçilerine Cibril (as) aracılığıyla vahyettiği gibi rüyalarla da vahyetmektedir. Onlara şer'i ayetlerle gaybi bilgiler verdiği gibi rüyalarla da gaybi bilgiler aktarmaktadır. Allah Resûlü'nün (sav) nübüvvet yolculuğu da sadık rüyalarla başlamış; önce kalpler Allah (cc) ile bağ kurmaya alıştırılmış, akabinde doğrudan vahye muhatap kılınmıştır.

Kur'ân'ın en açık hakikatlerinden biri de şudur: Yüce Allah, elçilerine yalnızca indirdiği ayetler aracılığıyla vahyetmez. Onlarla farklı araçlarla iletişim kurarak şer'i, kevnî ve gaybi bilgiler aktarır. Bu vasıtalardan biri de nebilerin gördüğü sadık rüyalardır.

İbrâhîm'in (as) rüyasını da bu çerçevede değerlendirmek gerekir.[13]

Allah (ac), İbrâhîm'i (as) rüya yoluyla imtihana tabi tutarak çocuğunu kurban etmesini istemiştir. O da (as) rüyasını tasdik etmiş, Rabbinin emrine icabet etmiştir. Allah (cc) onun ve oğlunun teslimiyetini, bu sorumluluğu düşürerek ödüllendirmiş ve kıyamete dek sürecek kurban ibadetiyle sünnet kılmıştır. Bir diğer örnek Allah Resûlü'nün (sav) rüyalarıdır:

"(Hatırlayın)! Hani Allah, onları sana rüyanda az gösteriyordu. Şayet onları (gerçek sayıları gibi) çok gösterseydi, yenilmişlik (psikolojisine) kapılacak ve o iş (savaşmak) konusunda anlaşmazlığa düşecektiniz. Ama Allah (sizi) korudu. Şüphesiz ki O, sinelerde olanı bilendir."[14]

Mekke'ye girişi müjdeleyen rüya da Allah'ın, Resûl'üne verdiği istikbale dair haberlerindendir:

"Andolsun ki Allah, Resûl'üne gösterdiği rüyayı hak ile doğruladı. Allah'ın izniyle mutlaka Mescid-i Haram'a emniyet içinde, saçlarınız tıraşlı ya da kısaltılmış (olarak) korkmadan gireceksiniz. (Allah,) bilmediğiniz şeyi bildi ve bundan önce yakın bir fetih olan (Hudeybiye Antlaşması'nı) takdir etti."[15]

Sadık Rüyalar ve Evrensel Çağrı: Ezan

Allah Resûlü Dönemi'nde rüyaların bazı konularda yönlendirici olduğunu görüyoruz. Nitekim ezan ibadetinin kaynağı da sadık rüyadır. Allah Resûlü (sav) namaz vakitlerinde insanları bir araya nasıl toplayacağını düşündüğü bir sırada ashâbdan Abdullah ibni Zeyd'e (ra) rüyasında ezan öğretilmiş, Allah Resûlü de (sav) bunu tasdik ederek Bilâl'den (ra) ezanı bu şekilde okumasını istemiştir.[16]

Ezan konusunda rüyada işaret edilen durum Allah Resûlü (sav) tarafından uygun bulunup bunda karar kılınmıştır. On dört asırdır, yüz milyonlarca insanın, dünyanın dört bir yanında okuduğu ezanın lafızlarını Kur'an'da bulamazsınız. Ümmet bu ezanı Allah Resûlü'nden (sav) öğrenmiştir.

Nebevi Tabir Örnekleri

Zamanının büyük bir kısmını ashabıyla birlikte geçiren Allah Resûlü (sav), özellikle sabah namazlarından sonra onlarla oturup sohbet ederdi. Sabah namazı sonrası sohbetlerde, gece görülen rüyalardan bahsedilir ve zaman zaman bu rüyalar tabir edilirdi. Tarih boyunca her toplumda olduğu gibi, Allah Resûlü'nün (sav) yaşadığı toplumda da rüyalar ilgi çekiyordu. Bu sebeple Allah Resûlü de (sav) rüyalar üzerinde durma ihtiyacı hissediyordu. Sabah namazı sonrası sohbetlerde sıkça "Bu gece aranızda rüya gören var mı?" diyerek söze başlardı.[17]

Ashabdan (r.anhum) rüyasını ona (sav) tabir ettirenler olurdu. Allah Resûlü (sav) rüyaları tabir ederken insanları hayra teşvik eden, doğru yolu gösteren, onları eğiten yorumlar yapar ve rüyaların daima hayra yorulmasını isterdi.[18] Allah Resûlü (sav) zaman zaman kendi rüyalarını da ashabına anlatırdı. Rüyalarını ashabı için tabir eder, bazen de bilinmeyen âlemden, cennetliklerin ve

13. "Çocuk onunla beraber iş yapıp koşuşturma çağına erişince, dedi ki: 'Oğulcuğum! Rüyamda seni kestiğimi görüyorum. Sen ne düşünürsün (bu konuda)?' (İsmail) dedi ki: 'Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın.' İkisi de (Allah'ın emrine) teslim olup (İsmail'i) alnı üzere yere yatırınca, Ona: 'Ey İbrahim!' diye seslendik. '(Bu davranışınla) rüyayı tasdik etmiş oldun. Şüphesiz ki biz, muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları böyle mükâfatlandırırız.' Şüphesiz bu, apaçık bir imtihandı." (37/Saffât, 102-106)

14. 8/Enfâl, 43
15. 48/Fetih, 27
16. bk. Ebu Davud, 498
17. bk. Buhari, 1386
18. bk. Darimi, 2194

cehennemliklerin hâllerinden, insanların âhiretteki durumlarından haber vererek onları uyarırdı.[19]

Bir gün rüyasında kendisine ve ashabına hurma ikram edildiğini görmüş; bunu dünyada yükselmeye, ahirette güzel sonuca erişmeye ve dinin tekâmül ettiğine yormuştu.[20] Başka bir rivayete göre vahyin ilk geldiği sıralarda kendisine bazı nasihatlerde bulunan, fakat erken vefat eden Varaka ibni Nevfel'i beyaz bir elbise içinde görmüş ve bunu onun cennete girdiği şeklinde yorumlamıştı.[21]

Allah Resûlü (sav), Ömer'le (ra) ilgili gördüğü bir rüyada elbiseyi din ve takva olarak tabir etmiştir. Buna göre elbise; bir toplumu bürüyen hâl, onları çepeçevre kuşatan şartlardır. Misal veya rüya âleminde elbise dindir, takvadır.

Ebû Saîd El-Hudrî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Uyuduğum esnada halkın bana arz olunduğunu gördüm. Üzerlerinde gömlekler vardı. Bu gömleklerin kimi göğüslere varıyor, kimi daha kısaydı. Ömer ibni Hattâb da bana arz olundu. Üstünde uzunluğundan yerde sürülen bir gömlek vardı.'

'Ey Allah'ın Resûlü, bunun yorumu nedir?' diye sordular.

'Dindir.' cevabını verdi."[22]

Buna göre elbisenin rüya âlemindeki anlamı fert ve toplumun takvasıdır/dinî hassasiyetleridir. Bu Nebevi tabirden sonra şunu söyleyebiliriz: Elbise; ferdin veya toplumun tercih ettiği din, takva, ahlak anlayışı, siyaset ve dünya görüşüdür. Toplumların elbise (inanç ve düşünce) tercihi onların akıbetini belirler. Şayet toplum hırs, kıskançlık, rekabet elbisesini tercih ederse nihayette gömleğe kan sürülecek, kardeş kardeşi katledecektir. Ya'kûb'un (as) ailesini dağıtan illet, toplumu dağıtacak, ailede dirlik düzen kalmayacaktır.

Eğer toplum şehvet ve zevk gömleğini giyinirse toplumu bir arada tutan "gömlek" yırtılacak, hiç kimsenin huzuru kalmayacaktır. Zevk ve sefa içinde mütref bir hayatın yaşandığı toplumda herkes iftiraya uğrayabilir. İnsanlar evlerinin yatak odasında dahi kendilerini güvende hissetmeyecektir.

Eğer toplum nübüvvet elbisesini tercih ederse küsen kardeşler barışır, dağılan aileler bir araya gelir, iftiraya uğrayanlar aklanır, iyilik ve adalet iktidar olur. Herkes şehre emniyet içinde girer, sosyal ve ekonomik krizler suhuletle çözülür.

Allah Resûlü'nün (sav) gördüğü bir başka rüyada kendisine bir tas süt getirilmiş ve bu sütten içtikten sonra onu Ömer'e (ra) vermiştir. Allah Resûlü (sav) rüyasındaki bu sütü ilim olarak yorumlamıştır.[23] Rüyasında bir ev gören ve bu evin gördüğü en güzel ev olduğunu anlatan Allah Resûlü (sav), bilahare bu güzel evin şehitlere ait olduğunu bildirmişti.[24]

Ashabdan (r.anhum) bazıları da rüya tabir ederdi. Âişe Annemiz (r.anha) rüyasında, odasına üç tane Ay düştüğünü görmüş ve bunu babası Ebû Bekir'e (ra) anlatmıştı. Allah Resûlü (sav) vefat edip de Âişe'nin (r.anha) odasına defnedilince Ebû Bekir (ra) ona, "İşte, rüyanda gördüğün Aylardan biri ve en hayırlısı budur!" demiştir.[25]

Farklı hadislerde kişinin hoşuna giden, onu rahatlatan, mutlu eden rüyaların Allah'tan geldiğinin belirtilmesi; nimet, hikmet ve bereketin Allah'a nispet edilerek ifade edilmesidir. İnsanın hoşuna gitmeyen, onu huzursuz eden rüyalar ise, kötülüğün simgesi olan şeytana nispet edilmiştir. Allah Resûlü (sav), kötü bir rüya gören kimsenin kalkıp namaz kılmasını, yatış şeklini değiştirmesini önermiştir.[26]

Allah Resûlü (sav), rüyasında başının kesildiğini gören bir adama gülümseyerek, **"Şeytanın uykunuzda sizinle oynamasını anlatmayın!"**[27] şeklinde cevap vermiştir. Allah Resûlü (sav) böyle bir nasihatte bulunmakla, insanların gördükleri hulm ve adğas türünden düşlerin kendilerinde kötü bir etki bırakmasından duydukları endişeyi yok etmeye çalışarak onları rahatlatmayı amaçlamıştır.

Ebû Seleme (ra), bir gün gördüğü rüyalardan dolayı hastalandığını düşünerek bunu Ebû Katâde'ye (ra) anlatınca, o da Allah Resûlü'nün (sav), "Biriniz hoşlanmadığı bir rüya görürse sol tarafına üç kez tükürsün ve rüyanın kötü etkisinden Allah'a sığınsın. Böyle yaparsa o rüya kendisine zarar vermez." dediğini bildirmişti.[28] Kötü bir rüya sonrasında sol tarafa tükürmenin istenilmesi, sol tarafın şeytanla sembolize edilmesiyle ilgilidir. Böylece şeytanla ilişkilendirilen kötü rüyaların etkisi altında kalınması önlenmeye çalışılmıştır.

Allah Resûlü (sav), insanları, görmedikleri hâlde görmüş gibi rüya uydurup anlatmamaları konusunda kesin bir dille uyarmıştır.

Ömer'in (ra) oğlu Abdullah'tan (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"En büyük iftira, kişinin görmediği rüyayı gördüğünü söylemesidir."[29]

Rüyayla ilgili son olarak şunu da hatırlatmakta fayda vardır: Her birimizin çeşitli konularda gördüğü ve hayata dair birtakım işaretler barındıran rüyaların amel konusunda bir bağlayıcılığı yoktur. Şahsi bir bilgi kaynağı olan rüya, genel ve kesin bir hüküm ifade etmemektedir.[30]

19. bk. Buhari, 7047
20. bk. Müslim, 2270
21. bk. Tirmizi, 2288
22. Buhari, 23; Müslim, 2390
23. bk. Buhari, 82; Müslim, 2391
24. bk. Buhari, 2791
25. bk. Muvatta', 623
26. bk. Müslim, 2263
27. Müslim, 2268
28. bk. Buhari, 6995; Müslim, 2261
29. Buhari, 7043
30. Bu yazının hazırlanmasında Halis Bayancuk Hocamızın basıma hazırlanan Yûsuf Suresi Tefsiri kitabından istifade edilmiştir.

Zeynep BAYANCUK

PAMUK ÇOCUK

Oyun, çocuğun işidir. Onunla anlar, öğrenir, bozar, düzeltir, çatışır, yatışır, tanır… Buna engel olmak çocuğun hayatını karartır. Bilişsel, bedensel ve hatta ruhsal gelişimini sekteye uğratır.

Hakkımı isterim, hakkım haram olsun, kadın hakları, erkeğin kadın üzerindeki hakları, anne baba hakkı, yöneticinin hakkı, hayvan hakları, haklar hiyerarşisi gibi daha pek çok hak ve hak kavramıyla sık sık karşılaşıyoruz. Ama bunlar arasında öyle bir hak var ki onu hiç kâle almıyoruz: Çocuk hakları…

"Çocuğun da hakkı mı olurmuş?" demeyin, hadi şu güzel hikâye kitabını temin edin.

Güneşin battığı yerlerin ötesinde Pamuk Ülke adı verilen bir krallık varmış. Her yer pamuk tarlaları ve koyun sürüleriyle doluymuş. Kral ve Kraliçenin uzun süre çocukları olmamış. Krallığın devam edebilmesi için çocuk sahibi olmaları gerekiyormuş. Sonunda Kraliçe bir erkek çocuk dünyaya getirmiş. Ama çocuk öyle çelimsiz, öyle soluk tenliymiş ki… Çevredekiler bu çocuğun özel bir çocuk olduğunu ve hayatının pamuk ipliğine bağlı olduğunu söylemişler. Çabuk hastalanabileceğini ileri sürerek anne babayı bilgilendirmişler. Güneş ışınlarından bile zarar görebileceğinden dışarıya hiç çıkarılmamasını tavsiye etmişler.

Kral ve Kraliçe bu tavsiyeye uymuş. Üstelik sarayın tüm duvarlarını soğuk gelmesin, kafasını vurup acıtmasın diye pamuklu ve yünlü kalın kumaşlarla kaplamışlar. Renkli kumaş kullanmayı da ihmal etmemişler ki oğlanın içi kararmasın. Pencerelere duvarlar örülmüş, kapılar sıkı sıkı kapatılmış. Kitaplar da bundan nasibini almış tabii. Kraliçe hepsini toplatmış, "Yavrum kitaplarda kaçırdığı dış dünyayı görürse üzülür." diye düşünmüş. Fakat iki şeyi düşünen hiç olmamış. Biri çocukların hareketsiz kalamayacağı, bir diğeri de insanların konuşmadan duramayacağıymış… İşte çocuk bu hareketliliği ve konuşan herkesi cankulağıyla dinlemesi vesilesiyle bir şeyler öğrenmeye başlamış. Ancak duyduklarını hiç görmediği için, anladığı şey ile gerçek arasındaki uçurumu kapatamamış. Muhafızlardan birinin bayram şenliklerini anlatırken, "Çayırlar çocuklarla dolup taştı. Büyükler güneşlenirken çocukların suya nasıl dalıp çıktığını görmeliydin…" dediğini duyan Pamuk Çocuk, diğer çocukların küvete dalıp çıktığını hayal etmiş. Çünkü başka neye dalınıp çıkıldığını hiç görmemiş. Günler akıp gitmiş. Tâ ki baca temizleyicisiyle karşılaşana kadar. Onunla aralarında kısa bir diyalog geçmiş ve baca temizleyicisi bacaya

tırmanarak gözden kaybolmuş. Bizim ufaklık da onu takip edip bacaya ulaşmış. İlk kez rüzgârı hissetmiş. Kar yağışını ve kartopu oynayan çocukları görmüş. Bacadan hızla inip onların arasına karışmış. Kral, oğlunun sesinin dışardan geldiğini duyunca telaşa kapılmış. Kapıları açtırdığında korkulacak bir şey olmadığını anlamışlar. Çocuk sapasağlammış. Tek bir fark varmış: Mutluymuş...

Öyle güzel bir son ki kısa bir öyküde de geçse bir çocuğun mutluluğu sizi de sarıyor. Kral ile Kraliçe pek de abartmış. Elbette bunu çocuklarını koruma içgüdüsüyle yapmışlar. Fakat amacımızın doğru olması, yaptığımızı meşrulaştırır mı?

Oyun, çocuğun hakkıdır. Bu hakkın yaşa ve oyunun içeriğine göre elbette sınırları vardır. Fakat kimse onu bu haktan mahrum bırakamaz. Bırakmamalıdır.

Oyun, çocuğun işidir. Onunla anlar, öğrenir, bozar, düzeltir, çatışır, yatışır, tanır... Buna engel olmak çocuğun hayatını karartır. Bilişsel, bedensel ve hatta ruhsal gelişimini sekteye uğratır.

Oyun, çocuk için en güzel terapidir. Korkularını oyunla yansıtır, acılarını regüle eder, anlamadıklarını tekrar tekrar canlandırarak anlamlandırır. Şu ân birçok terapist bu yolla çocukların travmatik sıkıntılarını tedavi etmektedir.

Bu kadar önemliyken oyun, aramızda Kral ve Kraliçenin yaptığı kadar olmasa da çocuğuna engel olanlar ne yazık ki vardır. Çocuğa kızmayagörsün anne babalar, cezayı hemen oyuna keserler. Oyun haklarını engellerler.

Güvenilir bulmadıkları için sokağa salmazlar. Evin içinde oynatmazlar. Dağıldı, kırıldı, çizildi derler... Parka götürmezler, götürseler de bir rahat vermezler. Üstün kirlendi, kavga etme, hırkanı çıkarma... diyerek birçok kez müdahale ederler. Bazıları da benim gibi çocuğunun parkta oyun oynamak yerine oturmasına ifrit olur. "Kalkıp oynasana." der, yavrusunun oynayan diğer çocukları izlemesinin de bir kazanım olduğunu unutur. Bıdı bıdı yapar durur.

Yani anlayacağınız bir tat vermeyiz onlara. Alırız ellerinden en önemli meşguliyetlerini. İşte olduk mu Kral ve Kraliçe gibi...

Kitapta çocuğun, saray çalışanlarının konuşmalarına kulak kabarttığı bölümlerde çok güzel çizimler ve diyaloglar var. Ben birini aktardım. Dış dünyayı görmeyen çocuğun, duyduklarını gözünde canlandırmasına gülmeden edemiyorsunuz. Bu, güzel bir ders veriyor insana. Görmediği bir konuda tam manasıyla bilgi sahibi olamaz insan. Duyarsın, görürsün ve kalbinle (beyninle) de anlamlandırırsın. İşte bu, bilgidir ve insana fayda verir. Rabbimiz de Kitab'ında bize bunu öğütlemektedir:

Yalnız görmek yetmez. Üç duyunun da yeri ayrıdır. Ancak birlikte kullanılırsa insanı aydınlatır, öğretir, eğitir. Aksi, eksiktir. Birçok alanda bu eksik bilginin felaketini yaşarız. Bir şey duyarız. Düşünmeden aktarırız. Görmeden, duyduğumuza inanırız. Oysa bundan sakınmalıyız.

"Bilgin olmayan şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp (gördüğünden, duyduğundan, niyetlenip azmettiğinden) bunların hepsinden sorumludur."[1]

Ayetin teferruatı var elbette. Bize bakan yönü ise kulak, göz ve kalbin art arda sıralanmasındaki ve birlikte verilmesindeki hikmette yatmaktadır. Yalnız görmek yetmez. Üç duyunun da yeri ayrıdır. Ancak birlikte kullanılırsa insanı aydınlatır, öğretir, eğitir. Aksi, eksiktir. Birçok alanda bu eksik bilginin felaketini yaşarız. Bir şey duyarız. Düşünmeden aktarırız. Görmeden, duyduğumuza inanırız. Oysa bundan sakınmalıyız.

Biz bir duyumuzun verileriyle hareket edince yanlış yapıyoruz da küçük yavrularımız nasıl hata yapmasın. Bir şey söylüyoruz ona, tam tersini yapıyor. İnadımıza yaptığını düşünüyoruz. Topla diyoruz, getir diyoruz, çalış diyoruz... Bambaşka ürün veriyor. Kızıyoruz... Söylediklerimizi kendi dünyasında nasıl anlamlandırdığını hesaba katmıyoruz. Eksik anlamış olabileceği ihtimalini hiç gözetmiyoruz.

Son olarak, prens de olsa çocuk çocukla mutludur. Çocuklarımızın haklarına sahip çıktığımız gibi arkadaşlarına da sahip çıkalım.

1. 17/İsrâ, 36

Dr. Gözde TERCUMAN

GEBELİK RAHMİ

Gebelik boyunca asla kasılmayan, sakince bebeği koruyan rahim, gebeliğin sonlarına doğru yavaş yavaş doğuma hazırlanmalıdır. Rahim kaslarının kasılması da gevşek olup bebeği içeride tutması da Rabbimizin dilediği zamana kadar kontrol altındadır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

"İnsanın Başlangıcı" serimizde geçtiğimiz ay, anne rahmindeki yumurtanın döllenmesi sonucu oluşan zigot, tüplerdeki yolculuğunu tamamlayarak rahme gömülmüştü. Yolculuğumuza kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Rahmin yaratılış amacı bir bebeği büyütebilmektir. Bu yüzdendir ki ergenlikle birlikte olgunlaştığı ilk ândan itibaren yaşlanıp menopoza girene kadar gebelik hazırlığı içerisindedir. Şimdi ise döllenmiş yumurtaya kavuşmuş, yaptığı tüm hazırlıklar karşılık bulmuştur.

Gebelik hem bebek için hem de anne için başladı. Şimdi toprağın (rahim) ve tohumun (embriyo) değişme, büyüme ve olgunlaşma zamanı...

Döllenmiş yumurta, rahim boşluğunda yolculuk yaparken farklılaşmaya başlar. İç kısımda kalan hücre grupları bebeği oluştururken, dış kısımdaki hücre grupları da rahme yerleşmesinde rol oynar. Aynı zamanda plasentayı oluşturup anne ve bebek arasında bağ kurarak alışverişi sağlar.

Dış kısımda yer alan hücreler (trofoblast), rahme tutunduğunda o bölgedeki rahim dokusuna invaze olurlar.

İnvazyon tıbbi bir terim olup sirayet etmek, yayılmak anlamında kullanılır. Bazı kötü hücrelerin çevresine saldırıp yayılması durumu da "invaziv olmak" terimiyle açıklanır.

Bebeğin rahme gömülmesi, yerleşeceği bölgedeki rahim dokusunu eriterek içeri girmek için kendisine yer açmasıyla gerçekleşir. Bebeğin rahme gömülürken yaptığı doku istilası, rahimde önemli bir değişikliği başlatır. "Desidual reaksiyon" olarak isimlendirdiğimiz "gebelik rahmi oluşumu" tetiklenir. Rahim, dönüşüm geçirmeye başlar ve sonunda gebelik rahmi oluşur.

Gebelik rahmi, her kadının sahip olduğu rahimden çok farklıdır. Öncelikle hayız olan rahim bölümü, karşı taraftaki dokuyla birleşir ve kaybolur. Hayız olan doku ortadan kalktığı için bir kadın, gebeliği boyunca hayız olamaz.[1]

1. Gebelik esnasında görülebilen kanamalar hayız değildir, zira hayız olan doku kaybolmuştur. Bu kan, istihaze kanıdır. Detaylı bilgi için bk. Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli, 1/341

Doğumdan sonraki dönemde rahim eski hâline dönerken hayız olan bölüm tekrar oluşur.

Gebelik rahminin devasa bir büyüme kapasitesi vardır. Dört beş parmak boyundaki rahim, gebelik boyunca bebekle beraber günden güne büyüyerek annenin tüm karnını doldurur; doğumla beraber küçülür ve eski hâline döner.

Rahim, vücudun en güçlü kas tabakalarından biridir. Gebelik boyunca bebeği sarar ve tüm zararlı etkenlerden korur:

"Onu bir su damlası/meni olarak sağlam bir yere/rahme yerleştirdik."[2]

Gebelik boyunca asla kasılmayan, sakince bebeği koruyan rahim, gebeliğin sonlarına doğru yavaş yavaş doğuma hazırlanmalıdır. Rahim kaslarının kasılması da, gevşek olup bebeği içeride tutması da Rabbimizin (cc) dilediği zamana kadar kontrol altındadır:

"Sizi o sağlam yerleşim yerine (rahme) yerleştirdik. Bilinen bir zamana kadar. (Bunları yapmaya) güç yetirdik. Biz ne güzel güç yetirenleriz."[3]

Rahim, gebeliğin sonlarına doğru hormonların etkisiyle ara ara kasılır, doğum yaklaştıkça da kasılmalar sıklaşır ve şiddeti artar. Rahim kasılmalarının uzun sürmesi ve sıklaşması doğumun habercisidir. Kasılmalar en üst seviyeye çıktığında, Allah'ın (cc) izniyle, bebek dışarı çıkar ve doğum gerçekleşir. Görüldüğü üzere rahim, bebeğin ihtiyaçlarına tam zamanında yanıt verebilen çok özel bir dokudur.

Bebek, rahme gömüldüğü ilk zamanlarda kendisi için hazırlanmış kan göletlerinden/besin depolarından ihtiyaçlarını karşılar ve bir yandan büyürken bir yandan da daha derine gömülür. Bir süre sonra besin depoları, bebeğin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalır. Tam bu zamanlarda bebeğin ihtiyaçlarını karşılamak için, rahmin ve bebeğin dış tarafındaki hücrelerin iş birliğiyle plasenta oluşumu başlar.

Plasenta, anne ile bebeği birbirine bağlayan dokudur ve bebek için hayati öneme sahiptir. Plasenta ve uzantısı olan göbek bağı (kordon), bebeği yaşama bağlar. Plasenta aynı zamanda bir bariyerdir. Bebek için zararlı olabilecek şeylerin anneden bebeğe geçmesini engellemeye çalışır.

Bebeğin akciğerleri nefes alıp vermez, oksijen için plasentayla anneye bağlıdır.

Bebeğin böbrek ve bağırsakları yetişkinlerdeki gibi çalışmaz, vücudunda oluşturduğu atıkları uzaklaştırmak için plasentayla anneye bağımlıdır.

2. 23/Mu'minûn, 13
3. 77/Mürselât, 21-23

İki deniz karşılaştığında birbirine karışmasını engelleyen Rabbimiz, bebek ve annenin kan dolaşımını da birbirinden ayırmış, aynı zamanda bebeğin faydalanabileceği şekilde alışveriş yapabilmeleri için yeniden düzenlemiştir.

Bebeğin ihtiyacı olan besinler, plasenta yoluyla anneden gelir.

Anne, bebeğin ihtiyacı olan daha birçok molekülü bebeğine plasenta aracılığıyla sunar.

Anne ve bebek arasında kesintisiz alışveriş her ân devam etmesine rağmen anne ile bebeğin kanı birbirine karışmaz:

"İki denizi salıveren (birbirlerine karışmadan akmalarını sağlayan) O'dur. Bu, tatlı mı tatlı, bu da oldukça tuzlu ve acıdır. O ikisi arasında bir engel ve net bir sınır koymuştur."[4]

İki deniz karşılaştığında birbirine karışmasını engelleyen Rabbimiz (cc), bebek ve annenin kan dolaşımını da birbirinden ayırmış, aynı zamanda bebeğin faydalanabileceği şekilde alışveriş yapabilmeleri için yeniden düzenlemiştir:

"(Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yeryüzünü yerleşke/yaşama alanı kılan, onun arasında ırmaklar yaratan, o (sarsılmasın diye dağlardan) kazıklar çakan, iki denizin arasına (birbirlerine karışmasınlar diye) engel koyan (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onların çoğu bilmiyorlar."[5]

Elbette ki bu engeli/plasenta bariyerini, hikmetiyle var eden, bir ve tek olan Rabbimizdir.

Rabbimiz (cc), anne ile bebeğin arasını muhteşem bir uyumla düzenlemiş ve aralarına, akılları hayrete düşüren bir denge koymuştur.

İnsan vücudu kendi DNA'sına ve hücrelerine benzemeyen her hücreyi yabancı kabul eder ve ona saldırır. Rabbimiz bağışıklık sistemini iki misyon üzerinde programlamıştır: "Kendinden olanı tanı." ve "Kendinden olmayanı öldür." Bebeğin DNA'sının yarısı anneden gelse de diğer yarısı babadan gelir. Bir bütün olarak bakıldığında bebek, anneye yabancıdır. Fakat anne vücudu, bebeğine saldırmaz.[6] Rabbimiz bağışıklık sisteminin işleyişini tersine çevirir ve böylece rahimlerde olanı korur.

4. 25/Furkân, 53
5. 27/Neml, 61
6. Bazı nadir hastalıklarda annenin bağışıklık sistemi bebeğe saldırmak için antikor üretir ve bebeği öldürür/düşürür. Bu durum genel kaideleri bozmayan hastalık hâlidir.

Bebek, anne karnındaki yaşamı boyunca bir parazit gibi davranır. Rahme gömülürken istila eder. Rahme gömüldükten sonra annesinden vitaminleri, besinleri, oksijeni; annenin bağışıklık sistemine ait molekülleri ve daha birçok faydalı şeyi emer. Atıklarını annesine verir. Büyüdükçe büyür, annesinin organlarını sıkıştırır. Gelişmek için hareket eder, doğmak için döner; bu sırada annesini iter, tekmeler, ağrılara sebep olur. Doğabilmek için rahimde kasılmalar oluşturur, annesine belki de hayatının en büyük ağrısını -doğum sancısını- yaşatır. Doğduktan sonra da sıkıntısı bitmez, aksine katlanarak artar. Fakat bir anne tüm bunlara rağmen bebeğini besler, büyütür, korur; her türlü zorluğa evladı için dayanır. Üstelik tüm bunları eziyet hâlinde değil; severek, isteyerek, olanca merhametiyle yapar.

Mantık penceresinden bakan bir insanın, anne ve bebek arasındaki bu ilişkiyi anlaması mümkün değildir. Annenin, Er-Rahmân ve Er-Rahîm olan Rabbimizin rahmetinden payı olmasa bu denge kurulamaz:

"Allah yüz tane rahmet yaratmıştır (ya da rahmetini yüz parçaya bölmüştür) ve her rahmetin arası yer ve gök mesafesi kadardır. Allah, bu merhametinin sadece bir parçasını yeryüzüne indirmiştir. İnsanlar, cinler ve hayvanlar bu bir parça rahmet sayesinde birbirlerine merhamet eder, birbirlerini sever ve birbirlerinin acılarını paylaşırlar. Hatta bir atın, yavrusunu ezmemesi için ayağını kaldırması, bu rahmet sayesindedir. Allah, Kıyamet Günü'nde kullarına merhamet etmek için doksan dokuz tanesini kendi katına saklamıştır."[7]

Bir annenin merhameti bile insanı ne kadar etkiliyor, değil mi? Oysaki bizim rahmeti nefsine farz kılmış,[8] rahmeti her şeyi kuşatmış[9] ve bize annelerimizden daha merhametli olan[10] bir Rabbimiz var.

Rabbimiz bizleri; rahmet edip kurtuluşa erdirdiği, rahmetinden uzaklaştırıp hem bu dünyada hem ahirette helak etmekten muhafaza ettiği kullarından eylesin. Allahumme âmin.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

7. Buhari, 6000; Müslim, 2752
8. "Selam olsun size. Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı." (bk. 6/En'âm, 54)
9. "Azabıma gelince, onu dilediğime isabet ettiririm. Rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır." (bk. 7/A'râf, 156)
10. bk. Buhari, 5999; Müslim, 2754

GENÇLERLE MUAMELE

EVLADIMIN YERİNDE BEN OLSAM

Psikolojik Danışman
Melek ŞEREF

Gençleri bilirsiniz, halk arasında “baş belaları” olarak anılırlar. İpe sapa gelmez, bir ucundan tutsan öteki ucundan kaçar, elinde durmaz. Söz söylesen dinlemez, bir de üstüne tavır alır, restleşir. Ah, bu gençler yok mu bu gençler! Ne ana hakkı bilirler ne baba otoritesi. Milattan önceye ait kitabelerde “Gençlik bozuldu.” yazıldığına göre bunlar hep böyleydi demek.

Durum böyle olunca insanlar bir çözüme ihtiyaç duydu. Âlimler, ruh sağlığı uzmanları, öğretmenler farklı çözüm önerileri sundu. Ama olmamıştı. Olmuyordu. Her denileni yapmaya çalışmamışlar mıydı oysaki? Oturup evlatlarıyla konuşmuşlar, nasihatler etmişler, İslami ortamlar oluşturmuş ve abileri, ablaları örnek alsınlar diye ev misafirlikleri yapmışlar; ama olmamıştı. Helal yoldan ihtiyaçlarını gidersinler diye ellerinden gelene izin vermişler, yine olmamıştı. İş çığrından çıkınca telefonu alıp ilişkisini kesmişler, yine olmamıştı. Bu çocuklar gerçekten laftan anlamıyorlardı...

Ebeveyn olma yolcuğunda ebeveynlerin düştüğü pek çok yer vardır. Bu da çok tabii bir durumdur. Rabbimiz (cc), Kitab’ında, “İnsan acizdir.”[1] buyurur ve bu yolculukta birçok zorlu durumla karşı karşıya kalacağını insana haber verir.[2] Düşmek can acıtıcıdır, tekrar yere basıp ayaklanmak için ise gereklidir. Gelgelelim ki ebeveynin ilk yanılgısı ebeveynliğini ya tamamıyla kendisine mal etmesidir ya da tamamıyla çocuğuna. Üstelik bu zorlu durumu ayaklanmak için fırsat bilmez. Ya kendisi ya eşi yetersiz ve kötü bir ebeveyndir ya da çocuğu laftan anlamıyordur. Oysaki ebeveynlik, ebeveyn ile çocuk arasında karşılıklı etkileşimi ve dinamik bir süreci kapsar. Biz bu dinamiğe muamele (ilişki) diyoruz. Şayet ortada bir sorun varsa bu muamele mercek altına alınmalıdır. Çünkü soruna veya sorunlu kişiye odaklanmak sizi ileri götürmez. “Pekâla, öyleyse neye odaklanmalıyız?” diye soruyorsanız cevabımız, “Muamelemize.” olacaktır. Burada, “Yetişkinler olarak bize düşen nedir?” sorusu can alıcı noktadır. Size düşen, İslam’ın söylediği hak ve sorumluluklar üzerinden tesis edilmiş sağlıklı bir ilişkidir. Bunun için bir sorun yaşanması gerekmez. Kulluğunuz için lehinize ve aleyhinize olan hakları bilmelisiniz.

Sizler ebeveyn olarak Allah’ın içinize yerleştirdiği insanlık ve anne babalık fıtratına sahipsiniz. Sadece yapmanız gereken, kendinize dönüp sürekli olarak şu soruyu sormak:

“Evladımın yerinde ben olsam?..”

1. bk. 4/Nisâ, 28
2. bk. 90/Beled, 4

Öyleyse bir ödevle başlayalım: Önce "gençliğin biyolojisini ve psikolojisini" öğreneceksiniz. Bu, gencin bedeninde ve ruhunda büyük bir değişim dönemi. Bu değişimlerden kaçını sayabilirsiniz? Bu satırlara cevaplarınızı yazmanızı istiyorum.

...

...

...

Görüyorsunuz; üç, en faza beş şey yazabildiniz. Oysaki gençlik dönemi, beyinde yeni hücrelerin oluştuğu, bedenin birçok fiziksel ve psikolojik değişim geçirdiği çok kritik bir dönem. Bu değişimleri bilmeden nasıl sağlıklı bir muamelede bulunabilirsiniz? Diyelim ki Mars'a varmak üzeresiniz, daha hava sahasına girmediniz ve uzay aracınızın içinden Mars'a bakıyorsunuz. Orada ne yapmanız gerektiğini nereden bileceksiniz? O gezegeni hiç tanımayan, neresinde ne var, havası suyu nasıldır bilmeyen siz, ne yapacağınızı bilebilir misiniz? İşte, gençliğin dönüşüm sürecini bilmeyen ebeveyn de ne yapacağını bilemez. İçinden çıkılamaz hissettiğiniz durumların kök sebebi aslında bu dönemi bilmemekten kaynaklanır.

İlk ödevinizi yaptınız, "Gençlikte hangi değişiklikler oluyor?" öğrendiniz. Peki, sonra ne yapacağız?

Ardından, "Gençlerin hakları nelerdir?" sorusunun cevabını öğreneceğiz. Sonra, "Gençlerin aileye ve İslam'a karşı sorumlulukları nelerdir?" sorusuna geçeceğiz. Ve bu iki bilgiyi aklınıza mıh gibi kazıyarak bu yazıda bahsedeceğimiz iletişim yöntemleriyle uygulamaya geçeceğiz. [3]

Adım atmadan önce şunu düşünmenizi istiyorum: Neden bazı insanlarla konuşmak, beraber olmak -diğer insanlara nazaran- bize daha iyi geliyor? Sizi eleştirmemelerinden mi, yargılamamalarından mı, dinleyip anlamaya çalıştıklarından mı? Aslında kendinize iyi gelen özellikleri düşündüğünüzde etkili bir ilişkinin incilerini kendiniz keşfetmiş oluyorsunuz. Biz ruh sağlığı uzmanları yüz asır önce de, "Çocuklarınızı eleştirmeyin, yargılamayın. Onları dinleyin. Anlamaya çalışın. Fikirlerini dinleyip saygı duyun." diyorduk, yüz asır sonra da aynısını diyeceğiz. Bu yazıda da söylüyoruz. Fakat sizin buna ihtiyacınız yok. Sizler ebeveyn olarak Allah'ın (cc) içinize yerleştirdiği insanlık ve anne babalık fıtratına sahipsiniz. Sadece yapmanız gereken, kendinize dönüp sürekli olarak şu soruyu sormak:

"Evladımın yerinde ben olsam?.."

Haydi, bu soruyu kendimize sormaya başlayalım.

3. Ödev olarak verilen konuları araştırmanız gençlerle olan muamelenizde kullanacağınız yöntemlerin etkisini fazlasıyla arttıracaktır. Bunun sonucunda da İslami çerçevede bir ilişki tesis etmenize imkân sağlayacaktır. Bundan dolayı bu konuları araştırmanız sizlere tavsiyemdir.

1. Evladımın yerinde ben olsam ve alenen kıyaslansam?

"Bak şunun eşi ne kadar iyi yemek yapıyor, evi ne kadar temiz, sesini çıkarmıyor kocasına, sen niye mızmızlanıyorsun? Bak şunun eşi hafta sonu ailesini alıp gezmeye gitmiş, bize gelince senin hep işlerin var. Bak şuna; ailesine, eşine ne güzel davranıyor, nasıl ilgileniyor! Bir de kendine bak..." Bu tarz cümleleri toplayın eteğinize ve size ne hissettiriyor, bir bakın.

2. Evladımın yerinde ben olsam ve daima eleştirilsem?

"O öyle mi yapılır? Allah için ben sana öyle mi dedim! Ne yapmışsın? Şu işi bir düzgün yapamıyorsun."

3. Evladımın yerinde ben olsam ve sürekli ahlak dersi/nasihat/öğüt verilse?

"Bak arkadaşım, yalan söylersen böyle böyle olur. Bak öyle yapma, sonra pişman olursun. Kim sana onu öyle yap dedi." vb. cümlelerin kulağınızın dibinden eksik olmadığı bir ilişki hayal edin. O kişiye ne demek isterdiniz?

4. Evladımın yerinde ben olsam ve tehditlerle yaşasam?

Eşiniz sık sık, "Akşam evde yemek olmasın bak ne olacak! O gömleğimi ütüsüz bir göreyim, sen düşün gerisini..." veya anne babanızın, "Sen benim torunlarıma kötü davran da ben sana gösteririm..." cümleleriyle muhatap olduğunuzu düşünün.

5. Evladımın yerinde ben olsam ve her davranışım yorumlansa, yargılansa?

"Senin aklın fikrin misafirlikte/telefonda/evde zaten bizi duyan mı var. İkidir görüyorum sürekli yatıyorsun bu ne tembellik! Dinliyor mu bak kulak asıyor mu hiç dediklerime?.."

6. Evladımın yerinde ben olsam ve alay edilsem? Başkalarının yanında benimle dalga geçilse, eşim başkalarının yanında bana işe yaramaz muamelesi yapsa?

"Sakar mısın ya! Bir suyu getiremiyorsun! (hahaha) Bak çenen düştü yine gece gece (hehehe), bir uyutmadın..."

7. Evladımın yerinde ben olsam ve en ufak meselelerde dahi sürekli bağırılsa, sert bir sesle konuşulsa?

"Bırak dedim! Bir işi bile beceremiyorsun! Kes sesini! Beni sinirlendirme! Önündeki şeyi göremiyor musun?! Git buradan, gözüm görmesin seni!.."

8. Evladımın yerinde ben olsam ve birey olarak muamele görmesem?

"Sana soran mı oldu? Bu konular sana düşmez. Sen ne yaptığını sanıyorsun?.."

Tüm bu soruların sizin dünyanızda birçok cevabı vardır. Bu cevaplara bakmanızı istiyorum. O cevapları alın ve

oturtun karşınıza. Bir dinleyin bakalım, neler söylüyorlar size...

Bu içe dönüş uygulamamızdan sonra şimdi evlatlarınızın hisleriyle biraz tanışmış oldunuz. O hâlde artık ne yapmak gerektiğini düşünmeye başlayabilirsiniz. Yukarıda zikrettiğim iletişim hataları ilişkilerimizde devam ettiği müddetçe çocukların hem çocukluk çağında hem de yetişkinliğe geçiş sürecinde kendisini iletişime kapatmasına sebep olabilir. Sürekli güvensizlik hissetmesine ve savunma mekanizmalarını yoğun bir şekilde kullanmasına sebep olabilir. Kişilik özelliklerinin yanı sıra fizyolojik, özellikle psikosomatik rahatsızlıkları da etkileyebilir.

Bu muameleleri değiştirmek için önce şu iki maddeyi kesin olarak kabul etmeniz gerekir:

1. Ben çocuğumu çok sevsem ve onun iyiliği için her şeyi yapsam da davranışlarım evladımı negatif etkileyebilir. Onun duygularını hesaba katmalıyım.

2. Kelimelerimin ve davranışlarımın gücünün farkına varmalıyım. Ve bu araçları doğru kullanmalıyım.

Şimdi sağlıklı bir muamelede bulunmanız için her zaman aklınızda tutabileceğiniz kısa ve basit üç ilke belirleyelim:

1. Doğru Dil: Suçlayıcı, aşağılayıcı, eleştiren, emreden, hakaret eden ifadelerin ilişkiye zarar verdiğini gördünüz. Bunu bildik bunu gördük, böyle yapmazsak ne yapacağız diye sorduğunuzu duyar gibiyim.

Kaidemiz: Bir yetişkine söylemeyeceğim hiçbir şeyi evladıma söylemeyeceğim.

2. Doğru Davranış: İyi zamanlarımızda zaten iyi davranıyoruz. Mesele zor zamanlarda, anlaşmazlık, tartışma esnasında kendimizi kontrol etmek, onların düşmanımız olmadığını hatırlayabilmektir.

Kaidemiz: Evladıma karşı mutluyken de kızgınken de sevdiğim biri olduğunu unutmadan hareket edeceğim.

3. Doğru Zaman: Kriz ânında belli duygular tavan yapmışken ebeveynlerin söylediklerini evlatları duymayacaktır. Kavga veya kriz ânında sizleri dinlemediklerini zannetmeniz bu yüzden. Siz öfkeliyken karşınızdakinin ne dediğini idrak edebiliyor musunuz? Sakin ve huzurlu olduğunuz yahut sohbet ettiğiniz vakitler nasihatleşme ve iç hesaplaşmaya teşvik etmeniz için daha etkili olacaktır.

Kaidemiz: Davranışı görünce duracağım, doğru ânı kollayıp söyleyeceğim.

Her biri bir başlık olarak değerlendirilebilecek birkaç yöntemi de sizler için kısaca zikredelim:

- Davranışları eleştirelim. Karakteri eleştirmeyelim.
- Emir cümlelerini azaltalım. İç hesaplaşma sorularını arttıralım.
- Kuralları dayatmayalım. Ortak kararlarla alınmış kurallar koyalım.
- Olayın yanlışlığını vurgulamayalım. Doğrusunu gösterelim.
- Umursamaz olmayalım. Meselelere dair fikirlerini soralım.

Daha birçok şey söylenebilir, fakat bakış açısı kazandırmak adına "Evladınıza en iyi arkadaşınıza davrandığınız gibi davransanız neler değişir?" sorusunu size bu sohbetimizden hatıra bırakıyorum. Kendiyle karşılaşmış, evlatlarıyla tanışmış[4] insanlar olmamız niyazıyla, selam olsun.

4. Gençlerle doğru muamele etme üzerine bir hasbihâl gerçekleştirmiş olduk. Ancak sevgili ebeveynlerimiz, bu konuyu spesifik işlemektense sizlere minik bir tavsiyem olacak. Ahmet Hamdi Tanpınar, "Çok insan vardır; bir ömür kendileriyle yaşarlar, ama hiç kendileriyle karşılaşmazlar." diyor. Kendinizi tanımanız, kendinizle karşılaşmanız tüm ilişkilerinizi baştan aşağı değiştirecektir. Tüm bu yazınımızın sizde bir farkındalık oluşturması için kendinize, içinize dönmeniz gerek. Madde madde sorduğumuz sorular kendi duygu ve düşüncelerinizi irdelemek amaçlı düzenlenmiştir. Bu soruları kendinize detaylı bir şekilde sormanız ve kendi hayatınızdaki etkilerine bakmanız faydalı olacaktır, Allah'ın (cc) izniyle.

KONUK YAZAR

Azad ÖNAL

İSLAMİ HAREKET/FARK

Kalbimizi şöyle bir yokladığımızda yüzümüze çarpacak hususlardan ilki, gerçek manada bu din için dertlenemeyişimizdir. Bu dert bizim mücadele yoluna girmemiz için atmamız gereken ilk adımdır. Evet, biz ona dert deriz; fakat ölü kalbe şifa olan ilaç, yine bu derttir… Alelade bir dert değildir bu; bilakis asildir, bizimle Rabbimiz arasındadır, özeldir, biriciktir. Bu mübarek dert, alışılmışın aksine insanı miskinleştirmez; ona canlılık, aksiyon, adanmışlık katar. Şirke, zulme ve sömürüye karşı sahibini biler…

Allah'ın adıyla,

Hamd, kendisinden başka bir ilahın bulunmadığı Allah'a (cc); salât ve selam, Muhammed Mustafa'ya (sav), onun temiz Ehl-i Beyt'ine ve sadık ashabına olsun.

İslami bir söylemi, beşerî söylemlerden ayıran şey nedir?

Yeryüzüne hükmetme yarışında olan şu insanlar arasında, biz Müslimleri ayıran ve müstesna kılan unsur nedir?

Islah ve değişim talebimiz kulluğumuzun bir parçası mı, yoksa politik bir söylem mi?

Cahiliyenin amansız saldırıları karşısında sağlam korunaklarımız var mı?

Malumunuz, cahiliye, asrımızda sadece siyasi anlamda var olmuyor ve saldırdığı en can alıcı nokta bu da değil. Bilakis onun varlığının, hayatlarımıza yansıyan en tehlikeli kısmı, ruh dünyamıza yapmış olduğu saldırılardır. Bunu sosyal çevremizde canlı bir şekilde müşahede ediyor, her yönden gelen saldırılara karşı sığınacak bir liman arıyoruz.

Ya da şöyle söyleyelim: O limanı gerçekten arıyor muyuz?

Bu yazımızda, Allah'ın yardımıyla, mezkûr sorulara yanıt vermeye çalışacağız.

İmamımız ve atamız İbrâhîm'i (as) merkeze alarak şunları söyleyebiliriz:

İlk Adım: Dert Sahibi Olmak

"Şüphesiz ki İbrahim, (çokça 'ah' çeken, dertli, duygulu) ince kalpli ve yumuşak huylu biriydi."[1]

Bazıları, ruh dünyamızı saldırılara karşı korumak derken riyazet ehli olmayı kastettiğimizi düşünüyor olabilir, fakat bu, vahye çok dar bir pencereden bakmanın sonucu olup onu tedebbür edememekten kaynaklanır. Evvela maneviyatın yeri kalptir ve kalbin amelleri çeşit çeşittir, aslolan bunlar arasından neyle başlayacağımızı bilmek ve yavaş yavaş bu yolda gelişim göstermektir. Peki, kalbin ilk ameli nedir?

İbrâhîm'in (as) milletinden olanlar bilirler ki hiç şüphesiz, derttir. Bu din için dertlenmeyen birinin mescidden mescide koşmasının, dağlarda dolaşmasının veya çöl kumlarında

1. 11/Hûd, 75

ayak izinin olmasının hiçbir önemi yoktur. (Eğer bu dini savunmak için Ashab-ı Kehf gibi, bir mağaraya çekilmek zorunda kalırlarsa veya Muhammed (sav) gibi Medine yollarında ayakları çöl kumlarına bulanırsa o başka. Burada eleştirilen nokta dinde olmayan ruhbanlığı dine sokan, sonra da bunu dinin özüymüş gibi yorumlayan çarpık anlayıştır. Din için yapılan mücadele her vakıada özel olarak değerlendirilmedir; yoksa zannım o ki hiçbir mümin, şehrin sokaklarında egzoz dumanı koklamaktan haz duymuyor ve manevi gelişimi için bunu tercih etmeyi düşünmüyordur. Fakat bugün, işte bu dert bizi İslam mescidlerine doğru koşturuyorsa bilmeliyiz ki arınma ve mücadele burada ikiz kardeştir.) Hatta şöyle de diyebiliriz: Derdi olmayanın hiçbir şeyi yoktur; çünkü bu dert, düşman oklarından nasibini almış yaralı bir dinin derdidir.

Kalbimizi şöyle bir yokladığımızda yüzümüze çarpacak hususlardan ilki, gerçek manada bu din için dertlenemeyişimizdir. Bu dert bizim mücadele yoluna girmemiz için atmamız gereken ilk adımdır. Evet, biz ona dert deriz; fakat ölü kalbe şifa olan ilaç, yine bu derttir... Alelade bir dert değildir bu; bilakis asildir, bizimle Rabbimiz arasındadır, özeldir, biriciktir. Bu mübarek dert, alışılmışın aksine insanı miskinleştirmez; ona canlılık, aksiyon, adanmışlık katar. Şirke, zulme ve sömürüye karşı sahibini biler...

Yoksa o ince kalpli, yumuşak huylu İbrâhîm (as); putları parçalarken ve Allah'ın dışında birtakım uydurma ilahlar edinenlere karşı, "Sizinle bizim aramızda ebedî bir düşmanlık baş göstermiştir, tâ ki siz bir olan Allah'a iman edinceye kadar!" derken melankolik bir derde tutulmuş değildi.

Allah'ın Dini İçin Mücadele Alanı

Bu din için dertlenme kısmından bir sonraki aşama ise karanlıklar içinde nereye gideceğini bilmeyen bir kavmin ortasına düşen bizlerin, bu karanlıktan payını almaması için yapacaklarıdır. Öyleyse bize sönmeyen bir nur lazımdır.

Bu nurun kaynağı nedir, ne yaparsak bu kaynakla aramızda kopmaz bir bağ bulunur? Gelin, bu soruların cevaplarını bizzat kendisi nur olan Kitabımızdan bulalım:

"Ey Ehl-i Kitap! Şüphesiz ki Kitap'tan gizlemekte olduğunuz şeylerin çoğunu açıklayan ve büyük bir bölümünü de görmezden gelen/üzerinde durmayan Resûlümüz size geldi. Şüphesiz ki size, Allah'tan bir nur ve apaçık/açıklayıcı bir Kitap geldi."[2]

"Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, içinde kandil bulunan bir oyuk(tan yayılan ışığa) benzer. Kandil de bir camın içindedir. Cam, inciyi andıran bir yıldız gibidir. Doğuya da batıya da ait olmayan, mübarek bir zeytin ağacından yakılır. Onun yağı, neredeyse ateş ona dokunup (tutuşturmasa dahi) ışık verir. Nur üstüne nurdur. Allah (cc), dilediğini nuruna hidayet eder. Allah (cc), insanlara misaller verir. Allah (cc), her şeyi bilir."[3]

Bu nurun kaynağı vahyin bizzat kendisi olmakla birlikte aynı zamanda onun gündem edildiği, okunduğu, tefekkür edildiği bir ev veya bir mesciddir. Evdir; çünkü kişi, onu Allah'ın anıldığı ve yüceltildiği bir mescid kılmıştır. Mesciddir; zira topluluklar vahyin gösterdiği bir metodla toplanmış ve Allah'ın dini için mücadele alanı oluşmuştur:

"(O nur) Allah'ın yüceltilmesine ve içerisinde Allah'ın adının anılmasına izin verdiği evlerde (mescidlerdedir). Orada, gece ve gündüz O'nu tesbih ederler."[4]

Şimdi... Vahyin kendisini anmaya ve anlamaya yönelttiği bu ayetler acaba bize ne anlatmaktadır?

Meramımızı, Seyyid Kutub'un (rh) tefsiriyle açalım:

"Biz Musa'ya ve kardeşine şöyle vahyetmiştik: 'Kavminiz için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi (içinde namaz kılınan) kıblegâh hâline getirin. Namazı dosdoğru kılın. Müminleri de müjdele.' "[5]

"İşte bu sistemli, sosyal düzenlemenin hazırlığı yanında, manevi (ruhi) hazırlığın da ta kendisidir. Bu iki hazırlık hem bireyler, hem de topluluklar (cemaatler) için zorunludur. Özellikle zorluklardan ve savaşlardan önce böyle bir hazırlık kaçınılmaz bir zarurettir. Bazı insanlar bu manevi hazırlığı hafife alabilirler.

Şu kadar var ki, şu ana kadar elde edilen deneyimler savaşlarda ilk ve en önemli silahın inanç olduğunu, inancını yitirmiş bir askerin elindeki savaş araç gereçlerinin çarpışma esnasında fazla bir önem taşımadıklarını göstermektedir.

Yüce Allah'ın örnek alsınlar diye mümin topluluğa sunmuş olduğu bu deneyim, sırf İsrailoğullarına has değildir. İman kafilesinin elde ettiği pürüzsüz iman deneylerinden biridir. Bir gün başka müminler de cahilî toplumda kendilerini dışlanmış bulabilirler. Başlarına gelen musibet yaygınlık kazanabilir ve içinde bulundukları çevre kokuşabilir. Zaten bu dönemde Firavun'un iktidarı sırasında durum bundan ibaretti. İşte böyle bir durumla karşılaşan mümin topluluğa yüce Allah, şu şekilde yol göstermektedir:

1. Mümkün olduğu kadar bütün pislikleriyle, bozukluklarıyla ve kötülükleriyle cahiliyeden ayrılmak. Bu tür pisliklerden tertemiz olan seçkin mümin grubun oluşturduğu kitleye katılmak. Böylece kendisini arındırıp tezkiye etmek ve eğitip düzene koymak, Allah'ın vaadi gelip çatıncaya kadar sistemli bir düzene girmek.

2. Cahiliyenin ibadethanelerini terk etmek, Müslim topluluğun evlerini mescid (cami) edinmek. Böylece orada

2. 5/Mâide, 15

3. 24/Nûr, 35
4. 24/Nûr, 36
5. 10/Yûnus, 87

cahiliye toplumundan ayrı olduğunu bütün atmosferi ile hissetmek ve orada sağlıklı bir şekilde kendi Rabbine ibadet etmek. Bu tertemiz ibadet atmosferi içinde bizzat bu ibadetle bir tür örgütlenmeyi gerçekleştirmek."[6]

Allah (cc) Seyyid'e (rh) merhamet etsin. Evet o, üzerine çokça düşünülmesi gereken bir konuyu, kitabının sayfalarına nakşetti, lakin idraklerin bunu kavraması için belli bir seviyeye gelmesi şart. Biz ne kadar bağırırsak bağıralım ellerini kulaklarına tıkayanlar, sonra da sıkı sıkıya bastıranlar için bu mesele hiçbir zaman gereken önemi görmeyecek. İslami hareketin gücünü; müntesiplerinin sayısına ve kasasında bulunan paraya göre ölçenler manevi hazırlığın değerini fehmedemez:

"Sizden yüz kişi olursa, kâfirlerden bin kişiyi yenilgiye uğratır. Bu, onların anlamayan bir topluluk olmalarındandır."[7]

Elbette ki mevzuya bu şekilde yaklaşmamız bizi yanlış bir tevvekül anlayışına sevk etmeyecek ve gerçekçi olmayan bir zeminde slogan atmakla yetinenlerden de olmayacağız. Kastımız davanın beşerî bir dava olmaması hasebiyle farklı iç dinamiklere sahip olmasıdır. İslami harekette, manevi gelişimi erteleyen bazı kimseler, belki zahirde başarılı bir çalışma performansı gösterebilirler, ancak bilinmelidir ki mutlaka onlar ilerleyen zamanlarda tökezleyecek ve geride bırakılan kimseler kervanına katılacaktır. İslam davası uzun soluklu bir yolculuktur ve bu yolculuğa azıksız çıkan kimse ne kadar koşarsa koşsun bir gün yere yığılacaktır.

Bu Yoldaki Azıklarımız

Nur kavramına geri dönecek olursak vahyin akışı içerisinde baktığımızda evvela bu nurun, Allah'ın zikriyle yumuşadığı bir kalbe girmesi gerektiğini görürüz. Kişi ile Rabbi arasındaki bu özel bağ oluşmadan, yani kalp yumuşamadan, vahyin istenilen şekilde hazmedilmesi mümkün değildir.

Biraz daha işin kalp kısmı üzerinde durup sorunu en baştan çözmeye çalışalım, çünkü Nebi'nin (sav) deyimiyle o (kalp) düzelirse her şey düzelir.

Sizce kalbimiz düzeldi mi? İmanla dolduğunu düşündüğümüz kalpler, imanın mükâfatı olan o huzura kavuştu mu? Yoksa biz, din dediğimizde başkalarının ıslahını ve değişimini mi anlıyoruz?

Şayet böyle anlıyorsak, yanlış anlıyoruz demektir. Çünkü bu anlayış Kur'ân'ın önceliklerine uymaz!

"Şüphesiz ki bir toplum kendinde olanı değiştirmedikçe Allah, onların durumunu değiştirmez."[8]

Kendi iç huzurumuzu sağlamadan insanlara mutlu olacakları bir yönetim biçimi vadetmek sizce ne kadar mantıklı? Kusursuz olma iddiası taşımıyor bu sözler, elbette hatamız olacak, ancak hatalarımıza rağmen bu dinin yardımcısı olmaktan geri durmayacağız; lakin siz de bilirsiniz ki yardım için güç gerekir ve bizim gücümüz de manevi azıklarımızdır.

İbni Kayyim el-Cevziyye (rh) şöyle aktarmaktadır:

"Bir defasında İbni Teymiye'nin yanında bulunuyordum. Sabah namazını kıldıktan sonra oturup öğleye yakın bir zamana kadar Allah Teâlâ'yı zikretti ve sonra bana dönerek şöyle dedi: 'Bu benim kahvaltımdır. Eğer ben bu kahvaltıyı yapmayacak olursam, bütün gücüm ve kuvvetim dağılıp gider.' Veya buna yakın bir söz söyledi."[9]

Acaba Moğollara karşı ümmeti uyandıranlardan biri olan İbni Teymiyye (rh), sabah namazından sonra öğleye yakın bir vakte kadar neden Allah'ı zikretme telaşına düşmüştü? Veya şöyle mi sormalıydık: Ümmetin başında bin türlü bela varken neden saatlerce köşeye çekilip insanları umursamaz bir hâlde zikir çekip durmuştu?

Sizce böyle mi anlamalıyız?

Tabii ki hayır. İbni Teymiyye (rh) bununla manevi takviyesini yapıyor, böylelikle düşmana karşı koyacak azmi kendisinde topluyor. Kendisi de sözlerinde zaten bunu belirtmiş.

Peki, biz neden bitmek bilmeyen şu dünya telaşından, düşmanlarımız tarafından zoraki bir şekilde bize dayatılan gündemlerden veya birilerine cevap yetiştirme hırsından bir türlü kurtulamıyoruz da manevi takviyemiz için gereken azmi yakalayamıyoruz?

Yoksa biz İslami hareketin gücünü ve onun müntesiplerinin çabasını sadece somut yansımaları olan, elle tutulan gözle görülen sonuç odaklı bir yaklaşımla mı tartıyoruz?

Tam bu noktada parantez açıp güncel sorunlardan birine değinmekte fayda vardır. Kapital anlayış bizim çalışma sistemimizi o kadar dumura uğrattı ki zaman zaman Allah adına dahi olsa, yaptığımız çalışmalarda bazı gerçekleri unutuyoruz. "Sabah sekiz, akşam beş" anlayışı içimize sirayet ediyor ve bir ânda meşhur beyaz yakalılar zümresine katılıyoruz. Acaba bu robotik döngüde onlardan tek farkımız, güç tuşuna "Bismillah!" diyerek basmak mı sadece?

Bilinmelidir ki Rabbimiz (cc), davasını taşıyacak kimseler hususunda çok seçicidir. İnsanlar arasında en hayırlı olanların yürüteceği bu dava, basit mesai hesaplamalarıyla istenilen sonuca ulaşmaz. Bu davayı sırtlanacak olan kimse, tam bir yönelmeyle Allah'a yönelmeli onun rahmetini celbedecek amellere azı dişleriyle tutunmalıdır. Yapılan iş her ne olursa olsun Allah için yapılmaktadır. Allah (cc) için yapılan her amel de ancak takva şartıyla, meyve veren bir hayra dönüşür:

6. Fî Zilâli'l Kur'ân, Prof. Dr. Seyyid Kutub, 8/53, Yûnus Suresi, 87. ayetin tefsiri
7. 8/Enfâl, 65
8. 13/Ra'd, 11
9. Zikir ve Zikrin Faziletleri, İbni Kayyim el-Cevziyye, s. 103

"Kardeşi: 'Allah ancak muttaki olanlardan kabul eder.' demişti."[10]

Şu da bir gerçek ki bugün on dört asır önceki kaynaşmış (statülerine göre tabakalara ayrılmayan) bir İslam toplumu içerisinde değiliz. Bir kimse hem tarlasını sürüp hem Peygamber'in (sav) emriyle cihada çıkan bir kişi olamıyor. "Profesyonelleşme" (özden kopuk bir profesyonelleşme algısının yarardan çok zarar getirdiği bilinmekle birlikte) İslami mücadelede zorunlu bir ihtiyaç hâline gelebiliyor.

Kişinin alanında uzmanlaşması, zamanının çoğunu o amele ayırmasını gerektirdiğinden artık yapılanın rutin bir şey olduğu algısı kalpte kök salmaya başlıyor. Burada İslam'ın eri yaptığı işin bir ibadet olduğu şuurunu sürekli diri tutmalı ve şeytanın bu ameli ifsad için giriştiği saptırmalara da dikkat etmelidir.

Şeytan, ona dört bir yandan sokulmadan önce ihlası kuşanmalı ve Rabbimizin (cc) şu ayetlerini aklından çıkarmamalıdır:

"Sonra kesinlikle onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoğunu şükredici bulamayacaksın."[11]

"Dedi ki: 'İzzetine yemin olsun ki, onların hepsini azdıracağım. Muhlas/arındırılmış/ihlaslı kulların müstesna.' "[12]

"Kim de Er-Rahmân'ın zikrinden yüz çevirirse, ona bir şeytan bağlarız da (hep) onunla beraber olur."[13]

Kâinattaki her şey Allah'ın tasarrufu altındadır. Kul bunu bilerek vahyin gösterdiği metoda sımsıkı tutunduğu müddetçe Rabbi onu yalnız bırakmaz. Nasıl ki zikirden yüz çeviren, şeytanla beraberdir; zikre sarılan da şeytandan o denli uzaktır, bu sebeple ihlası kuşanmak için evvela Allah (cc) kalpte ve dilde anılmalı, sonra da İslam davası için elden gelen tüm çaba ortaya konulmalıdır.

Yahyâ'nın (as), kavmine verdiği şu öğüde biz de kulak kabartalım:

"Allah size kendisini daima zikretmenizi emretti. Bunun örneğini de düşman tarafından süratle takip edilen ve sonunda kendisini sağlam bir kaleye atıp onlara karşı korunan kimsenin durumu gibidir. Kul da böyledir. Allah'ı zikretmekle kendisini şeytana karşı korumuş olur."[14]

Ayrıca unutmamamız gereken bir şey daha var. Bazen aylarca, hatta yıllarca üzerinde emek sarf ettiğimiz birtakım projeler, Allah'ın rahmetini üzerimize yağdırmasına vesile olacak küçük bir dokunuşla istenilen sonuca ulaşır. Bizim çalışmalarımızı bereketli kılacak olan unsurlar bu dokunuşlardır. Yoksa İlahi bir davanın yürütülmesi salt beşerî bir çabayla mümkün değildir. Eğer böyle olmazsa, yani Rahmân'a sevimli gelen o küçük dokunuşları yapmazsak dağların dahi yüklenmekten kaçındığı yükün altında ezilir kalırız, Allah (cc) korusun.

"Dilde hafif, mizanda ağır iki kelime vardır. Onlar Rahmân katında sevimlidir:

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيمِ

'Allah'ı hamdiyle birlikte noksanlıklardan tenzih ederim. Yüce Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim.' "[15]

Son olarak; din, haddizatında ağır bir sorumluluk yükler insana. Kişi, Rabbiyle arasındaki bağı sıkı tutmaz ve gevşek davranırsa bu sorumlulukların altında can çekişir. Çünkü dinin savunulması sadece fikir bazında karşıya hitap etmez, aynı zamanda nefis bazında bizzat içe hitap eder. Bu dinin savunucusu olduğunu iddia eden kimse yalnızca politik bir iddiayla ortaya çıkar, sonra da imar etmediği iç dünyasında şeytana boyun eğmiş bir zavallıya dönüşürse zamanla çöküntü yaşar. Bizim değişim/ıslah iddiamızı sol fraksiyonların devrim iddialarından ayıran faktör de işte budur.

Rabbim bizi gizlide ve açıkta kendisine kulluk eden; O'nu (cc) anmanın lezzetiyle tatlanan dillere, O'na sığınmanın huzuruyla mutmainliğe ermiş gönüllere sahip kullarından eylesin. Allah'a emanet olun.

10. bk. 4/Mâide, 27
11. 7/A'râf, 17
12. 38/Sâd, 82
13. 43/Zuhruf, 36
14. Tirmizi, 2863; Ahmed, 17170

15. Buhari, 6682; Müslim, 2694

Bahri TUNÇBİLEK

GEZEGENLER

Yüzyıllardır insanların alışageldikleri inançları, düşünceleri, davranışları, isimlendirmeleri değiştirmenin bir hayli zor olduğunu biliyorum, ama en azından, İbrâhîm Peygamber'i yakmak için tutuşturulmuş ateşi söndürebilmek için ağzıyla su taşıyan karınca misali, safımızı belli etmek adına güzide bir derginin aydınlık sayfalarında tarihin kıyısına not düşmüş oluyoruz…

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

Er-Rahmân ve Er-Rahîm Olan Allah'ın Adıyla,

"Saf saf dizilenlere, gürültüyle sürükleyenlere, zikri okuyanlara andolsun ki, sizin ilahınız tek bir (ilahtır). Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Doğuların da Rabbidir. Şüphesiz ki biz, dünya semasını yıldızlarla süsledik. Ve onu inatçı her şeytandan (yıldızlarla) koruduk. Mele-i A'lâ'yı dinleyemezler. (Dinlemeye kalkınca) her yandan (taşlanıp) atılırlar. Defedilirler. Onlara sürekli olan bir azap vardır. Ancak (kulak verip) hızlıca söz kaçıran olursa, onun peşine delip geçen alev topu takılır. Sor (bakalım) onlara! Onların yaratılışı mı daha zorlu, yoksa (yer, gök, dağ gibi) diğer yarattıklarımız mı? Şüphesiz ki biz, onları yapış yapış bir çamurdan yarattık."[1]

Göklerin ve yerin mülkü/hâkimiyeti/egemenliği kendisine ait ve kıyametin kopacağı gün, batıl ehlini hüsrana uğratacak[2] olan Yüce Allah'a hamd; şerefli elçisi Muhammed'e salât ve selam olsun. Son yazımızda Dünya'mızın da içinde bulunduğu Güneş Sistemi'ni daha iyi anlayabilmek için gezegenler ile yıldızlar arasındaki farklılıkları tespit edip öğrenmeye çalışmıştık. Bu yazımızda ise Güneş'in etrafında, Allah'ın (cc) belirlediği yörüngelerde dolanıp duran gezegenleri genel olarak tanımaya çalışacak ve inşallah sonraki yazılarımızda da El-Cemîl olan Rabbimizin yarattığı bu "gökyüzü süslerini" tek tek daha yakından inceleyeceğiz. Çaba bizden, başarı En-Nasîr olan Yüce Allah'tandır.

Köken olarak "gezgin" kelimesinden türeyen "gezegen" ismi, Güneş'in etrafında dolanan büyük ve yuvarlak gök ci-

1. 37/Saffât, 1-11
2. bk. 45/Câsiye, 27

simlerini tanımlamaktadır. Gökyüzüne bakıldığında arka plandaki yıldızlara göre sürekli hareket ediyormuş gibi görünen cisimlere "gezegen" ismi bu yüzden verilmiştir.

Astronomi çevrelerinde ise, gezegen tanımı geçmişten günümüze değişiklik göstermiştir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan tanım, bir gök cisminin gezegen olabilmesi için gerekli olan şartlar esas alınarak yapılmaktadır. Bu şartlar 2006 yılında gerçekleştirilen Uluslararası Astronomi Birliği (IAU) toplantısında alınmış üç maddeden oluşmaktadır:

1. Güneş'in etrafında dönüyor olması (Başka bir gezegenin etrafında dolanan bir uydu olmamalı)

2. Hidrostatik dengeyi sağlamak için yeterli kütleye sahip olması (Küresel olmalı)

3. Kendi bölgesindeki hâkim cisim olması (Bulunduğu yörüngedeki diğer cisimlerin toplam kütlesinden çok daha büyük kütleye sahip olmalı)

Bu kriterler doğrultusunda Güneş Sistemi'nde (şimdilik bilinen) dokuz gezegen vardır.[3] Bunlar; Utarit (Merkür), Zühre (Venüs), Dünya, Merrih (Mars), Müşteri (Jüpiter), Zuhal (Satürn), Gökmavi (Uranüs), Denizmavi (Neptün), Irak (Plüton) olarak sıralanmaktadır. Ben gezegenler için şimdilik Arapçadan geçen eski isimlerini kullanmayı tercih ediyorum, zira günümüzde yaygın olarak kullanılan (Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn vs.) isimler, Antik Roma mitolojisindeki sahte tanrı/put isimlerinden gelmektedir. Eski zamanlarda Araplar çıplak gözle görülen beş gezegen için kendi dillerindeki "Utarit, Zühre, Merrih, Müşteri, Zuhal" isimlerini kullanmayı uygun görmüşler. (Bunlardan Zühre ve Zuhal bizim toplumumuzda da kadın ismi olarak kullanılmaya devam etmektedir.) Uranüs, Neptün ve Plüton, teleskobun icadından sonra keşfedilmiştir ve Arapçada bir karşılıkları yoktur. Bu sebeple bunlardan ikisine (Uranüs ve Neptün), renklerinden dolayı Gökmavi ve Denizmavi demeyi uygun görüyorum.

Plüton'un hikâyesini (gezegenlikten cüce gezegen kategorisine düşürülme olayını) Halis Hoca'mıza anlattığımda kendisi bu gezegen için, hem Güneş'e -şimdilik bilinen- en uzak gezegen olmasından hem de Irak ülkesi gibi haksızlığa/zulme uğramasından dolayı "Irak" ismini vermişti. Şimdi bu bölümü okurken aklınıza, "İsteyen herkes, gezegenlere ve diğer gök cisimlerine istediği gibi isim verebiliyor mu?" gibi bir soru gelmiş olabilir. Bu soruya şöyle uzunca bir cevap verebiliriz:

Eski zamanlardan beri çıplak gözle görünen beş gezegene ve diğer gök cisimlerine (Güneş, Ay, yıldız, takımyıldız...) her toplum kendi kültür ve inanışlarına göre isimler vermiş ve bu isimler kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Hatta bazı pagan (putperest) toplumlar bu gök cisimlerine ilahlık atfedip onlar için tapınaklar inşa ederek bu yerlerde kutsal saydıkları bazı gök cisimlerine ve onları temsil eden putlarına adaklar adamak, dua etmek, belirli gün ve gecelerde ayinler yapmak suretiyle onlara ibadet etmişlerdir. Böyle bir dönemde, putperest bir toplum içinde yaşayan İbrâhîm (as), o tapındıkları gök cisimlerinin ilah olamayacağını anlatabilmek için, Rabbimizin Kur'ân-ı Kerim'de bizlere bildirdiği şu ayetlerle; babasına, toplumuna, onların batıl inançlarına ve şirklerine karşı çıkmıştır:

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim babası Azer'e demişti ki: 'Putları ilah mı ediniyorsun? Şüphesiz ki ben, senin ve kavminin apaçık bir dalalet/sapıklık içinde olduğunuzu düşünüyorum. Yakinen inananlardan olsun diye, İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu (saltanatını, işleyişini, insanı hayrete düşüren ayetlerini) gösteriyorduk. Gece onu bürüyünce bir gezegen (kevkeb) görmüş: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Gezegen batınca da: 'Şüphesiz ki ben batanları sevmem' demişti. Ay'ın doğduğunu görünce de: 'İşte bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun da battığını görünce: 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse muhakkak ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti. (Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca da: 'Ey kavmim! Hiç şüphesiz ben, sizin şirk/ortak koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti. Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif (Allah'ı birleyen biri) olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben müşriklerden de değilim. Kavmi onunla tartışmıştı. (İbrahim) demişti ki: '(Allah) beni hidayet etmesine rağmen, Allah hakkında benimle tartışacak mısınız? Rabbimin benim hakkımda bir şey dilemesi hariç, şirk koştuklarınızdan korkmuyorum. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Öğüt almaz mısınız? Siz (Allah'ın, meşruluğuna dair haklarında) hiçbir delil indirmediği varlıkları Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım! Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan İlah'a ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir? 'İman eden ve imanlarına zulüm/şirk bulaştırmayanlar (var ya); işte bunlara (Allah'ın azabından) emin olma vardır. Ve onlar hidayete erenlerdir. Bu bizim kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetimiz/delilimizdir. Biz dilediğimiz kimselerin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[4]

İşte muvahhidlerin atası olan İbrâhîm Peygamber (as), El-Hakîm ve El-Alîm olan Allah'ın (cc) kendisine verdiği hüccetlerle batıl, yalan, zulüm, şirk ve dalalet içinde boğulan toplumuna korkusuzca tevhidî hakikatleri hay-

3. Irak (Plüton) bu kriterlerden üçüncüsünü sağlayamadığı için 2006 yılında dokuzuncu gezegen olma statüsünü kaybedip cüce gezegen kategorisine indirgenmiştir. Lakin Irak'ın (Plüton) gezegen olup olmadığıyla ilgili tartışmalar günümüzde hâlâ devam etmektedir. Tartışmalar sonlanıp astronomlar arasında görüş birliğine varılıncaya kadar ben onu dokuzuncu gezegen olarak kabul etmeye devam edeceğim. (Bu konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler www.uzay.co web sitesindeki "Plüton Tekrar Gezegen Olabilecek mi?" başlıklı makaleyi okuyabilir.)

4. 6/En'âm, 74-83

kırıyordu. Çünkü o, selim kalbini, her şeyi heymenesinde (kontrolünde) tutan, El-Muheymin olan Yüce Allah'a bağlamış ve sadece O'na tevekkül etmişti. Rabbine olan bu güveni ve teslimiyeti, onun, dünya tarihinin en zalim krallardan biri olan Nemrud'un karşısında da sarsılmaz ulu dağlar gibi dik durmasını sağlıyordu:

"Allah'ın kendisine mülk vermesi sebebiyle Rabbi hakkında İbrahim'le tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim demişti ki: 'Benim Rabbim diriltir ve öldürür.' Demişti ki: 'Ben de diriltip öldürürüm.' (Bu cevap üzerine) İbrahim demişti ki: 'Allah Güneş'i doğudan getiriyor, sen batıdan getir de (görelim).' (Bu hüccet karşısında) kâfir afalladı. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez."[5]

Zalim Kral Nemrud (Akad Kralı Naram-Sin)

İslam âlimleri arasında "Nemrud kimdir?" sorusu tarih boyunca sorulmuş, fakat bu alanda arkeolojik kazılar henüz gerçekleşmediği için net bir cevap verilememiştir.

Nemrud adı Kur'ân'da yer almamakla birlikte Bakara Suresi'nde[6] Allah'ın, kendisine mülk/hükümdarlık bahşettiği için şımarıp İbrâhîm (as) ile tartıştığından söz edilen kişinin İsrâiliyat kaynaklarında[7] Nimrod (Nemrud) diye isimlendirilen kral olduğu müfessirlerce kabul edilmiştir. İbrâhîm Peygamber ile aynı dönemde yaşamış[8] Akad Kralı Naram-Sin'in, ilahlık taslayarak İbrâhîm'le tartışan hükümdar olması kuvvetle muhtemeldir (En doğrusunu bilen El-Alîm olan Yüce Allah'tır). Naram-Sin, Mezopotamya'da kendini ilah ilan eden ilk kişiydi. Günümüzde Irak sınırları içinde bulunan Telloh (Girsu) isimli Akad Antik Kenti'nde bulunan silindir mühründe Naram-Sin'in unvanları arasında "Akkad'ın Tanrısı, Evrenin Fatihi" gibi Naram-Sin'in şahsına atfedilen ve olağanüstü gücünü(!) ifade eden tanımlar bulunmaktadır.[9]

Naram-Sin, Akad dilinde "Ay tanrısının sevdiği" anlamına gelir. "Sin" Ay tanrısı ve "Naram" ise sevdiği demektir. Naram-Sin, Ay'a, çeşitli gezegen ve yıldızlara tanrılık atfetmesinin yanında kendini de tanrı ilan etmişti. Bakara Suresi'nin 258. ayetine göre bu hükümdar, insanlara hayat verme ve öldürme gücünün olduğunu iddia ediyor, yani kendince insanların hayatlarını kendisi kontrol ediyordu. Paris'teki Louvre Müzesi'nde sergilenen Naram-Sin'e ait bir kabartmada, Naram-Sin'in düşmanlarını öldürmesi, bazılarının hayatları için yalvarması, üzerinde ise Venüs ve Jüpiter'i gösteren ve tanrı olarak simgelenen gezegenler resmedilmiştir. Bu, onun ceberut bir hükümdar olduğunu gösteren bir kabartmadır. Kimilerine göre ise bu kabartma, Naram-Sin'in (kendince) ölümü ve hayatı kontrol ettiğini gösteren bir steldir.[10]

Naram-Sin'in zaferini, kan dökmesini, insanların yalvarmasını ve gökteki gezegen/yıldız tanrılarının onunla olduğunu gösteren stel

Eski toplumlarda genel olarak, kendilerine gönderilen elçilerin risaletinden zamanla uzaklaşıldığını ve toplumu yönlendiren cibt ve tağutların -şeytanların yönlendirmesiyle- kendi kafalarından uydurdukları tanrıların oluşturduğu bir dinin yaşandığını görüyoruz. Bunun bir benzerini Yûsuf ve Mûsâ Peygamberlerin içinde yaşadığı eski Mısır toplumunda da müşahede ediyoruz:

"Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve atalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Lakin insanların çoğu bilmezler."[11]

"Andolsun ki daha önce Yusuf da size apaçık delillerle gelmişti. Size getirdiği (deliller) hakkında şüpheye kapılmıştınız. O vefat ettiği zaman da demiştiniz ki: 'Allah, ondan sonra bir resûl göndermeyecektir.' Allah haddi aşan şüpheci kimseleri işte böyle saptırır."[12]

Yûsuf ve Mûsâ Peygamberlerin yaşadığı zamanlardaki Mısır toplumu da Mezopotamya uygarlıkları, Antik Yunan ve Roma toplumları gibi bazı göksel cisimlerin ilahlaştırıldığı, içinde mitolojik efsanelerin bulunduğu dinlere tabi olan; dönemin tağutlarının ve mele (aristokrat) tabakasının, belamlarla birlikte bu sahte ilahlar adına toplumu yönetip zevküsefa sürdüğü[13] bir sömürü toplumuydu.[14] Bu toplumlarda inisiye olmuş (alanında uzmanlaşarak ayrıcalık kazanmış) din adamları (günümüzün Diyanet mensupları ve yöneticilere oy sağlayan saray mollaları), kâhinler (günümüzün akademisyen ve analistleri), sihirbazlar (halkları sabah akşam renkli ekranlarla büyüleyen günümüzün medya baronları) toplumu yöneten idarecilerle beraber gökteki ve yerdeki (sahte) ilahlar adına konuşup bireylerin ve toplumun nasıl yaşaması gerek-

5. 2/Bakara, 258
6. bk. 2/Bakara, 258
7. bk. Tekvin, 10/8-12, 1. Tarihler, 1/10
8. MÖ 23. yüzyıl, ~ 2250-2220
9. Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Naram-Sin maddesi
10. www.bilimveyaratilisagaci.com , "Nemrud kimdir? İbrahim ve Naram-Sin" başlıklı, 273 No.lu makale

11. 12/Yûsuf, 40
12. 40/Mü'min (Ğafir), 34
13. bk. 44/Duhân, 17-33
14. Antik Mısır medeniyetinin çok tanrılı (batıl) inanç sistemi hakkında ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler Robert Bauval ve Adrian Gilbert'in birlikte yazdığı "The Orion Mystery" (Tanrıların Evi Orion'da) kitabını okuyabilirler.

tiğini belirliyor, kurdukları sömürü düzeninin ilkelerini sözde tanrısal buyruklarla halka tahakküm ettiriyorlardı.

Yarattığı insanların zalimler tarafından zulme uğramasını istemeyen, kullarına karşı merhametli olan Rahmân, her ne zaman bir nebi veya resûl göndererek onları, tağutları ve sahte ilahları reddedip yalnızca kendisine kulluk etmeye çağırsa, toplumun bu "elit" kesimi ellerinde bulundurdukları imtiyazlı statülerini kaybetmemek için hemen halk yığınlarını harekete geçirip onları Allah'ın elçilerine karşı kışkırtıyorlardı:

"İçlerinden kodaman bir grup öne çıktı: 'Haydi yürüyün! İlahlarınıza sahip çıkmada kararlı davranın! Gerçek şu ki, sizden istenip beklenen şey budur." [15]

"Dediler ki: 'İlahlarınızı sakın bırakmayın! Ved'di, Süva'yı, Yeğus'u, Yeuk'u, Nesr'i asla bırakmayın!" [16]

Günümüzde de bu tutum atalarının dalalet yollarına sıkı sıkıya bağlı olan kodamanlar tarafından hâlâ devam ettirilmektedir.

16. yüzyılda Coğrafi Keşifler ile başlayıp 18. yüzyılın sonlarına doğru Sanayi Devrimi ile hızlanan Batı sömürgeciliği ve bu sömürgeciliğin temsilcileri, girdikleri her coğrafyanın önce ahlakını ve kültürünü sonra da dinini (yaşam biçimini) ve inançlarını dejenere ederek (yozlaştırıp bozarak) kendi çıkarlarına hizmet edecek akletmeyen, sorgulamayan, itaatkâr köle toplumlar oluşturarak müreffeh/refah, bolluk, zenginlik içinde yaşamaya devam ediyorlar. Ve ne zaman Rabbani bir ilim adamı veya bir davetçi yahut küçük bir çocuk insanları tek olan Allah'a kulluğa ve İslam'a davet edip onlara üzerinde bulundukları yolların (laiklik, sekülarizm, demokrasi, komünizm, sosyalizm, materyalizm, kapitalizm, liberalizm vs.) batıl olduğunu anlatsa, bu kodamanlar ve tebaaları hemen yaygara koparıp "Ülke nereye gidiyor? İrtica hortladı! Cumhuriyet'in kazanımları, demokratik haklarımız elden gidiyor..." gibi söylemlerle atalarının yollarına sıkıca bağlı kalmaya, modern dinlerini (-izm'lerini) savunmaya ve mevcut statülerini korumaya devam etmek istiyorlar. Bu statükoculuk (mevcut durumu koruma davranışı, süredurumculuk) siyaset, din, sosyal yaşam, düşünce ve hayat tarzında olduğu gibi akademik çevrelerde de katı bir şekilde muhafaza edilmektedir. Konumuzla ilgili bir örnek verecek olursak; günümüz Batı toplumları kendilerini Antik Yunan ve Roma "medeniyet"lerinin devamı olarak gördükleri için bu toplumların oluşturduğu bilim ve astronomi çevreleri gezegenlere ve diğer gök cisimlerine yazının başında da belirttiğim gibi, Antik Yunan ve Roma Dönemi'nde tapınılan sahte ilahların [Jüpiter: Baş tanrı (Yunan mitolojisinde Zeus); Satürn: Zaman tanrısı (Yunan mitolojisinde Kronos); Mars: Savaş tanrısı, (Yunan mitolojisinde Ares); Venüs: Güzellik tanrıçası (Yunan mitolojisinde Afrodit) vs.] isimlerini vererek bu konuda atalarının yolunda gitmeye devam ediyorlar.

15. 38/Sâd, 6
16. 71/Nûh, 23

Yaklaşık yüz yıl önce, gelişmekte olan gök bilim alanında uluslararası iş birliğini teşvik etmek için kurulan IAU (International Astronomy Union/Uluslararası Astronomi Birliği); gezegenler, cüce gezegenler, dış (diğer yıldızların etrafından dönen) gezegenler, kuyruklu yıldızlar, asteroitler, uydular ve bunların coğrafi özelliklerinin (yüzeylerindeki kraterler, dağlar, tepeler, vadiler vs. gibi coğrafi şekillerin) isimlerini de düzenliyor. 1919'da IAU kurulduğunda böyle bir adlandırma sistemine çok fazla gereksinim bulunmamaktaydı. Zira gezegenlerin neredeyse tümünün adı eski Romalılar tarafından verilmişti. Kuyruklu yıldızların, onu ilk kim keşfettiyse onun adını alması konusunda bir anlaşma sağlanmıştı. Asteroitler için ise durum biraz daha karışıktı. Sanayi Devrimi'nin ardından teleskop teknolojisi hızla ilerledikçe, tüm dünyadan gök bilimciler, keşfettikleri asteroit listelerini çeşitli dergilerde küçük notlar hâlinde yayımlamaya başladılar... Ancak uluslararası gök bilim sözleşmelerine göre IAU dışındaki gruplar tarafından verilen herhangi bir adın, resmî gök bilim haritalarında yer almasına izin verilmemektedir. [17]

Velhasılıkelam, gezegenlere ve diğer gök cisimlerine sahte tanrı isimleri vermekte bir sakınca görmeyen bu resmî kurumlar, kendilerinin onaylamadığı bir isimlendirmeye her ne kadar izin vermese de sonuçta âlemlerin yaratıcısı, sahibi ve Rabbi olan Allah'ın (cc) mülkü olan gezegenler kimsenin babasının tapulu malı değildir. Bu yüzden çoğunluğa uyarak, [18] gök cisimlerini müşriklerin belirlediği sahte ilahların isimleriyle adlandırmaktansa bu gezegenlere, kendisinden başka ilah olmayan Rabbimizin razı olacağı, dinen sakıncası olmayan ve kulağa hoş gelen isimler vermek ve muvahhid nesillere bu şekilde öğretmek daha doğru ve güzel olur diye düşünüyorum.

Yüzyıllardır insanların alışageldikleri inançları, düşünceleri, davranışları, isimlendirmeleri değiştirmenin bir hayli zor olduğunu biliyorum, ama en azından, İbrâhîm Peygamber'i (as) yakmak için tutuşturulmuş ateşi söndürebilmek için ağzıyla su taşıyan karınca misali, safımızı belli etmek adına güzide bir derginin aydınlık sayfalarında tarihin kıyısına not düşmüş oluyoruz...

Şuayb'ın (as) dediği gibi:

"Tek amacım, gücüm yettiğince ıslah etmektir. Benim başarım, ancak Allah'ın izniyledir. Ben O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim." [19]

Rabbimiz (cc) bizleri önce kendi nefislerinin fesatlarını ıslah eden, daha sonra da yeryüzündeki ifsadları ıslah edebilen kullarından eylesin.

Allahumme âmin,

Allahumme âmin,

Ve'lhamdulillahi Rabbi'l Âlemin.

17. rasyonalist.org, Gök Cisimlerinin Adlandırılması Neye Göre Yapılır? isimli makale
18. "Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar." (6/En'âm, 116)
19. 11/Hûd, 88

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتّٰى يُؤْمِنَّؕ وَلَاَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ
خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ اَعْجَبَتْكُمْۚ وَلَا تُنْكِحُوا
الْمُشْرِكِينَ حَتّٰى يُؤْمِنُواؕ وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ
وَلَوْ اَعْجَبَكُمْؕ اُو۬لٰٓئِكَ يَدْعُونَ اِلَى النَّارِۚ وَاللّٰهُ يَدْعُٓوا
اِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِاِذْنِهٖۚ وَيُبَيِّنُ اٰيَاتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾

221. İman edinceye dek müşrik kadınlarla evlenmeyin. Müşrik bir kadın hoşunuza gitse bile mümin bir cariye ondan daha hayırlıdır. (Kadınlarınızı) iman edinceye dek müşrik erkeklerle evlendirmeyin. Müşrik bir erkek hoşunuza gitse bile köle bir mümin ondan daha hayırlıdır. Bunlar (müşrik erkek ve kadınlar), ateşe davet ediyorlar. Allah ise kendi izniyle cennete ve bağışlanmaya davet ediyor. İnsanlar öğüt alsınlar diye (Allah) ayetlerini açıklıyor.

221. Heta ew îmân neyînin bi jinên mûşrîk re nezewicin. Jineke mûşrîke li xweşa we here jî, cêrîyeke/qerwaşeke mûmîne jê bixêrtir e. Hûn (keçên xwe) hetanî ku ew îmân neyînin bi zilamên mûşrîk re nezewicînin. Zilamekî mûşrîk li xweşa we here jî, koleyekî/xulamekî mûmîn ji wî bixêrtir e. Ew (jin û zilam ên muşrîk) gazî agir dikin. Lê Allah bi destûra xwe gazî cennetê û mexfîretê dike. Û ew (Allah), ji bo ku şîret bigirin ayetên xwe ji însanan re beyan dike.

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْمَح۪يضِؕ قُلْ هُوَ اَذًىۙ فَاعْتَزِلُوا النِّسَٓاءَ
فِي الْمَح۪يضِۙ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَۚ فَاِذَا تَطَهَّرْنَ
فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللّٰهُؕ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّاب۪ينَ
وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّر۪ينَ ﴿٢٢٢﴾

222. Sana (kadınların) hayız hâlini soruyorlar. De ki: "O (hayız) bir ezadır. Hayız döneminde kadınlarla (cima

etmekten) uzak durun. (Hayız bitip) temizleninceye kadar (cima etmek için) onlara yaklaşmayın. (Gusledip) temizlendiklerinde Allah'ın size emrettiği yerden onlara varın. Şüphesiz ki Allah, çokça tevbe edenleri sever. Çokça temizlenenleri de sever."

222. Der heqê heyzê (bênimêjîya jinan) de ji te dipirsin. Bibêje: "Ew (heyz/bênimêjîya jinan) eziyet e." Di dema heyzê de ji (nêzbûna) jinên xwe dûr bimînin. Dema (heyz qedîya û) paqij dibin (ji bo cîmayê) nêzî wan nebin. Dema (xusl girtin û) paqij bûn, êdî ji cihê ku Allah li we emir kirîye nêzî wan bibin. Bêguman Allah ji kesên pir tewbekar hez dike. Ji kesên xwe pir paqij dikin jî hez dike.

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ اَنّٰى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا
لِاَنْفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا اَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرِ
الْمُؤْمِنِينَ (٢٢٣)

223. Kadınlar sizin (ekin misali çocuklar bitiren) tarlanızdır. Tarlanıza dilediğiniz gibi gelin. Kendiniz için (ileride faydalı olacak) bir şeyler takdim edin. Allah'tan korkup sakının ve (bir gün) O'nunla karşılaşacağınızı bilin. Müminleri müjdele.

223. Jinên we, zevîyê we ne. (Çawa ku zevî çandinî şîn dide, ew jî zarokan tînin). Hûn çawa daxwaz dikin wisa herin zevîyê xwe. Ji bo xwe amelên (ku wê di pêş de feyde bidin we) teqdîm bikin. Ji Allah bitirsin û xwe biparêzin û bizanibin ku bêşik hûnê (rojekê) rastî/leqayî wî bên. Mizginî bide mûmînan!

وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا
وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢٢٤)

224. İyilik yapmanıza, takvalı olmanıza ve insanların arasını düzeltmenize Allah (adına yaptığınız) yeminlerinizi engel kılmayın. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir. (2/Bakara, 224)

(Akrabalık bağlarını ve anne baba hakkını gözetmeyeceğine, iyilik ve takvaya götüren amelleri yapmayacağına dair yemin eden kimse Mâide Suresi 89. ayette zikredilen kefareti ödeyip yeminini bozmalı, Allah adına yaptığı yemini sorumluluklarını yerine getirmeye engel kılmamalıdır.)

224. Sondên ku hûn bi (ser navê) Allah dixwin, ji qencîkarîyê re û ji teqwadarîyê re û ji lihevanîna xelkê re nekin asteng/manî. Allah, (yê ku hemû tîştan dibihîze) Semî û (zanayê her tiştî) Alîm e.

(Ew kesê ku li ser qetandina têkilîyên eqrebatî û pêk neanîna heqê dê û bav û terka amelên qencî û teqwayê sond bixwe; weke ku di 89. ayeta sûreya Maîdê de diyar bûye, hewceye ku vê sondê xera bike û kefareta xwe jî bide. Sonda li ser navê Allah (cc) xwarîye, pêwiste ku ji bo wî nebe astenga berpirsîyarên/mesulîyetên wî.)

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِي اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ (٢٢٥)

225. (Niyet ve kasıt olmaksızın, dil alışkanlığı olarak yaptığınız) lağv yeminlerinden ötürü, Allah sizi sorumlu tutmaz. Fakat (niyet ve kasıtla) kalplerinizden bilinçli yaptığınız yeminlerde sizi sorumlu tutar. Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kulların hakettikleri cezayı erteleyen) Halîm'dir.

225. Ji ber wan sondên lexw/bêhemd (wek hînbûna ziman ku bê qesd û nîyet) tên kirin Allah hûn mesul nagire. Lê ji ber wan sondên we yên (bi qesd û nîyet û) ji dil û bi zanebûn, we mesul digire. Allah, (yê ku gunehan dibexşîne/efû dike û disitirîne û ji aqubeta gunehan abdên xwe diparêze) Xafûr û (ew cezayên ku heq dikin jî ji ser abdên xwe bi paş ve davêje/texîr dike) Halîm e.

لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍ فَاِنْ
فَاؤُ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٢٢٦)

226. Kadınlarına yaklaşmayacaklarına dair yemin ederek (îla yapanlar) dört ay gözetlerler. Şayet (yeminlerinden dönüp eşlerine geri) dönerlerse şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.

226. Ew kesên ku sond xwarine (îla kirine) ku wê nêzî jinên xwe nebin, wê çar meh çavnêrîyê bikin. Eger (ji sonda xwe biborin û li jinên xwe) vegerin, bêguman Allah, (yê ku gunehan dibexşîne/efû dike û disitirîne û ji aqubeta gunehan abdên xwe diparêze) Xafûr û (li ser abdên xwe pir bi merhamet) Rahîm e.

وَاِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَاِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢٢٧)

227. Şayet (geri dönmez ve) boşamaya karar verirlerse şüphesiz ki Allah, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.

227. Eger (venegerin û) qerara berdanê bidin, bêguman Allah, (yê ku hemû tîştan dibihîze û îcabetî duayan dike) Semî û (zanayê her tiştî) Alîm e.

AYIN KİTABI

HAYATIN İÇİNDEN

Kitabın Yazarı: Zeynep BAYANCUK

Yayınevi: Tevhid Basım Yayın

Basım Tarihi: 2021

Sayfa Sayısı: 84

Ebat: 135x210 mm

Kitap Hakkında

Kitabımız; Eşreften Esfele, Mehlika ve Bize Ayrılık Yazıldı isimli üç hikâyeden oluşmaktadır. Ömer'in pişmanlığını, Mehlika'nın tevbesini, Sehle'nin hüznünü iliklerinize kadar hissedeceğiniz, tek seferde okunabilecek, hayatın içinden üç ayrı hikâye...

Yazar, okur çevresini iyi tanıdığından, onların muhtemel günlük rutinlerinden, ortamlarından, duygularından, konuşma dilinden, objelerinden örnekler vermiş ve bu da kitabın bilhassa hitap ettiği okur çevresi nezdinde aurasını arttırmıştır.

Kur'ân'ın yüzde elli üçü kıssalar hakkındadır[1] ve Allah (cc), bu kıssaları gerçek hayattan kopuk değil, hayatın içinden seçmiştir. Bu yüzden bir kavmin tanıdığı kavimlerin helakına dair örnekler vererek; çöl ikliminde bulunan kavme ananastan, iglodan,[2] dinozordan değil; hurmadan, çadırdan, deveden bahsetmiştir. Bizi en iyi tanıyan (cc), hayatımızın içinden ve bizlerden örnekler vererek[3] kimisine tehditleri,[4] kimisine kişiyi şerden alıkoyacak algıyı,[5] kimisine sebat etmenin kodlarını[6]... yerleştirmiştir. Bu bakımdan bu ay tanıttığımız kitap; hikâyelerin asıl amacının sırf hikâye yazmak olmadığının, kişiye kulluk sürecinde katkı sağlaması gerektiğinin pratik hayattaki örneklerinden biridir.

Hikâyelerde yazarın pedagojik kimliği, diğer eserlerinde olduğu gibi burada da belirgindir. Ebeveynlere, çocuklarının darbımesel kötü hikâyelerden olmamaları adına onlara nasıl yaklaşmaları gerektiğine dair temel notları işlemeyi ihmal etmemiştir. Yine hikâyelerde, yazarın yıllarca mücadelenin içerisinde yer aldığı, meşalenin tutuştuğu evde yetiştiği hissedilebiliyor. Zira bir şey hakkında bilgi vermek için onun habîri olmak gerekir.

Sehle'nin babası üzerinden bir sayfaya sıkıştırılmış şu konsantre menhecî kaideler, kitabın üslubuna zarar vermemiş, kitabın içerisinde duyguların en yoğun yaşanabileceği aralığa sıkıştırılarak davanın vizyonunun, misyonunun özetini gündemimize almamıza olanak sağlamıştır:

"...Zira eş ve çocukların kendisine fitne olduğu birçok davetçi görmüştü. O, her iki fıtri sevginin de davasının önüne geçmesinden sakınıyordu.

Babası, uzun yıllar ilim tahsil etmiş, daha çocuk denilebilecek yaşlarda İslami bir yapının içinde yer almıştı. Yaşı ilerledikçe bu yapının içinde pasif bir birey olarak kalmamış, yapının harcı ve tuğlası olmaktan geri durmamıştı. Verilen görevler arasında hiçbir ayırım yapmamış, hepsinin hakkını vermek için gayret etmişti.

İlerleyen zamanlarda İslami hareket mensuplarının, bir türlü sonlanmayan gizli davet döneminden çıkmalarını, yaptığı yoğun davet çalışmalarıyla sağlamış, Tevhid davetinin bir çığ gibi büyümesinde oldukça etkili olmuştu.

Davayı tebliğden ibaret algılamamış ve cemaatleşmenin önemini her fırsatta dile getirmişti. Bununla beraber, her kafadan ses çıkmasını engelleyecek organize bir birlikteliğin şer'i gerekçelerine sık sık atıfta bulunmuş; kuralsız, kaidesiz, emirsiz, memursuz bir yaşamın handikaplarını ve müminlerin bu birlikteliği oluşturamadıkları için yaşadıkları kayıpları çevresine anlatmıştı. Bu ses de yankı bulmuştu bulmasına, ama bazı zorlukları da beraberinde getirmişti. Zira bir araya gelmek kolay, ancak onu muhafaza etmek ise zordu. Bu; kadın, erkek ve çocuktan oluşan her birimin eğitilmesini, dinî ve ahlaki donanımlarının sağlanmasını, ayrıca içteki nefisperestlere ve dıştaki sistem uşaklarına karşı da teyakkuzda olmayı gerekli kılıyordu. Bu da babasının sorumluluk sahasını daha da genişletiyor, yükünü ağırlaştırıyordu.

Yine yoğun bir zaman dilimiydi. Babası gece yarılarına kadar çalışıyordu..."[7]

Bir sonraki kitap tanıtımında görüşmek üzere...

---

1. Anlamak ve Yaşamak İçin Kur'ân Okumaya Çağrı, Halis Bayancuk, s. 177; Kur'ân Niçin ve Nasıl Okunmalı, Prof. Dr. Ali Akpınar, s. 42
2. Eskimoların yaptığı kubbe şeklindeki küçük buz evler.
3. "Andolsun ki size, içinde sizi anlatan/sizi şerefe ulaştıracak (öğütler barındıran) bir Kitap indirdik. Akletmez misiniz?" (21/Enbiyâ, 10)
4. "İşte bunu, Arapça bir Kur'ân olarak indirdik. Korkulası (vaidleri/tehditleri) çeşitli yollarla açıkladık, umulur ki korkup sakınır ya da öğüt almalarını sağlar." (20/Tâhâ, 113)
5. "Andolsun ki onlara, kendilerini (yalanlamaktan ve arzularına uymaktan) alıkoyacak (geçmiş kavimlerin) haberleri geldi." (54/Kamer, 4)
6. "Sana, resûllerin kıssalarından her (vahyettiğimizi), kalbini sağlamlaştırmak için anlatıyoruz. Bu (kıssalarla beraber) sana hak (olan bilgiler), müminlere de öğüt ve hatırlatma gelmiştir." (11/Hûd, 120)
7. Hayatın İçinden, Zeynep Bayancuk, s. 54-55

İLMİHÂL
Bilgi Yarışması

Tevhid Dergisi Bilgi Yarışmaları serisinde yeni bir mücadeleye hazır mısınız?

İlmihâl bilgi yarışması için ***16 Temmuz 2023 Pazar*** *günü saat* ***10.00'da*** *Dergi Temsilciliklerimizde buluşacağız. Sürpriz etkinlikler, motive edici ödüller ve çok daha fazlası bu organizasyonda!*

DUYURU

- **23 Temmuz Pazar günü saat 14.00'te** yapılacak olan etkinlik organizasyonumuza tüm kardeşlerimiz davetlidir. Etkinlik yeri ilerleyen tarihte duyurulacaktır.
- Yarışma sonuçları **etkinlik organizasyonunda** açıklanacaktır.

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

TEVHİD DERGİSİ | TEVHİD DERSLERİ | TEVHİD MEALİ | KIBLEGÂH

ABONELİK İÇİN
tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15